
PROBLEMATA
ARISTOTELIS
VENETIA
MDCXXVI

PROBLEMATA
ARISTOTELIS,
AC PHILOSOPHORVM MEDICORVMQVE COMPLVRIVM.

Marci Antonij Zimaræ Sanctipetrinatis Problemata, vnà cum trecentis Aristotelis & Auerrois Propositionibus.

Item Alexandri Aphrodisei, super Quæstionibus nonnullis Physicis, Solutionum Liber, Angelo Politiano interprete.

De licentia Superiorum.

IN VENETIA, MDCXXVI.

Apud Petrum Milocum.

IN ARISTOTELIS AC PHILOSOPHORUM, medicorumque complurium Problemata, Præfatio.

OMnes homines naturaliter scire desiderent, vt scribit Aristoteles princeps Philosophorum primo Metaphysicæ. cuius causa potest reddi talis, quia omne ens naturali- appetit suam perfectionem, & similiter conatur simile fieri primo Enti, diuino & immortali, inquantum potest. Sed scientia est de perfectione intellectius, ergo omnes homin es naturaliter scire desiderant Rursus & alia ratio est: nam quodcumque ens naturaliter appetit bonum, vt se conseruare possit in rerum natura. Sed omnis notitia scientiam progignens est de numero bonorum honorabilium, vt patet primo de Animo. Ergo naturaliter omnis homo desi-

derat scire, & ex consequenti omnis scienti.
(inquantum intellectui humano capi potest)
est appetēda. Quamuis igitur qualibet scien
tia sit perscrutanda, magis tamē illa, quæ es
nobilior & communior alijs scientijs. Sed phi
losophica sciētia confert maximas delectatio
nes, vt patet decimo Ethicorum. Ergo præ cæ
teris scientijs philosophica diligentius est in
quirenda etiam propter alias causas. Nam
præsens scientia, est similis scientiæ philoso
phicæ: quia ipsa illustrat animam, ac oblec
ctationem habet in vita, vt ait Aristoteles
in libro de pomo & morte, quia quæ etiam
intantum illustrant hominem vt ipsum pri
mo Enti diuino immortali, similem facere
laboret, teste Seneca in epistola: Hoc mihi
philosophia promittit summopere, vt me
Deo parem reddat. Liber igitur de anima
libus præsertim de corpore humano, ex plu
ribus codicibus. Problemata colligere.

PRO-

PROBLEMATA PRIMVM, eſt tale.

Q*Væritur, quare inter omnia animalia homo habent faciem verſus cœlum eleuatam?*

Reſpondetur multipliciter: Primo quod eſt ex voluntate ipſius Creatoris. Et quamuis illa reſponſio ſit vera, non tamen uidetur firma in propoſito: quia ſic facilè eſt omnia diſſoluere.

Secundò reſpondetur, quòd omnis artifex opus ſuum primum communiter facit deterius, & poſt hoc opus ſuum, ſecũdum facit melius. Et ſic Deus creauit bruta animalia primò, quibus dedit faciem depreſſam ad terrã inclinatam: & ſecundò creauit homines, vt patet in Geneſi, quibus dedit figurã honeſtam, & ad cœlum eleuatam. Sed illa reſponſio non uidetur

detur iterum ualere ad propositum, ex quo est Theologica & primò derogat bonitati Dei, quę sua opera quantum est ex sua natura, semper facit bona.

Tertiò respondetur, quòd inter omnia animalia solus homo est ordinat⁹ ad regnum cœlorum, & ideo habet figuram eleuatam ad cœlum, quia contemptis terrenis, contemplari debet cœlestia.

Quartò respondetur, quòd omnis rationalis, est similis intelligentiæ, & postremo in Deum ordinata, vt patet per Auerroem primo de Anima, Ergo habet figuram eleuatam sursum.

Quintò respondetur, quod homo existit microcosmus id est, minor mundus, sicut uult Aristoteles octauo Physicorũ, ideo omnibus animalibus habet præcipere, & illi obediunt.

Sextò respondetur, & ultimò, quòd naturaliter cuilibet rei & operi talis figura est computanda, quæ suo motui fiet apta. Vt cœlo competit rotunditas,

igni autem competit figura pyramidis, quæ motui sui sum est apta. Ergo rei bipedali, vt est homo, figura diametrica, & figura pyramidis est aptissima. Ergo inter omnia animalia solus homo capite est eleuantur.

Quare caput animalium est pilosum?

Respondetur secundum Constantinũ, quòd pili sit ornamenta capitis & cerebri, & cerebrum per generationes pilorum euacuatur a crassis uaporibus, a supremo usque ad partes inferiores, qui exeũt per poros carnis exterioris, & exiccantur, & in pilos conuertuntur. Patet quia in toto homine nihil siccius pilis est quia ficciores sunt ossibus, ut patet p Albertum Magnum, quia quædã animalia nutriuntur ossibus, ut canes Sed nullũ animal potest digerere plumas vel pilos quia indigesti eijciuntur, & omnino sicci sunt, & inepti ad alimentum.

Secundò respondetur, quòd cerebrũ quatuor modis purgatur. Primò, ab aquaticis humoribus superfluis, per ocu-

los: a melancholia, per aures: a cholera, per nasum: a phlegmate, per pilos, & illa est intentio Medicorum.

Quare homines habent longiores crines in capite quam cætera animalia?

Respondetur secundum Aristotelē tertio de Generatione animalium, quòd homo inter omnia animalia habet cerebrū humidissimum, a quo egreditur sudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundò respondetur, quòd humores in homine sunt pingues, nō citò exiccabiles ergo pili in eo prolūgātur. In alijs ac animalib⁹ humores sunt facilè exiccabiles, ergo cessat in eis prolungatio pilorū.

Quæritur ad idem, quare in alijs animalibus pili solitū infiguntur cuti sed in homine profundius radicantur in cute?

Respondetur, & ideo, quia plus in homine habent nutrimenti: ergo magis ad interiora prolongantur. Et hæc etiam est ratio, quare pili in alijs animalibus uariātur ad variationem cutis, & non in hominibus, nisi aliquando in cicatrice.

Quæ-

Quæritur, quare mulieres habent longiores crines quam uiri?

Respondetur, quia mulieres sunt humidiores quàm uiri, & magis phlegmaticæ, ergo in eis plus est de materia pilorũ, & per consequens sequitur longitudo pilorum, & cum hoc talis materia cerebri magis augetur, a membris interioribus, & maximè tempore menstrui, quia tunc materia ascendit, quòd augentur humor pilorum. Vt dicit Albertus. Si pilus mulieris menstruosæ ponatur sub fimo, ex illo generatur serpens uenenosus.

Secundo respondetur, quia mulieres non sunt barbatæ, & sic materia barbæ transit in materiam pilorum.

Quæritur quare aliqui homines habent crines molles & aliqui duro?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd cutis, pili sunt termini analogi, modo quædam cutis est dura quędam spissa, quædam subtilis, & quædam crassa. Ergo pilus qui egreditur per poros su-

perfi-

perficiales crassę cutis fit crassus, & qui per poros subtiles, fit subtilis. Etiã quãdo pori sunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et ubi pori sunt angusti, ibi molles. & subtiles crines generantur. Et hoc Aristoteles in hominibus declarat, huius signum habemus primò, quia mulieres habent molliores crines quam uiri quòd contingit ex eo, quia in eis pori sunt clausi propter frigiditatem.

Secundò, quia cholerici sanè frequenter habent duriores & crassiores pilos alijs, propter caliditatem ipsorum, & in eis pori ualdè sunt aperti, ergo etiam barbescunt præ alijs. Ergo Philosophus in Physionomia: Et animalia duros pilos habentia, sunt audaciora, quia tales pili ordinati sunt per colorem, & per choleram, & cholera semper facit pugnare. Etiam Aristoteles ponit exemplum de Vrso et Apro. Ex opposito animalia molles crines habentia, sunt timida, quia frigida, vt Lepus & Ceruus. Item Aristo-

teles

teles dicit aliam rationem molliciei, & duriciei pilorum. Quia in regione calida crassiores pili generantur, ut habent Aethiopes. Per oppositum est de regione frigida, ut uersus Septentrionem.

Quaeritur, quare quidam homines habent crispos crines, & quidam planos?

Respôdetur, quòd causa crispitudinis est superabundâtia caloris, ut si in homine est multus calor, tunc generantur pili crispi, quia tunc mouetur sursum, & eius signû est, quòd quâdo aliquis intrat balneum habet crines planissimos, postea tamen acquirit alios crines crispos. Itaque balneatores frequêter habêt crispos crines, similiter Aethiopes & colerici. Sed causa planitiei, est multa humiditas fumi, diametro tendens deorsum. Et huius signum est, quia mulieres frequenter habent planos capillos, quia sunt multae humiditatis, & paucae caliditas.

Quaeritur, quare mulieres pubescunt circa aluum, & non alibi, sed uiri in pectore barbescunt?

Re-

Respondetur Medicè, quia in uiris & mulieribus est fluentia humiditatis ibidem, & magis in mulieribus; quia in uiris est os uisicæ in illo loco, in quo tenetur urina, ex qua generatur pili in pectore, & circa umbilicum. Sed de mulieribus sic dicitur, quòd humiditas uesicæ & matricis ibi coniungitur, ergo multus fum⁹ ibi resoluitur, quia est materia pilorum, quia eodē modo fit sub humeris & in alijs locis hirsutis.

Quæritur, quare mulieres non barbescūt?

Respondetur, quia in eis est defectus caliditatis, ut etiam in aliquibus uiris effœminatis, qui sunt imberbes propter eandem causam, quia habent complexionem muliebrem.

Quæritur quare suspēsis crescunt crines?

Respondetur, quia corpora eorū sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur, & augentur crines.

Quæritur, quare pili barbæ sunt crassiores alijs, & quanto plus abraduntur tanto

plus

plus indurescunt?

Respondetur per regulam Medicorum: Quanto plus de aliquo liquore humor separatur, tanto plus ad talem locū humor contrahitur: Ergo, quanto plus pili abraduntur, tanto magis ibi confluunt humores, & ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Quæritur, quare mulieres sunt ualde planæ & formosæ respectu uirorum?

Respondetur secundum Aristotelem, primo de generatione animalium, Quia in mulieribus tota humiditas, & superfluitas, quę est materia pilorū corporis, expellitur cum materia menstruali, quę manet in uiris, per vapores transiens in pilos. Et huius signum est quia mulieres rarò habent fluxū ex naribus uel apostemata vel ulcera, quia talis materia eijcitur cum menstruo. Item illud signū quia uidemus aliquas uetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta vel quinquaginta annos cū cessant mēstrua, vt dicit Aristoteles nono de Animalib.

Quæ-

Quæritur quare inter omnia animalia soli homines canescunt? uelut Protagoras, & Aristoteles primo de generatione.

Respondetur secundũ Philosophum, quod canicies causatur in hominibus, quia inter omnia animalia habet calidissimũ cor. Ideo natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimũ supposuit frigidissimo cerebro, ut caliditas cordis, temperaretur frigiditate cerebri, & è conuerso sit, quòd temperamentum adderetur utrobique. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia homo habet turpissimum odoratum. Secundo de Animo: Etiam homo quasi medium uita suæ cõsumit dormiendo, & hoc contingit ex superabundantia cerebri frigidi & humidi, & sic indiget calore naturali, illud humidum digerente & consumente. & illum calorem sufficientem habet in iuuentute, ideo non efficitur canus; tempore verò senectutis deficit in calore naturali, Et sic vapores ascendentes a

stoma-

stomacho manent indigesti, propter defectum caloris naturalis, & sic cōsequenter putrescunt, & illam putrefactionem humorum sequitur albedo, quæ dicitur canities.

Ex illo patet, quòd canicies nihil aliud est quàm albedo crinium, ex putrefactione humorum circa radices pilorum ex defectu caloris naturalis, tēpore senectutis causata. Etiā canicies causatur ex malitia complexionis aliquando, & illa bene contingit in iuuentute, aliquando etiam ex humido indigesto, aliquando ex nimio timore uel cura, ut patet de mercatoribus, nauigantibus, & raptoribus. Vnde uersus.

Cura facit canos, quamuis homo non habet annos.

Quæritur, quare crines rufi citius albescunt quam alii?

Rñdetur secūdū Arist. q̄a rubedo est infirmitas pilorū, nā generantur ex materia infirma & debili, scilicet ex materia mēstruali, ideo citi⁹ canescūt q̄ crines nigri.

Quæ-

Quæritur, quare lupi grisescunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciem & grisitiem. Quia canicies causatur ex defectu caloris naturalis, sed grisities ex voracitate & comestione, ut patet p. Aristotelē septimo de Animalibus cum lupus est animal multū uorax, quia multum comedit, & gulosè, sine masticatione, & semel in tantum: quod contentus sit per triduum, & tunc ille cibus causatur uapores crassos in corpore ipsius lupi, & per consequens grisities ex ipsis generatur. Item grisities & canicies secūdò differunt, quia grisities fit per totum corpus, canicies verò solūmodo fit i capite.

Quæritur, quare equi grisescunt?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia eorū corpora plurimum sunt in sole. Et secūdum eundem quarto Metheororum: Calor etiam quandoque ac idētaliter signat putrefactionem, ergo ex tali colore materia pilorum putrescit, & per consequens etiam ualde citò caluantur.

Quæritur

Quæritur quare homines caluescunt, & arbores in hyeme defoliantur?

Respondetur secundum Aristotelem ubi suprà de Animalibus, quòd eadem causa homines canescunt, & arbores defoliãtur. Quia defectus humiditatis vtrobique est causa defectus, tam pilorum quàm foliorum. Et hoc pulchrè declaratur, quia per actũ Venereum homo caluescit. Quia luxuria est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum cõsumitur, quod est nutrimentum pilorum, ergo sequitur caluities. Et hoc declaratur euidenter euunchis, & mulieribus, quę non caluescunt, quia tale humidum ab eis nõ separatur. Vnde euunchi habẽt complexionem fœmineam.

Quare euunchi nõ caluescunt, nec habẽt podagram idest infirmitatem pedũ vt dicit Hippocrates sexta particula Aphorismorũ?

Respondetur secundum Galenum in commento ibidem, quòd causa caluiciei est siccitas, & siccitates non sunt euun-

chis, quia carent testiculis, qui supplent calorem per omnia membra, & calor ipse poros quibus apertis cadunt pili.

Quæritur quare mulieres non caluescũt?

Respondetur, quia frigidæ & humidæ sunt, & hoc utique operatur permanentiam pilorum: Nam humiditas dat nutrimentum pilis, & frigiditas poros constringit.

Quæritur quare calui sunt fallaces? vt dicit metrum?

Si non vis falli, fugias commercia calui.

Respondetur quia caluitas attestatur supra complexionem cholericam, quæ est calida & sicca, & cholerici naturaliter sunt fallaces, iuxta illum versum,

Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax, Ergo sequitur à primo ad vltimum, caluos esse fallaces.

Quæritur quare cæci naturaliter non caluescunt?

Respondetur, secũdum Aristotelem, quia oculus habet multum humiditatis, & talis humiditas quæ transire debe-

ter per substantiam oculorum, transit in nutrimentum sufficiẽs pilorum, Ergo rarò caluescunt.

Quæritur quare omnibus timentibus contingit pilorum erectio?

Respondetur, quia, tẽpore timoris calor vadit in interiora ab exterioribus mẽbris volens subuenire cordi: & sic pori, in quibus pili figũtur, claudũtur, ad quã clausionem sequitur erectio pilorum, & hoc maximè patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris, & pauonibus.

DE CAPITE.

QVæritur, quare caput hominis est rotundum?

Respondetur, quia hęc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, vt patet per Aristotelem secundo de Cœlo, cùm ipsum caput capit in se quinque sensus; vt etiam declaratur in sphæra materiali.

Quaritur, quare caput sit durum?

Respondetur per Aristotelem, quia continet in se humidissimâ partem animalis, vt cerebrum per ipsum, tanquam per clypeum tueatur.

Quaritur quare caput non est directè rotundum sed oblongum?

Respondetur, vt in ipso tres cellulæ aptius possint distingui, scilicet phantasia in fronte: logistica siue rationalis in media: & memoria in posteriori cellula.

Quaritur quare homo imaginando erigit caput sursum siue uersus cœlum?

Respōdetur quia imaginatio est in interiori parte capitis siue cerebri, ideo erigitur sursum, vt cellulæ imaginationis aperiâtur, & vt spiritus animalis concurrendo facere possit imaginationem.

Quaritur quare homo cogitans & recogitãs de prateritis, caput suum inclinat ad terram?

Respondetur, quòd ideo, quia occiput sedes est memoriæ, Ergo illa erigitur uersus cœlum, cùm caput inclinatur ad

terram

rram, & sic aperitur illa cellula, vt spiritus animales perficientes memoriam, ntrarent.

Quaritur quare caput non est carnosum sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem n libro de Animalibus. Quia caput nimium aggrauaretur, & morari non posset, ergo est sine carne. Etiam caput carnosum designat complexionem malam.

Quaritur, quare caput sape patitur dolores?

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomachis, Quod quandoque patitur dolores ex ascensione malorum vaporum prouenientes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor. Etiam dolor capitis maximè peruenit a stomacho propter nimiam repletionem ipsius stomachi. Quia secundũ Galenum, duo magni nerui transeũt de cerebro ad orificium stomachi, & sic ista mẽbra sẽper simul patiũtur. Etiã do-

lor capitis quandoque peruenit propter vinum forte, vel propter cibaria fumosa & acuta, sic allium & cępe. Etiam quandoque contingit ex phlegmate, in stomacho contento, dè quo possunt uenire febres quotidianæ.

Quæritur quare mulieres sæpius habent dolorem capitis quam uiri?

Respondetur secundum Albertum. Quia mulieres patiuntur menstrua, & non uiri, & sic fumus immundissimus & uenenosissimus resoluitur, qui sursum petens exitum ipsum caput dolere facit.

Quæritur, quare cerebrum sit album?

Respondetur dupliciter. Primò, quia frigidum est. Et frigiditas est mater albedinis, vt patet per Philosophum.

Secundò respondetur, quòd ideo, vt posset in se recipere similitudinem omnium colorum: Modò color albus est maximè simplex.

Quæritur, quare omnes sensus sunt in capite?

Re-

Respondetur secundum Albertum, Quia ibi est cerebrum in quo omnes sẽsus dependent, & diriguntur, & per cõsequens, omnes spiritus sentire facit, & ab ipso omnia membra reguntur.

Quæritur, quare cerebro læso vel corde, homo non potest euadere mortem?

Respondetur, quia cor & cerebrum sunt duo membra uitalia, & principalia in animalibus, ergo ipsis læsis, nullum remedium est, quo curati possint.

Quæritur quare cerebrum est humidum?

Respondetur, quòd ideo, vt facilius recipiat impræssionem. Quia humidum facile impressiones recipit, vt patet de cera, quę faciè recipit in se figuram sigilli.

Quæritur quare cerebrum est frigidum?

Respondetur dupliciter. Primò, ut ex sua frigiditate clarificet & subtilem reddat intellectum homini.

Secundò, vt eius frigiditate temperetur calor cordis, & hæc est sententia Aristotelis in libro de animalibus.

ARISTOTELIS

DE OCVLIS.

QVæritur, quare habemus unũ nasum & duos oculos?

Respondetur, quòd ideo, quia uisus est magis necessarius homini, quam olfactus. Ergo prouenit ex benignitate naturæ scilicet vt si in vno oculo offẽsio fiat siue destructio, ꝙ tunc alter maneat, & sic certè videmus, ꝙ spiritus visiuus ad unum oculum dirigitur, vt patet in perspectiua communi.

Quæritur quare pueri in iuuẽtute habẽt magnos oculos, et ĩ ætate graciles reddũtur.

Respondetur secundum Aristotelem secũdo de generatione, ꝙ est propter maximã cerebri humiditatẽ, & propter hãc causam pueri sunt multum somnolenti.

Quæritur quare oculi nigri in die bene vident, noctu verò malè?

Respondetur secundum Aristotelem, ꝙ propter indigentiã ignis, & propter luminis, & humoris in oculis congregationẽ, qui illuminat humorem glacialem.

Quæritur,

Quæritur quare oculi glauci in die male uident noctu verò bene?

Respondetur per Aristotelem; quòd glaucedo per se est lucida. Et spiritus uisibile in die debilitantur, & nocte cōfortantur.

Quæritur, quare homines habent oculos diuersos?

Respondetur per Aristotelem, ꝙ hoc est propter diuersitatē humorum. Vnde oculi habent quatuor tunicas, & tres humores. Prima dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea, ad similitudinem cornu, & illa est, perspicua. Tertia dicitur vuæ, ad similitudinem vuæ magnæ. Quarta dicitur tela araneæ. Sed secundum alios oculus cōstat ex septem tunicis, & tribus humoribus. Primis humor dicitur albugineus, ad similitudinem albuginis in ouo. Secundus est glacialis, id est, glaciei similis. Tertius est vitreus, id est, admodum vitri clarus. Et illa diuersitas humorum, facit diuersitatem oculorum.

Quæri-

Quæritur quare homines lusci & vno ocu li sunt boni sagitarij? Et quare sagittarij bo ni communiter claudunt unum oculum?

Et quare speculantes astra, uident ocu los per cannas?

Ad hoc dicendum est, quod hæc mate ria habetur in perspectiua: & ratio est, se cundum quod patet in libro de Causis. Quia omnis virtus vnita, fortior est seip sa dispersa. Ergo tota virtus uisiua di per sa in duobus, vno oculo clauso cōgrega tur ad aliam & sic visus in ipsa fortifica tur, & per consequens certius viuet vno oculo clauso, quàm ambobus apertis.

Quæritur quare fortiter bibentes, et ridē tes lacrymantur?

Respondetur, quia dum bibunt, aer in spiratus non exit per uocalem arteriam, & sic cum impetu ad oculos dirigitur, p poros exeūdo, & sic humores oculorum expellit, & isti humores sic expulsi addu cunt lachrymas.

Quæritur, quare multum flentes parum mingunt?

Respon-

Reſpõdetur per Ariſtotelem, quia humidum radicale lachrymę, & urinę sũt, unius & eiuſdem naturę. Ergo vbi fletus multiplicatur, ibi urina diminuitur: & quòd ſunt eiuſdem naturę & materię, patet in ſapore, quæ ambo ſalſa ſunt.

Quæritur, quare aliqui habentes claros oculos nihil uident?

Reſpõdetur ꝙ hoc eſt propter oppilationem & deſtructionem neruorum uiſiuorum. Nam temporibus deſtructus, uirtus viſiua ad oculũ à cerebro deferri non poteſt, ut patet per Philoſophum in libro de Senſu & ſenſato.

Quæritur quare oculus ſit clarus, & politus inſtar ſpeculi?

Reſpondetur, quia uiſibiles reuerberantur melius ſuper rem terſam & politam. Ergo oculus eſt politus, ut ex hoc viſus confortetur.

Secundò rñdetur, quia oculus eſt maximè humidus, inter oẽs partes corporis & aquaticæ naturæ. Modò ſicut aqua eſt clara & bene polita, ita & oculus.

Quæ-

Quæritur, quare homines habentes profundos oculos, acutè & longinque vident, & similiter alia animalia?

Respondetur secundum Aristotelē secundo de Generatione animalium, quia virtus uisiua in eis non dispergitur, sed procedit diametro ad rem uisam. Et hoc declaratur in simili. Quia quando aliquis stat in profunda fouea, aut in fonte profundo, stellas cœli & firmamenti in clara die speculatur, vt dicit Aristoteles in tractatu, De forma speculi: quia tunc uirtus uisiua, & radij non disperguntur.

Quæritur, quare homines habentes alios oculos & non profundos, indeterminatè uident & malè?

Respondetur per Aristotelem, quia radij qui transeunt ad uisum, dispergun- tur ad latus, & non directè procedunt ad rem visam. Ergo uisum debilitant.

Quæritur, quare multa animalia nascuntur cæca, sicut catuli Leonum & canes?

Respondetur, quia talia animalia non sunt adhuc perfectè maturitatis, & in eis

non

non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in simili, de hirundinibus, vt si illis in nido auferantur oculi, alij recrescunt eis & hoc patet in multis alijs animalibus, quæ etiam immaturè generantur, quasi mortua, vt catuli ursi: & ista ratio est magis perfectiua quàm naturalis materia.

Quæritur quare oculi mulieris menstruosa inficiunt speculum nouum? vt dicit Aristoteles in libro de Somno & uigilia. Et consimile Problema est illud.

Quare Basiliscus interficit homines visu?

Ad primum respondetur, quia quando menstrua fluunt de muliere, tunc aer venenosissimus resoluitur ab ea, qui ascendit caput mulieres, & ipsa multùm dolens cooperit ipsum cum multis velis & retijs: & quia oculi sunt porispleni, ergo petit ibi exitum, & sic inficit oculos, qui pleni sunt sanguine, & apparent in eis oculi guttosi & lachrymosi propter malum vaporem in eis existentem & illi euaporantur, & multiplicantur

vsque

vſque ad obiectum ſpeculi. Et quia tale ſpeculum eſt multum ſolidum, mundū, & politum, itaque facilè immundum accipit.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd Baſiliſcus eſt animal multum venenoſum, & ꝑ oculos illius vapores uenenoſi exeūt, & multiplicātur vſque ad rem viſam, & uſq; ad oculum hominis: qui vapores uenenoſi ſeu humores intrantes corpora inficiunt, & tandem homo interficitur. Et hæc ratio eſt quare. Baſiliſcus reſpiciens clypeum cum bitumine perfectè factum aut aliam rem firmam & politam interficit ſeipſum: quia ab iſta re polita & ſolida, iſti humores reflectuntur, & repercutiuntur uſque ad Baſiliſcum, ex qua percuſſione interficitur. Et ſimiliter eſt dicendum de muliere menſtruoſa.

Correlatiuum eſt, quòd quędam uetulæ, quando tempore menſtrui inſpiciunt ſpecula, aut alias res ſolidas, vel firmas, ſeipſas lædunt & offendunt.

Quare ſcintilatio oculorum in capitis & lupis, non apparet in luce, ſed in tenebris?

Reſpondetur, ꝙ in luce maius lumen non obfuſcat, & extinguit minus lumen ſic, quòd tunc extraneus color apparet ſcintillare, quamuis habent aliquam materiam lucis, per quã tempore tenebroſitatis apparent ſplendidi, ex quo eſt corpus poſitũ, & ſic illa materia lucis, quodammodo obfuſcatur in die ita ꝙ nõ apparet ſplendida, ſed magis colorata propter lucis obfuſcationem. Vnde quanto magis ſunt tenebræ, tanto plus natura lucis, quæ eſt in obiecto uiſibili, fortificatur: quia tanto minus impeditur, per maius lumen extrinſecum, quo poſſet obfuſcari.

Quare homo ſe uidens in ſpeculo, mox obliuiſcitur ſuæ diſpoſitionis, & non ſcis qualiter ſit diſpoſitus?

Reſpondetur in libro de Forma ſpeculi, quod idolum uiſum per ſpeculum debiliter & reflexè, repræſentat ſe potẽtiæ uiſiuæ, & ex quo debiliter ſe repreſẽtat,

nunc debiliter apprehenditur, & per consequens, non diu retinetur.

Quare visus recreatur per uiridem colorem? vt patet per uersum istum?

Fons, speculum, gramen, oculis sunt alleuiamen.

Respōdetur quod viridis color medio criter mouet organum uisus: & ideo cōfortat visum: hoc autem non facit color albus, vel niger, quia isti fortiter mouēt & mutant organum uisus, ideo plus faciunt violentiam: cuius ratio est, quia magis tendunt ad excellentiam seu uiolentiam. Sed quanto sensibile est magis excellens, tanto magis destruit & debilitat sensum. Vt patet per Aristotelem, secundo de Animo, qui dicit, quòd sensibile excellens corrumpit sensum.

DE NASO.

QVaritur, quare nasus excedat ultrà alias partes capitis?

Respondetur dupliciter: Primò quia nasus est quasi cloaca cerebri, per quam

phlegma

phlegma cerebri expurgatur. Ergo excedit alia membra, ne immundicia maculentur.

Aliter respondetur secundum Constantinum, quia nasus est maximè decor faciei eminens seu splendens, cum naturaliter odorat, & faciem decorat, vt testatur Boetius in libro de Disciplina scholastica.

Quare homo inter cętera animalia habet malum, & turpissimum olfactum seu odoratum? vt patet secundo de Anima.

Respondetur per Commentatorem ibidem, quòd homo inter cętera animalia, quo ad sui quantitatem, habet cerebrum humidum & frigidum. Ergo ex tali excellenti humido, & frigido, cerebrũ non disponitur: & per consequens olfactus, organo non disposito, impeditur sensatio, vt patet per Aristotelē, & Themistium libro de Anima. Ergo quidam homines omninò non odorant, & hoc est signum malę sensationis.

Quare vultures (vt vult Commentator

secondo de Animo) optimè adorant.

Respondetur, quòd habent cerebrũ valde siccum. Ergo aer deferens, odorẽ non impeditur ab humiditate cerebri, sed subito tangit suum organum, itaq. dicit Commentator super tertium, de Animo, quod vultures & tygrides, & alia animalia, prælio facto in Græcia, venerunt à quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare natura fecit nares.

Respondetur, propter triplicem vtilitatẽ. Primò, quia clauso ore inspiramus per nares, in refrigerium cordis. Secunda vtilitas est, quia aer procedens ex ore fœtet, quia fumi stomachi sunt ei adiuncti, sed aer respirans ad nares minus fętet. Tertia est, quia phlegma procedes de cerebro, p nares purgatur.

Quare homines sternutant.

Respõdetur, vt virtus expulsiua, & visiua per hoc purgetur, & cerebrũ à sua superfluitate purgeẽ. Quia sicut pulmo purgatur per tussim, sic virtus visiuam

cerebrum per sternutationem. Etiam qui sternutat frequenter, dicitur forte habere cerebrum. Itaq medici sternutorium dant, vt purget cerebrum. Et qui dolent non potentes sternutare, citò moriuntur, quia signum est quòd cerebrum est totum impletum malis humoribus, qui non possunt expurgari.

Quare apoplectici, id est in quibus sanguinis citò effunditur, non possunt sternutare.

Respondetur quòd meatus seu ventriculi cerebri, sunt eis oppilati & obturati, & si possent sternutare, fortè apoplexia solueretur.

Quare calor solis prouocat sternutationem & non calor ignis?

Respondetur, quòd color solis tantùm resoluit, & non consumit. Ergo vapor resolutus expellitur per sternutationẽ, sed calor ignis resoluit & consumit, itaque magnis consumit sternutationem quàm prouocat.

ARISTOTELIS DE AVRIBVS.

Queritur quare omne animal mouet, aures, preter hominem.

Respondetur per Aristotelem, quòd quidam musculus est circa mandibulam in hominen, qui prohibet motum in auribus, itaque eo extenso, homines mouent aures, vt visum est in pluribus hominibus sed alia animalia illo carent, ergo aures suas mouent.

Quare excretione auricularum asini pluuia praenoscitur.

Respondetur, quia asinus est animal valde melancholicum, & ex melancholia est sentiens pluuiam futuram. Modo tempore pluuioso aures omniū animalium eriguntur, ergo asinus sentiens pluuiam futuram aures erigit.

Quare auiculae non habent auriculas.

Respondetur per Aristotelem, quòd ideo est quia natura dat vnicuique, quod sibi congruum est, sed si dedisset auibus auriculas, impediret eas in volatu. Simi-

liter piſces carent auribus propter natationem, & ſolùm habent paruas foueas, & porros, per quos audiunt, vt declarat Ariſtoteles, de Boue marino.

Quare veſpertiliones aures habent, cum tamen videntur eſſe aureo?

Reſpondetur, quod partim habent naturam auicularum in volando, ratione cuius habent alas: & partim habent naturam quadrupedum, eo quòd ſunt piloſæ, quia mures ſunt, ideo natura ſagax diſpoſuit eis auriculas.

Quare homo inter cętera animalia habet aures rotundas.

Reſpondetur, quia figura totius, & figura partium in toto proportionantur, & maximè inter homogenea. Quia ſicut vna gutta aquæ rotunda eſt, ita & tota aqua, vt probat Ioannes de Sacro Buſto in Sphera materiali. Sed quia caput hominis eſt maximè rotundum, ergo & aures declinant ſe ad eandem formam ſiue figuram. Sed capita aliorum animalium valde ſunt oblonga, ergo &

aures exinde prolungatur.

Quare natura formauit aures ipsis animalibus.

Respõdetur, quòd fecit propter duo. Primò vt animalia per aures audirent, & vt res audibiles pertingerent ad pelliculam auris. Secundò, quia per aures caput purgatur cholerica superfluitate. Sicut enim caput purgatur per nasum à phlegmatica superfluitate, sic per aures à superfluitate cholerica.

DE ORE.

Qvare os habet labia ipsum circunstantia.

Respondetur secundum Constantinum, quia labia regunt & minuunt dentes, quia non esset pulchrum semper dentes, apparere.

Aliter respondetur quòd dẽtes sunt frigidæ naturæ. itaq. citius læderentur ab exteriori, si per labia non regerentur. Sed tamen alia potest esse ratio euidentior quæ est moralis, scilicet, quòd

homo

homo debet ſe morari in loquendo.

Quare homo habet duas aures & vnum os & ſimiliter duos oculos.

Reſpõdetur quòd eſt ex iſta cauſa ſcilicet quòd homo debet eſſe prouiſor tã in videndo quàm in loquendo, & copioſior in audiendo, vt ſapientior ſit, Quia vt dicit Ariſtoteles, ſenſus auditus, eſt ſenſus diſciplinę. Et de viſu dicit: Quòd ſenſus viſus multarum rerum nobis differentias oſtendit. Et cum illo concordat Seneca dicens: Duas aures à natura recipimus, & tantùm vnum os, & ideo natura ſagax aures fecit patentes: linguam verò duplici clauſula circundedit, ſcilicet labijs & dentibus.

Quare homo habet os.

Reſpõdetur ꝓpter multas vtilitates.
Prima, quia os eſt oſtium ſtomachi.
Secunda, quia cibus in ore manditur, & præparatur ad primam digeſtionem. Quamuis Auicenna voluit, quòd ſecunda digeſtio fieret in ore. Tertia, quia in concauo oris aer inſpiratus, pro

cordis refrigerio subtilior redditur, & propter alias multas causas, quæ postea patebunt.

Quare labia sunt mobilia.

Respõdetur quòd hoc fit propter formationem vocis, quia sine ipsis vox perfectè formari non potest. Nam sicut sine ipsis literis a b, f p, voces literales non possunt formari, ita nec ipsę sine labijs.

Quare homo oscitat.

Respondetur secundum Glossam vltimæ particulæ Aphorismorum Hippocratis quòd hoc fit aliquando à tedio, vt cùm homo sedit cum ignotis, quibus libenter careret.

Secundò fit oscitatio ex fumis crassis, replentibus maxillas ex quarum expulsione fit maxillarum, extensio, & oris apertio & tunc fit oscitatio.

Quare homo vident alium oscitare etiam oscitat.

Respõdetur, quòd hoc fit ex imaginatione, & hoc declaratur ex simili; cùm asinus est animal valde sensibile, ratione

melan-

melancholiæ; quia superfluitates eius retinet, & nunquam vrinaret, vel comederet, nisi audiret alium vrinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

DE DENTIBVS.

Qvare soli dentes inter omnia animalia, ossa sentiunt sensu tactui.

Respondetur secundum Auicennam, & Galenum, vt possit discernere inter calidum, & frigidum ipsis nociua, quibus non indigent ossa, quia vtuntur illis cibis solum ad saporem.

Quare viri habent plures dentes, quàm mulieres.

Respondetur quòd est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in viris plus quàm in mulieribus.

Quare inter omnia ossa dentes crescũt vsque ad finem vitæ.

Respondetur ex secundo de Generatione, quòd alias consumerentur mandendo, & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt eis ablatis, alio ossa ablata non recrescunt.

Per Aristotelem respondetur, quòd omnia alia ossa generatur ex humido radicali, & sic generatur in vtero matris: sed dẽtes generatur ex humido nutrimenti, quod de die in diem renouatur & augetur.

Quare dentes anteriores in iuuenibus cadunt, & recrescunt, & non molares.

Respondetur, quòd hoc est propter defectum materiæ & figuræ: quia dẽtes anteriores sunt acuti, & alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in secundo de generatione Animalium, quod dentium anteriorum est præscindere cibum, ergo sunt acuti. Sed posteriorum est, comedere & mandere cibum, ergo habent figuram latam, quæ est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt.

Respondetur ex eò, quòd ipsis citius in-

indigemus ſecundo quàm poſteriori-
bus mandendo.

Quare in animalibus dentes in ſenectute nigreſcunt.

Reſpondetur, quòd hoc eſt ex putre-
dine cibi, & corruptione phlegmatis,
cum paruo humore cholerico.

Quare dentes equi in iuuentute ſunt crocei coloris, & in ſenectute albeſcunt.

Reſpondetur per Ariſtotelem, quòd
equus abundat humore aqueo, qui in iu
uentute digeritur, & cõuertitur in groſ-
ſitatem, ſed in ſenectute calor diminui-
tur, & remanet ibi aqueus humor, cu-
ius proprius color eſt albedo.

Quare natura dedit animalibus dentes.

Reſpondetur per Ariſtotelem ſecun-
do de Generatione animalium, quòd
quibuſdam dedit vt vitam ſuam tuean-
tur veluti lupis, apris: quibuſdam verò
propter paſtum, vt leporibus: quibuſ-
dam verò propter formationem vocis,
vt hominibus, vt patet per Commenta
torem in libris de anima.

Quare

Quare animalia cornuta carent dentibus in ſuperiori mandibula?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de Animalibus, quòd eadem eſt materia cornuum, & dentium, ſcilicet humidum nutrimentale. Ergo materia quæ trãſit in cornua, non tranſit in dentes, & ſic deficiunt dentes in ſuperiori mandibula. Et talia animalia ſecundum Ariſtotelem, non poſſunt bene mandere cibum. Vnde propter defectum dentium, ex conſequenti habent duos ſtomachos. Igitur ſequitur correlatiuè, quòd bis mandunt cibum. Vnde primo mittunt cibum in primum ventrem, noctu autem reciprocant ruminando.

Quare quędam animalia naſcuntur cum dentibus vt hędi, & agnelli, & quędam ſine dentibus, vt homines?

Reſpondetur quòd natura non deficit in neceſſarijs, nec abundat in ſuperfluis, vt patet tertio de Anima. Ergo ex quo iſta animalia ſtatim poſt exitum ventris indigent dentibus, ideo naſcuntur tum

dentibus. Sed homines mamillis matris nutriuntur ad tempus, ideo dentibus ad tempus carent.

Quare auiculæ non habent dentes.

Respondetur quòd materia dentium transit in rostrũ, ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur, quamuis dentibus non mandunt, tamen per instrumenta ipsorum mandunt.

DE LINGVA.

QVare lingua est poris plena.

Respondetur per Aristotelem, secundo de Anima, quòd lingua est medium gustus, & per os in poros linguę sapor peruenit ad sensum gustus.

Aliter respõdetur, quòd saliua spumalis dirigitur ad os per linguam a pulmone, madefaciendo cibum, ad primam digestionem pręparando: itaq; lingua est poris plena, & vt saliua per eam exeat.

Quare lingua febricitantium omnia iudicat amara.

Respon-

Reſpondetur medicè, quia ſtomachus ipſorum eſt repletus cholerico humore, & cholera eſt maximè amara. vt patet ex felle. Ergo fumus amaros inficit linguã. Quapropter lingua impleta ſaporibus, iudicat eos amarus, quãuis amaritudo nõ ſit in cibis, ſed in lingua.

Quare nobis audientibus accidam minare lingua acqueſcit.

Reſpondetur, quòd virtus imaginatiua eſt ſuperior virtute guſtatiua: & cũ imaginetur aliquem ſaporem, tunc ipſum cõcipimus mediante virtute guſtatiua quia nihil guſtu percipitur, niſi mediãte ſaliua, ergo tunc lingua acqueſcit.

Quare aliqui ſunt trauli, aliqui bleſi, & balbutientes.

Reſpondetur quòd hoc eſt pluribus de cauſis: aliquando ſcilicet propter linguæ & cerebri humectationem, vt in pueris qui lingua deficiunt, vt patet in proferendis multis literis. Secũdò, hoc eſt propter extractionem neruorum ex phlegmate, quia tales ſunt nerui eun-

tes

tes ad linguas, qui nerui corrupti sunt.

Quare dentes serpentum, & canum rabdorum sunt venenosi.

Respondetur, propter malitiam & fumositatem humoris venenosi in eis predominantis.

Quare lingua canis est medicinę apta, & è conuerso equi est pestilens.

Respondetur, quòd hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici quòd ideo, quia lingua canis est multum poris plena, & sic in se attrahit & tollit viscositates vulneris.

Alij dicunt quod canis ex natura habet quosdã humores in lingua, quibus sanat lingendo: oppositum est de equo.

Quare saliua est alba.

Respondetur quòd hoc est ex continuo motu linguę, quia in continuo motu generatur color qui dalbat istam superfluitatem, quæ est saliua, vt patet in spuma aquarum.

Quare saliua est insipida.

Respondetur si haberet determinatũ saporem,

saporem tunc lingua non saperet, quia solum modo haberet saporem saliuę, & sic alios sapores apprehēdere nō posset.

Quare saliua ieiuni sanat apostema.

Respondetur secundum Auicennam, quia est ꝓbè digesta, & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum saliua prę alijs.

Respondetur secundū Medicos, quod hoc propter phlegmaticam complexionem fit, quæ in illis prædominatur. Et ideo Medici dicunt, quòd abundans saliua, debet sibi cauere à quotidiana febre surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt saliua, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidum saliuæ. Itaque defectus saliuæ est signum febris.

Quare saliua hominis ieiuni est subtilior, & albior quàm saliua hominis saturati.

Respondetur quòd illa saliua est sine viscositate cibi, quæ solet incrassare ipsam saliuam hominis pleni.

Queritur, vnde prouenit saliua hominis.

Respon-

Respõdetur quòd prouenit à spumis ipsius pulmonis, vbi (secundum Medicos) est sedes phlegmatis.

Quare animalia multũ coeuntia, ut aptè sunt multum sputuosa.

Respõdetur, ꝙ tunc pulmo & cor sũt in maxime motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia sputuosa.

Quare anicula non habent saliuam.

Respondetur secũdum Arist. in libris de Animalibus, quia habent pulmonem valde siccum, ergo non habet sputum.

Quare Epileptici id est qui submerguntur proprio sanguine & caduci putrescunt.

Respondetur secundũ Medicos, quia materia peccãs est in cerebro: Sed si vomit, tunc materia peccans est in stomacho: Sed si multum meiunt, tunc materia peccans est in vijs vrinæ: sed si sperma habere incipiant, tunc est in vasis seminalibus: itaque Medici secundũ hoc faciunt euacuare materiam.

Quare lingua aliquando perdit vsum loquendi.

Respondetur ex vltima parte Aphorismorũ Hippocratis, quòd ex Paralysi vel Apoplexia, ideſt, ex ſubita ſanguinis effuſiones, hoc euenit, ſcilicet e humore craſſo. Et etiam aliquando e infectione ſpiritus animalis in medi cella cerebri, qui non mittitur ad linguam, & per expreſſionem variæ paſſionis actus declarant, vt patet in Gloſſ ibidem, & hoc intendit Galenus.

DE PALATO.

Quare fructus ante maturationem ſu insipidi vel amari, & poſt maturit tem ſunt dulces.

Reſpondetur ꝙ ſapor inſipidus cau tur ex frigiditate, & defectu caloris humido, & craſſo. Sed ſapor dulcis ca ſatur ex ſufficienti calore vnde in fruc bus maturis humidum eſt ſubtile, & p calorẽ ſolis ſubtiles redditũ, ideo ſa frequenter fructus tũc ſunt dulces. Se ante maturationẽ, humidum eſt adhu craſſium, & nõ ſubtile redditum a cal

re

solis. Ergo tunc fructus sunt amari.

Quaeritur quare magis delectamur dulcore quam amaro vel alio.

Respondetur, quia natura delectatur dulcedine. Ratio, quia dulce est calidũ humidum, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatem abluitur immunditia. Sed sapor acetosus, siue stipticus vel põticus, propter frigus in ipso praedominans, nimium constringit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo nõ delectamus illo sapore, quia medici volũt, quod homines in aestate, & in vehementi calore non debent comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amarum generat calorem. Sed solummodo in hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in libro de Nutrimento & nutribili, quòd dulce est amicũ naturae, & maximè nutrit.

Quaeritur, quare sapor acetosus plus incitat appetitum quam alius.

Respõdetur, quòd sapor acetosus est

frigidus, & frigefacit. Modo frigidi
appetere, & attrahere, & ideo causa
appetitus. Nota quod nouē sūt spec
saporum, quorum tres sunt calore,
tres a frigore, & tres a tēperato medi

*Quaritur, quare de spiritu aereo plus
trahit quam emittitur.*

Respondetur per Aristotelem ad A
xandrum Magnum in lib. de Motu c
dis quòd multæ partes aeris inspirā
& pertrāseunt nutrimentum, cum sp
tibus vitalibus inter pulmonē cōtin
tur. Itaq; tandiu animal non suffocat
quandiu aerem in pulmoni percipit
sic aliqua pars in ea continetur.

*Quaritur quare aer expiratus, & exp
videatur, cum tamen aer per se sit sensib
propter suitaritatem.*

Respondetur quia aer inspiratus
miscetur fumositatibus ipsius cord
tione quarū efficitur crassus, & sic v
tur. Cuius experientiam est, quia tē
hyemali videmus anhelitū, quia fr
aeris constringit anhelitum mixtum

mo

[po]sitatibus, & sic incrassatur, & condẽ[ti]ur, & per consequens videtur.

Quaritur, quare aliqui homines habẽt fœ[tid]um anhelitum

Respondetur secundum Medicos, q[ue] [ali]quando fit propter mala fumositates [st]omachi, aliquando propter corruptio[nem] spiritualium membrorum, vt pulmo[ni]s. Ergo anhelitus leprosorum est infe[ct]us, quòd inficit auiculas propinquas, [q]uia interiora ipsorũ sunt maximè cor[ru]pta, vt patet ex definitione à Cõstan[ti]no data. Quia lepra est nutrimentum [spirit]uium membrorum cum putrefactio[n]e eorundem, & incipit in sanguine, & [t]erminatur in membris.

Queritur, quare leprosi sunt rauci.

Respõdetur. Ideo, quia ĩ eis instrumẽ[t]a vocalia sũt corrupta, scilicet pulmo.

Queritur, quare homines rauci.

Respõdetur quòd ꝑꝑ rheuma descendens de cerebro, replens canalia pulmonis, vel aliqñ ex apostematib[us] in guttu[r]e, vel ex rheumate ĩ collo cõgregato.

Quaritur quare omnes fœmellæ inter omnia animalia, graciliores & subtiliores habent voces quam viri dempta sola vacca.

Reſpondetur ſecundum Ariſt. in 5. de generatione animalium, ꝙ propter constrictionem viatum, & arteriarum vocalium, id eſt vbi aer intrat, per quas vox formatur, vt patet in ſimili, quia fiſtula parua acutis ſonat quam maior. Sic etiam eſt in mulieribus, ꝙ via vocalis pp frigiditatem conſtringitur, & arctatur quia frigidi eſt conſtringere: ſed in viris illa via, ex calore viri aperitur & ampliatur, & ergo in viris grauius ſonat, quia caloris eſt aperire ſeu diſſoluere. Etiam dicitur, ꝙ mulieres habent voces molliores pp humiditatem pulmonis, & pp debilitatem coloris. Etiam iuuenes, & infirmi, eadem de cauſa habent acutas voces. Et eſt cauſa naturalis, quare maſculus in principio ſua natiuitatis profert e, i, vocem craſſiorem, ſed fœmella profert a, i, vocem leuiorem, vt vult Laberintus cum dicit. Maſculus a profert.

Qua-

Queritur quare in viris & mulieribus vox ...tatur tempore pubertatis, & de ista muta ... maximè contingit tēpore spermatis in vi..., & tēpore crescendi mamillarum in mulie...us; Vt dicit Aristoteles in lib de animalib.

Respondetur per eundem, quia tunc ...mittitur principium vocis, seu releua...r. Et hoc declarat in simili de corda ...missa, quæ grauiter sonant. Etiam de...arat ex alio, quia animalia castrata, vt ...pones, spadones, & eunuchi, habent ...oces meliores, propter priuationes te...culorum.

Queritur quare homines raucescunt in spe...ione luporum.

Respondetur secundum Aristotelem, ...ia lupus est animal valde, & maximè ...igidum in cerebro, vnde habet caput ...aue.

Sic ergo videntium hominū spiritus ...isibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit ...liq̄d de frigiditate ad pectus, modo ex ...a frigiditate ad pect⁹, cōstringitur vbi ...nt instrumēta vocalia. Quia lupus nō

potest dirigere alias fumositates, sed ex pirâtur ab eo in aerem, & sic ille aer circunstans inficitur, & alius aer iterum inficitur ab illo, & sic vsq; ad hominē peruenit, & tunc ille aer sic infestus ab homine attrahitur, & facit eū raucū. Et iā dicitur q̄ lup⁹ est animal multū vorax, vt patet in libris de Animalibus, quia auide sumit cibū, & comedit vna vice tantū, quātum sufficiat per tres dies. Et sic lupus aperiens os suū, emittit humores crudos, & crassos, & indigestos, à q̄bus aer inficitur propinquus, qui aerē aliū iterū inficit, & sic de inceps, donec perueniat ad hominē, quo inspirato homo inficitur: eodē modo sicut basilicus, qui emittit humores venenosos oculis, homines inficientes.

Queritur quare homine lupum inspiciēte lupus non raucescit.

Respondetur, quia homo non est ita malitiosus, & frigidus, vt lupus. Et propter similē rationem mouetur hic tale Problema.

Quare interfectus interfectore presente, sanguinescit.

Respondetur, quòd hoc est opus diuinum non naturale, quia sanguis clamat vindictam contra interfectore. Sed tamē si esset aliqua naturalis causa, maximē esset ista quòd perpetrator hui⁹, sceleris recolens maximè dolet pœnitentia ductus, & sic maximè ęstuat propter fortem imaginationem, quam de eo habet, sic quòd omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumenta visus accedunt, & ibi exeunt per radios visuales oculorum, vsque ad facta scilicet vulnera, quę si recentia fuerint statim sanguinem emittunt. Secundò hoc fit cum iuuamine aeris inspirati, sic ꝙ talis aer expiratur per vulnus educēs sanguinē. Et simile est de oculo menstruoso, vbi postea macula appartet, dummodo per eum speculum est infectū. Sed & alij dicunt quod hoc fit à natura communi, ad manifestandum homicidium.

Queritur quare parue auiculę plus voci-

ciferantur. & cantant, quã magnę? ut patet sensibiliter de clauda, & philomela.

Respondetur per Aristotelem, quòd spiritus paruarum auium est leuior & mollior quam magnarum. Ergo paruæ auiculę facilè procedunt in quodcunq; desiderium, & sic frequenter cantant.

Quæritur, quare masculi plus cantante, quã fœmellę ut patet in omnibus animalib.

Respondetur, hoc est propter desiderium coitus, itaque secundum Constantinum in libro de Coitu, dicitur, quòd tunc spiritus maximè mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiam respondetur, quòd generaliter loquendo de quolibet animali, fœmellæ sunt frigidiores, quàm masculi.

Quæritur, quare hapes, vespę, muscę, & locustę, & multa talia animalia vociferantur, cum nõ habet pulmonem, nec instrumenta vocis.

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Inspiratione, & respiratione, quòd in eis quædam pellicula, ad quam

quam ſpiritus pulſans facit talem ſonũ, itaque mirabiliter ſonat talis ſonus.

Reſpõdetur ſecundum Ariſtotelem.

Quæritur, quare piſces non vociferantur. ſecundo de Animo, quia piſces non habent pulmonem, ſed ſolum branchias, nec etiam cor, ergo non indigent inſpiratione aeris, & per conſequens nõ vociferantur. Quia ſecundum Ariſtotelem ſecondo de Animo, Vox eſt percuſſio aeris inſpirati.

DE COLLO.

QVaritur quare animal habent collum. Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libris de animalibus, quòd collum eſt ſuſtentamentum capitis. Vnde ſecundum ipſum, Collum eſt medium inter caput & corpus, vt patet per ipſum & eius ceruices & neruos tanq̃ per vias medias motus, & ſenſus corporis tranſlegantur: & per ipſum tanquá per quandam diſtantiam, cor maximè calidum

dum à cerebro elogantur.

Quæritur quare aliqua animalia carent, collos, vt pisces, serpentes, & alia reptilia.

Respondetur quia talia animalia ca-
rent corde. Ergo non indigent tali distā-
tia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quòd in imò ha-
bent collum, sed nō est distinctum a cor-
de & capite.

Quæritur quare collum sit osseum.

Respondetur secundo Aristotelem,
vt eos fortius posset caput sustētare. E-
riam ideo quia spina dorsi in collo con-
iungitur cerebro, & inde recipit medul-
lam, quæ est eiusdem substantiæ cum ce
rebro.

Quęritur, quare quodā animalia habent longa colla, vt grues, & ciconia, & sic de alijs.

Respondetur secundum Aristotelem,
quia talia animalia requirunt sua nutri-
menta in profundo aquarum, ergo indi-
gent lōgis collis. Sic etiam quædam ani-
malia habent breuia colla, vt visus, & ac
cipiter, quia talia animalia sūt rapacia.

Ergo

Ergo propter fortitudinem breui collo indiget. Vt etiam patet de boue, qui est breuis colli, & ergo fortis.

Quaritur, quare collum sit concauum, & maximè in anteriori parte circa linguam.

Respondetur, quia ibi sunt duo meatus, vnus, deferens cibum ad membra nutritiua, vt ad stomachũ & ad hepar. Et talis, secundum Medicos, dicitur Isophagus. à phagin Græcè, quòd est comedere Latinè.

Quare arteria vocalis est annulosa.

Respondetur, ꝙ est propter flexibilitatem, quæ producit bonã resonãtiam.

Quare puellis decollatus diu mouetur, & homo decollatus statim immobilis est.

Respondetur, quòd pullus & similia animalia habent neruos strictos, & sic in spiritus motiuus moratur diutius post decollationem. Sed homines, & similia animalia habẽt neruos longos, & amplos, itaque spiritus ab ipsis citò recedit, & per consequens non possunt mouere corpus.

ARISTOTELIS DE HVMERIS & brachijs.

Quare homo habet humeris, & brachia.

Respondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de Animalibus, quòd propter delationem, & portationem oneris.

Quare brachia ſunt rotunda.

Reſpondetur, quod eſt propter maiorem velocitatē motus, & operationis. Quia talis figura motui eſt apta, vt patet per Ariſtotelem primo de Cęlo.

Quare brachia ſunt valde craſſa.

Reſpondetur per Ariſtotelem, quòd hoc eſt propter fortitudinē ad leuandū & ad portandum onera, etiam ad cōringendum ſeu pugillādum. Sic etiam oſſa eorū ſunt valde craſſa, quia ibi eſt multum de medulla, ſeu materia medulloſa, ne citò corrumpantur brachia. Sed medulla in paruis oſſibus non poteſt cōtineri ita bene ſicut in magnis.

Quare dolentes, uel infirmi denudant, uel

tengunt

tengunt brachia & etiam liberãtes in agone.

Respondetur secundum Hippocratē in libro Prognosticorũ, quòd in talibus mors, est propinqua, & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiarum denudationem.

Quare in aliquibus infirmitatibus brachia gracilia fiunt id est subtilia reddũtur, vt in hydropicis, & phreneticis.

Respondetur secundũ Medicos, quia membra sibi compatiũtur, itaq; vno dolente omnes humores ibi cõcurrunt in doloribus prædictis. Nã capite dolẽte, humores brachiorum currũt ad caput, & bracilia fiunt.

Quare animalia bruta nõ habent brachia.

Respondetur, quòd habẽt anteriores pedes loco brachiorũ, vel pro brachijs. Aliter respondetur, & melius quia omnia animalia habẽt organa aliqua ad pugnandum, & ad se defendendum. vt lupus habet dẽtes, vacca cornua, equi pedes, volatilia. rostra & alas sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

ARISTOTELIS
DE MANIBVS.

Quare solus homo habet manus, & animal ei simile vt simia.

Respondetur, quod manus est organum organorum, vt dicit Aristoteles de Anima, quibus maximè homo indiget. Quia multæ sunt operationes quæ per manus fiunt, & non per alia organa.

Quare aliqui sunt ambidextri, id est, vtentes vtraque manu pro dextra.

Respondetur, quòd propter multitudinem caloris cordi, & propter sufflationem eius calidam, qui facit sinistram ita habilem, sicut dextram, itaque tales homines sunt proculdubio bone complexionis.

Quare mulieres nõ sunt ambidextræ sicut viri, vt dicit Hippocrates circa vltimam particulam Aphorismorum circa finem.

Respondetur secundum Galenum quòd hoc est ideo, quia calidissima mulier sana frigidior est frigidissimo viro sano.

uno. Et dicitur insigniter sana, quia si febricitaret, tunc dictum esset verum, quia in tali caso mulier calidior esset viro caliditate accidentali.

Quare digiti sunt articulosi?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quòd propter aptitudinem ad recipiendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus tres habet iuncturas seu articulos & pollex tantum duas.

Respondetur, quòd pollex etiam habet tres articulos seu iuncturas, sed tertius iungitur brachio, itaq. fortior est, alijs digitis, vt patet ex nomine, quia dictus pollex à polleo. Quia secundum Aristotelem maioris est virtutis, cùm etiam maior sit in quantitate.

Quare digiti dexteræ manus sunt subtiliores: quam sinistræ, vt vult Agedius

Respondetur quòd propter calorem in tali parte dominantem.

Quare digiti sunt crassiores ante cibum,

quam post? vt dicit Albertus.

Respondetur secundum omnes Medicos, quod homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ incrassant omnia membra, etiam digitos, sed cũ illi humores sunt per cibũ expulsi, tunc digiti magis graciles fiunt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quàm homo cibatus, vt patet expressè de ieiunãtibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibus calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, itaque membra exteriora graciliа redduntur, sed post digestionem ibi conuerso dirigitur ad membra exteriora, itaque tunc incrassantur.

Quare aliqui homines sunt magis habiles in sinistra manu, quàm in dextera, ad aliquos opus faciendum.

Respondetur, quia in illis cor non influere facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem, & gracilitatem

DE VNGVIBVS.

Quaritur unde generantur vngues?

Respondetur secundum Galenũ in commento Prognosticorum, quòd ex fumositatibus resolutis, ingredienti bus extremitates digitorũ, quæ aere exteriori exiccãtur, et in cornu reducũtur.

Quare vngues senum nigrescunt, & pallescunt?

Respondetur, quia tandem calor cordis deficit, quod deficiẽte, ipsorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis vel malę, secundum dispositionem vnguium.

Respondetur, quia vngues testãtur bonitatem vel malitiam cordis, ergo etiã complexionis. Quia si sunt rubei, testantur choleram bene temperatã: sed si aliquo modo sunt inclinati cum rubeo, colore ad nigredinem, testãtur sanguineã complexionem: sed si sunt crocei coloris vel nigri, testantur melancholiam.

ra viri incrassando, & ea ampliando. Ergo magnum pectus est signũ animositatis, vt patet per Aristot. in Physiognomia, vbi declarat hoc de Leone, & Tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum, itaque dicit quòd mulieres frequenter cadunt supra culum, quia posteriora eorum incrassantur ex frigiditate descendente. Sed vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassitiem.

DE MAMILLIS.

QVare mamillæ sunt positę supra pectus. Respondetur, quòd pectus est sedes cordis calidissimi, ergo ibi mamillæ generantur, vt menstruũ ad eas missum, calori cordis vicinum, citius decoqueretur & in materiam lactis conuerteretur.

Quare in alijs animalibus mamillæ sunt infra pectus sed in muliere sũt supra pectus.

Respondetur, quia mulier est bipes, ergo mamillæ existentes infra pectus, impe-

npedirent eius transitum: sed alia animalia quatuor habente pedes, ergo ipnon impediuntur in eorum transitu, el motu progressiuo.

Quare viri non habent tam magnas mamillas sicut mulieres.

Respondetur, quia viris non generanur menstrua, nec ibi est vas menstruo eputatum. Tamen dicit Aristoteles, Vi, habent paruas mamillas, & mulieres aruos testiculos.

Quaeritur, quae mamillae sunt magis valens pueris lactantib. an paruae, vel magnae, seu ediocres.

Respondetur, quòd in magnis calor st diffusus, & dispersus. ergo ibi non est ona digestio lactis: sed in paruis est vnius, & fortis, cum omnis virtus vnita est ortior seipsa dispersa, & per cõsequens bi est bona digestio lactis. Ergo paruae unt meliores quàm magnae, mediocres utem sunt optimae. Ex quo omne meium est optimum.

Quare tredecimo & decimoquarto anno ma

milla iuuencularum incipiunt crescere, & incrassari, vt dicit Albertus.

Respondetur per Aristotelem de Generatione animalium, quòd ideo, quia tunc puella efficitur pubes, & menstrua incipiunt augeri in ea, & fluere vt dicit Aristoteles, quia in eadem, ætate puellarum crescunt mamillæ, & virorum sperma.

Quare mamillę mulierum generantium abortũ id est, puerum qui egreditur mortuus ex vtero matris, vt dicit Hippocrates in secũda particula Aphorismorum mollescunt.

Respondetur secundum Glossam ibidem. Quia tunc menstruum non fluit ad mamillas, a quo fœtus deberet nutriri, ergo tunc mollescunt.

Quare mulier impręgnata concipit masculum in vtero, dextram mamillã habet duciorem quam sinistram.

Respondetur secundum Hippoc. quia masculi concipiuntur in dextero latere matris. Ergo tunc menstruum fuit ad dexteram mamillam ipsa indurando.

Qua-

Quare mulieris impregnātis lac fluent de mamillis significat debilitatem fœtus.

Respondetur secundum Aristotelem, quia lac est proprium nutrimentum fœtus in utero, itaque quando lac fluit, signum est quòd fœtus non nutritur, & ex hoc uterque debilitatur.

Quare dura mamilla indicat sanitatē, id in puere existente in vtero.

Respondetur quia menstruū conuertitur in lac, & tale lac sufficiēter nutrit fętum, & ex hoc arguitur eius fortitudo.

Quare mulier habet tantum duas mamillas, & alia bruta vt porca, & canicula, habent docem vel plures.

Respondetur quia frequenter mulier cōcipit masculum vnū, vel fœmellā, & huic sufficit vna mamilla, vel dua. Sed alia bruta habent multas scissuras, procreātes multos fęt⁹. Ergo habēt mamillas, primo scilicet fœtui primā secūdo secundam, & sic de alijs per ordinem.

Quare tempore impręgnationis mamillę sunt durę, & alio tempore sunt molles.

Respon-

Respondetur quia tunc inflantur & tumescunt sicut vterus, quia multa humiditas mẽstrualis fluit ad eas, quæ alio tempore manet in matrice, & expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum venit ad matricem.

Respondetur secundum Hippoc. vbi supra, ꝙ mamilla habet colligãtiam cũ matrice, & quasdam venas, quas abscindunt obstetrices tempore partus, & per illas lac fuit ad vmbilicum puerorum, & capiunt nutrimentum per vmbilicũ. Vnde aliqui dicunt, quòd puer existens in vtero nutritur per os, sed hoc falsum, quia si sic tunc stercora emitteret etiam, sed hoc est falsum, quia non videtur vbi dimituntur illa stercora.

Quare lac egrediens de mamillis spissum, & crassum & non multum, & fluidum, est signum masculi in vtero, sed lac tenue, est fœmella.

Respondetur, quia mulieres gestans masculum, est fortioris caloris, quia digerit

gerit ipsum, lac in spissando. Sed in mulieribus habentibus fœmellam, non est tantus calor, ergo manet indigestum, & aquosum, & fluidum supernatans, si ponatur in aqua.

Quare lac sit album, cum tamen menstruum sit rubeum, ex quo generatur.

Respondetur, quia sanguis non bene decoctus recipit formã albam, vt patet de carne, cuius proprius color est albus.

Aliter respondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui mẽbro assimilatur in colore, inquantum potest. Sed quia caro mamillarum est alba ergo, & humor lactis est albus.

Quare vacca dat copiosè lac præ alijs animalibus.

Respondetur, quia vacca est animal multum vorax. Et vbi multum recipitur alimenti, ibi multũ generatur menstrui. Quia lac non est aliud nisi menstruum decoctum, & dealbatum, ergo etiam ita multum generatur lactis.

Quare lac non est sanum, vt dicit Hippocrates

crates secunda particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Glossam ibidē, quòd propter multas causas non est sanum. Prima, quia quandoque coagulatur in stomacho, ex quo vlterius malus anhelitus generatur. Sed Hippocrates ponit remediū in loco allegato, dicens: Si tertia pars aquæ ad misceatur lacti, tunc non est nociuū, & hoc intelligitur de aqua fluuiali. Alia causa, quia lac aliquando in stomacho accessit, & excoquitur, & iterum ex eo generantur mali humores, inficientes anhelitum.

Quare lac presertim dolentibus caput, non valet.

Respondetur secundum Hippoc. vbi supra, & secundum Glossam ibid. Quia lac citò trãsit in multum fumositatem, & multum habet materię terrestris quę fumositas ascendens morbum gignit.

Quare lac est conueniens nutrimentum infantibus & pueris.

Respondetur, quia est naturalis eorum cibus, & consuetos, qui etiam in

vtero nutriebantur tali cibo ergo est eis conueniens.

Quare lacticinium tempore partus uaccarum est bonum.

Respondetur, quia tunc lac est multum spongiosum. Ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodam modo est purgatio illo tempore.

Quare lac in mulieribus coeuntibus destruit puerum lactantem.

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, Quia tempore coitus subtilior & melior pars lactis vadit, ad vasa seminalia, & ad matricem, & peior pars manet in mamillis, quæ destruit puerum.

Quare lac mulierum fuscarum sit melius quam albarum.

Respondetur, quia fuscæ mulieres sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentum sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadẽ mensa simul comedere lac & pisces sit prohibitum à Medicis.

Respon-

Respondetur, quia maximè dispo-
nunt ad lepram. Quia ambo sunt phleg-
maticæ naturæ, tam lac quàm pisces.

*Quare auicula non habent lac atque ma-
millas?*

Respondetur, quia mamillæ impedi-
rent eis volatum. Etiam pisces non ha-
bent mamillas vel lac, qui ipsi emittunt
lactes, vt dicit Aristoteles in libro de
Generatione animalium. Quia fœmella
emittit polygramũ, & masculus super
addit lactes: sic eorum species æternæ
fiunt per successionem indiuiduarum.

DE DORSIS.

QVare animalia habent dorsa?

Respondetur per Aristotelem
propter tres causas. Prima vt dorsum es-
set via neruorum à spina dorsi extenso-
rum per totum corpus, vt patet sufficiē-
ter in suspensis, quia quãdo sunt lacera-
ti tũc adhuc nerui depẽdet in spina dor-
si. Secũda causa est vt esset custodia mē-
brorũ molliũ in corpore existentiũ, v

sto-

ſtomachi, hepatis pulmonis, & ſic de alijs. Tertia cauſa eſt, vt eſſet fundamentum omnium oſſium, quia videmus quod alia oſſa, vt coſtæ figurantur in ſpina dorſi.

Quare homo inter omnia animalia habet dorſum latũ ita, quòd nullum animal prçter hominem poteſt conuenienter iacere dorſo?

Reſpondetur, quia pectori lato cor reſpondet dorſum latum. Si ergo homo haberet dorſum acutum, ſicut alia animalia, illa eſſet indecens & inepta diſpoſitio. Ergo requiruntur quòd habeat dorſum latum.

Quare homo iacens in dorſo; habet horribiles viſione?

Reſpondetur, quia tunc meatus ſeu neruus phantaſiæ eſt apertus, qui eſt in anteriori parte cerebri, & ergo tunc phantaſia corrumpitur.

Vel alia ratio eſt, quia homo iacens in dorſo habet ſe ita, qđ humores perturbantur, & mouentur ſurſum, vbi eſt phantaſia, itaq. phantaſia perturbatur.

Quare

Quare malum est iacere in dorso.

Respondetur secundũ Medicos, quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam, maniam, & ad incubum. Vbi nota, quòd mania est infectio anterioris partis cerebri, cum priuatione imaginationis. Sed incubus in proposito, est passio cordis, cùm aliquis se in somno suffocari putat, & putat aliquid iacere super ipsum, quòd libenter remoueret.

Quare spina dorsi habet multos articulos, & multa membra, quę apud medicos spondalia dicuntur.

Respondetur, quòd propter flexibilitatem ipsius dorsi, quia sine illis articulis, flexiones fieri non possent neque motus, vt patet per Aristotelem in libris de motibus animalium. Itaq. dicentes, quòd elephas non habet membra, dicunt malè, quia non posset se mouere.

Quare spina dorsi in piscibus fracta, pisces citò moriuntur.

Respondetur, quia spina dorsi in piscibus

cibus est loco cordis modo cor est primum viuens, & vltimum moriēs: vt patet in libro de Longitudine & Breuitate vitæ. Ergo læla spina dorsi, pisces diutius viuere non possunt.

DE MEDVLLA.

Q*Vare læsa medulla, homo facilè moritur.*

Respōdetur, quia medulla venit à cerebro quòd est vnum membrum principale, vt patet in duobus. Primò, quia medula seu nucha est alba sicut, cerebrum. Secundò, quia aliæ medullæ non habent cutem, neque pelliculam. Sed ista habet duplicem pelliculam, sicut cerebrum, scilicet piam matrem, & duram matrem. Et etiam circa spinam dorsi sunt quinque venę, quę secundum medicos dicuntur Hæmorrhoides, ab æma Græcè, quòd est sanguis Latinè. Ideo modicum videndum est de venis hemorrhoidum.

DE FLVXV HÆMORRHOIDVM.

QVare aliqui viri patiuntur fluxum hęmorrhoidum.

Respondetur, quòd sunt melancholici. Ergo multum generantur in eis melancholia, quia frigidi sunt, quæ primò mittitur ad splenem, scilicet ad propriam sedem melancholiæ, & ibi propter sanguinis multitudinem retineri non potest. Ergo mittitur ad spinam dorsi, vbi sunt aliquę venæ, quæ terminantur in dorso, & in collo. Et quando illæ venæ valdè replētur sanguine melancholico, tūc aperiuntur vię Naturæ & exit ille sanguis semel in mense, vt menstrua mulieres. Et tales viri p talē fluxū pseruātur magis ab infirmatibus, scilicet ab hydropisi, peste, & cæteris.

Quęritur, quare Iudęi indifferenter patiuntur talem fluxum.

Respondetur Theologicè, quia ipsi tempore passionis Christi clamauerūt: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

ostros. Ergo dicitur in Psalmo. Percussit eos Deus in posteriora dorsi.
Aliter respōdetur magis naturaliter, quia Iudæi vescuntur cibarijs phlegmaticis a frigidis, ex quibus cibarijs generatus sanguis melācholicus, qui per fluxum hæmorrhoidum expurgatur.
Alia ratio naturalis est. Quia dicit Aristoteles in libro de Cælo, & Mundo motus facit calorē, & calor digestionem, vt patet quarto Metheorum. Sed Iudæi non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magne timore, quia timēt nos vlisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatē faciunt, & impediūt digestionem, & ergo ferum in eis generatur multus sanguis melancholici, qui in ipsis tunc tempore menstrui expurgatur.

DE CORDE.

Quæritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritualia.

Reſpõdetur vno modo, quòd a ſpiri tu, quia ſpiritus vitalis in corde genera tur. Sed in reſponſio non videtur vale re: quia ſic hepar, & cerebrũ, erũt mem bra ſpiritualia, quòd eſt falſum. Quia he par eſt membrum nutritiuum, ſed cere brum animantium. Sed tamen conſe quentia patet, quia ſpiritus vitalis ge neratur in hepa, & ſpiritus animalis in cerebro. Itaq. reſpondetur, quòd cor & pulmo, ideo dicuntur membra ſpirita lia, quia in eis recipitur ſpiritus, & aer. Vel dicuntur ſpiritalia, propter eorum impoſſibilitatem, reſpectu aliorum mẽ brorum. Ergo ipſa per ipſam pellicu la diuerſa ſunt ab alijs mẽbris nutritiuis vt à ſtomacho.

Queritur, quare pulmo ſit ita rarus, & ſpongioſus.

Reſpõdetur, quòd ibi aer melius, poſ ſit recipi ꝓ cordis refrigerio, & expul ſione ſuperflarum fumoſitatum. Quia ſecundum Ariſtotelem in libro de in ſpiratione et reſpiratione Pulmo eſt fla

bellum

ellum cordis, seu ventilabrum. Et si-
ut follis in spirando inflatur, & expi-
ando comprimitur & contrahitur: sic
mili modo pulmo inspirat aerem, dan-
o refrigerium cordi, & inspirat, ne cor
uffocetur per nimiam caliditatem ae-
s inspirati.

Queritur quare caro pulmonis sit alba.

Respondetur, quòd propter eandem
causam, quia est continuo motu.

*Etiam solet queri, quare sola animalia ha-
bentia cor, habent pulmonem & non alia.*

Respondetur, quia pulmo non est mē-
brum propter se, sed propter aliud, sci-
licet propter cor. Ergo si animal corde
carens haberet pulmonem, tunc super-
flue & frustra esset: modo natura non
permittit hoc. Quia natura non deficit
in necessarijs, nec abūdat in superfluis.

*Quare animalia non habentia pulmonem
carent uesica, ut dicit Aristoteles.*

Respondetur, quia talia non recipiūt,
aquam probabilem, vt potum suū & ci-
bum faciant feruere, sed propter tēpe-

 ramen-

ramentum cibi ergo carent vesica, & etiam vrina, vt patet in auiculis, quarum quædam simpliciter non bibunt, vt falco, visus, accipiter.

Quare cor est medio animalis.

Respondetur, quòd ideo, vt aliquo modo omnib. membris influere faciat vitam, itaque comparatur Soli; qui est situs in medio planetarum, vt alijs planetis influere faciat lumen, itaq; Pithagorici dicentes cęlum esse magnum animal, dixerunt Solem esse cor illius animalis.

Quare in solo homine cor collocatur in sinistro latere.

Respondetur, vt calor cordis temperet frigiditatem splenis. Nam splen est sedes melancholiæ, quæ etiam in sinistro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur? vt dicit Aristoteles. Quid cor est primum viuens, & vltimum moriens.

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Iuuentute & Senectute, quia

or eſt principium, & origo vitę, & omnium membrorum, & ſine illo nullum membrum viuere poteſt. Nota ſecundum Phiſicos, de ſemine in matrice recto, primò generatur quædam pellicula circundans ipſum ſemen: poſt hoc generatur typus formatiuus, qui eſt ſubtiore ſanguine primo facit cor, & de ſanguine minus ſubtili ſucceſſiuè facit hepar & de ſanguine craſſo, & frigido facit medullam & cerebrum.

Quare animalia parui cordis ſunt audaciora? vt Leo qui animal ualde ferox & audax.

Reſpōdetur, quòd ī paruo corde animalis calor eſt bene adunatus & vehemens, & ſanguis adueniens intangendo ipſum, citius calefit, & ad alia membra mouetur ſpiritu calefactiuo, mediante quo audaciam eis tribus.

Quare animalia magni cordi ſunt ualde timida, vt lupus.

Reſpondetur, quia calor ibi eſt diffuſus & diſperſus, & non pōt calefacere,

ſanguinem ad ipſum concurrentem, & ſic tumor ibi generatur.

Quare in corde magnorum animalium vt ceruorum, & hominum ſecundum Albertum eſt quoddam os.

Reſpondetur per Ariſtotelem, quòd ideò, vt ſit fundamentum motus continui ipſius cordis: quia ſecundum eundē in libris de Motibus animalium, In quolibet motu eſt quidam fluxu & quies.

Quare cor continuè mouetur.

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de Motu cordis, & per Galenum & Aegidium. Quia ibi ſpiritus generatur qui eſt ſubtilior aere, qui propter maiorem rarefactionem, quærit locus ampliorem, replendo concauum ipſius cordis, ex quo ſequitur dilatatio cordis. Et q̄a cor eſt terreſtre: ergo ceſſante impulſione, partes eius ceſſant, & tendunt ad centrum. Et magiſter Galenus ponit experientiā de glande, ſi glans ponatur ad ignē, calor ignis eius humiditatem reſoluit in fumum, qui eſt maior

or & rarior humiditate, itaq; maiorem locum occupat, & sic nō potest manere infesta, ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare; & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quòd cor animalis est triangularis figuræ aliquo modo, & partem minorem habet versus sinistram, partem vero maiorem versus dextram, & in parte minori se cōcinnè aperit, & claudit, & sic est in continuo motu. Primus motus apud Medicos, vocatur Diastole. Sed motus contritionis siue clausionis, uocatur Sistole. Ex quibus duob. motibus fit pulsus in toto corpore, quē Medici in venis arterijs sentiunt.

Quare animantia imagini cordis sunt macra.

Respondetur, q̄a calor naturalis ęgrediens de corde consumit humiditatem aquosam, quam humiditatem oportet conuerti in pinguedinem. Et sanè frequenter mulieres sunt pinguiores quā viri, quia habent multum de humido, & sunt humidioris cordis quam viri.

Qua-

Quare caro à corde est compacta & spissa.

Respondetur, quia in re densa, & bene cõpacta calor fortiter recipitur, vt etiam patet in alij.

Aliter respondetur, vt cor sua caliditate temperet frigiditatẽ cerebri, ideo est compactum.

Queritur quare est cor calidissimum in toto animali.

Respõdetur, quia ibi est materia spissa & dẽsa, & bene cõpacta, & calor fortiter recipitur in eo, vt patet in silicib⁹. Etiã alia ratio est, quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Queritur quare cor est principium vitę.

Respondetur, quia in eo generatur spiritus vitalis qui est sedes vitæ. Vnde secũdum Augustinum in libro de differentia spiritus & animæ, Cor hẽt duos ventres, scilicet dextrum & sinistrum. Dexter enim venter plus habet de sanguine, quàm de spiritu, quia spiritus generatur ad viuificandum totum animal.

Que-

Queritur, quare cor ſit rotundum, & habet figuram pyramidis inſtar.

Reſpondetur ſecũdum Ariſtotelem, Quòd figura rotunda non habet angulos. Et ideò eſt rotundũ, ne materia corpori nociua ibidem poſſit retineri.

Aliter reſpondetur ſecundum Ariſtotelem. Quia figura rotunda eſt motui apta. Et ideo figura rotunda ſecundum Ariſtotelem metaphoricè Agonia dicitur, ab alpha quod eſt ſiue, & gonia angulus, quaſi ſine angulo.

Queritur quare in ſolo corde per excellentiam ſit ſanguis.

Reſpondetur, quia ſanguis eſt in eo tanquam in proprio loco, vel tanquam efficiente, quòd alij dicent de hepate. Vnde cor a nullo membro recipit ſanguinem, ſed alia membra ab eo.

Queritur quare aliqua animalia non habent cor.

Reſpondetur, licet non habeant cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi, vt patet de piſcibus & anguillis,

qui

qui ſpinas dorſi habent pro corde.

Quęritur, quare ut uidemus ſenſu, in brutis animalibꝰ, ut in auibus & pullis capite ipſis amputato cor adhuc pulſat, & uiuit.

Reſpondetur, quia ſpiritus vitalis diutius manet in eo, quam in alijs membris, eo quòd cor eſt primum viuens, & vltimum moriens, vt dicit Ariſtoteles de Senectute, & iuuentute. Ergo cor pulſat, & plus mouetur, quam alia membra.

Quęritur, quare omne animal carens corde vel proportionali ipſi cordi caret ſanguine vt patet in muſcis.

Reſpondetur, quia cor eſt principium ſanguis, modo deficiente cauſa, deficit effectus.

Quęritur, quare pulſus cordis certius iudicatur in dextro quàm in ſiniſtro.

Reſpondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem, & calorem itaq; ibi plus ſentitur, quam in ſiniſtro latere.

Qua-

Quare calor aliquando è medio desinit, ut patet in caducis & epilepticis.

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomacho, quòd hoc fit ex defectu sui ipsius, & pellicularū, quibus cooperitur, quibus tunc infectus, calor è medio deficit: & aliquando fit ex infectione membrorum vicinorum. Vnde quādo ex orificio stomachi exit humor venenosus, lædit illæ cor & membra sibi vicina, & tunc illa inducunt è medio defectionem cordis. Notandum quòd secūdum Aristotelem: Dispositio cordis maximè cognoscitur per pulsū cordis. Quia pulsus velox, magnus & frequens cognoscitur, siue testatur de caliditate cordis, & de bona cōplexione. Et pulsus tardus & debilis testatur de frigiditate cordis, & malitia complexionis. Vnde mulieres, in quantum sunt sanæ, habent tardiorem & debiliorem pulsum, quàm viri, & hoc etiam patet per alias causas, vt infrà patebit.

DE

DE STOMACHO.

Quare ſtomachus eſt amplus.

Reſpõdetur ſecundum Ariſtotelem in libris de Animalibus. Quia in eo cibus, vt in olla primo decoquitur & digeritur, vt purũ ab impuro ſeparetur itaque per multitudinẽ cibi natura ampliat ſtomachum.

Quare ſtomachus eſt rotundus.

Reſpondetur ſecundum Conſtantinũ in libro de ſtomacho, quia ſi haberet angulos, tunc in illis cibus poti⁹ maneret, & ſic homo nunquam febribus careret; qui tamen humores eleuantur & conſumuntur, & non aſconduntur propter eius rotunditatem.

Quare caro ſtomachi eſt multum neruoſa & ſenſibilis.

Reſpondetur, ſecundum Ariſtotelem & Conſtantinum, quia nerui ſunt dilatabiles & extenſibiles: itaque ſtomachus tẽpore repletionis dilatatur, & tempore fa-

famis restringitur, ergo natura sagax disponit neruosum stomachum.

Quare stomachus digerit.

Respondetur, propter calorem in eo existentē, quia calor prouenit a mēbris vicinis, scilicet ab hepate & corde, quia videmus in fabrica arte, ꝙ calor ignis separat æruginea, vt scoriam à ferro, aurū à cupro, argentum à stāno. Sic digestione per calorem fit separatio puri ab impuro, & talis digestio est quadruplex secundum medicos.

Quare stomachus adiūgitur hepati: vt patet sensu.

Respōdetur secundum Constantinū, vt supra, quia hepar est valde calidum, vt ergo sua caliditate possit iuuare ad digestionem, igitur circundat ipsum.

Quare communiter patimur plus frigus, post prandium quam ante.

Respondetur, quia tunc totus calor vadit ad stomachum ad digestionem faciendam, & sic partes exteriores frigescunt calore priuato.

Qua-

Quare post prandium immediatè sit malum studere.

Respondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione studij, tunc non laboraret pro cibo digerẽdo, & sic cibus permaneret crudus. Ideo secundũ Medicos, homo pri⁹ debet spaciari post prandium ad cẽtum passus, vel secundũ aliquos mille.

Quare mulieres, & maximè impręgnatę primo & tertio mense habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbones cineres, &c.

Respondetur secundum Constantinum, vt supra, quia quales sunt humores in stomacho illarum mulierum, talia nutrimenta appetitum. Et quia mulieribus impręgnatis sũt putredi & corrupti humores, replentes stomachum ideo appetũt similia, cum omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomach⁹ carnes valde pingues tarde digerit.

Respõdetur, quia tales carnes natãt

in

in stomacho. Modo optima digestio fit in profundo stomachi, vbi carnes pingues non possunt venire. Itaque tales sunt multi somnolenti, post esum pinguium carnium, quia in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo omnia alia membra habent in se male et sano melius sunt singula membra disposita?

Respondetur secundum Constantinũ in principio sui libri, quia stomachus colligantiam habet cum cerebro, corde & hepate quæ sunt membra principalia, ergo ipso dolente, omnia dolent.

Aliter respõdetur, quia impedita prima digestione, alię digestiones impediũtur. Nã in prima digestione principium est infirmitatis. scilicet in stomacho.

Quare iuuenes citius esuriunt, quã senes.

Respondetur secũdum Hippocratem in prima particula Aphorismorum, & Galenum ibidem in Commento, quòd iuuenes propter tria cibo indigent Primò propter incrementum, secundò pro-

per restaurationem vitæ, tertio propter conseruationem vitæ.

Alter respondetur, quod iuuenes sunt calidiores senibus, eò quòd iuuenes sũt frigidi & sicci, vt patet secundum Aristotelem in libro de generatione animalium. Ergo calor in iuuẽtutibus plus digerit, & per consequens plus appetunt.

Quare medici præcipiunt, quòd existente appetitu comedendi debet quis comedere?

Respondetur secundum Auicennam quòd tolerare famẽ, est stomachum malis humoribus & putridis adimplere, quos attrahit ad se loco cibi, vt patet per experiẽtiam. Cum ieiunamus nocte, habemus appetitũ comedẽdi, sed sequenti die minimè. Ergo est signum quòd stomachus tunc est repletus malis humoribus, & maximè orificium eius quæ repletio nõ est vera, sed mendax est propter hoc, sũpto modico cibo, egreditur statim appetitus: itaq; dicunt vulgares communi prouerbio, quòd os est trufator, quia si-cut fuerit corruptum malis humoribus,

sum-

sumpto tamē cibo reuertitur appetitus.

Quare consilium medicorum est, quòd homo debet successiuè comedere.

Respondetur secundum Auicennam, quia stomachus nimiū repletur, & tunc cibus supernatabit in eo, quod est valde periculosum.

Alia causa est, sicut ligna multum frigida suffocant ignem, sic cibaria suffocant calorem naturalem. Itaq. optima medicina est, vti modestia & temperamento in cibo & potu. Vnde versus.

Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.
Pone gulę metas, vt sit tibi lōga ętas.

Quare alio & alio tempore anni appetuntur alia & alia cibaria: vt in hyeme carnes bouinæ, & vaccinæ & porcinæ, in æstate appetuntur carnes subtiliores, vt vitulinę, agninæ?

Respondetur ideo, quia complexio variatur secundum tempus anni, vt patet per Gilbertum in libro sexto Principiorum.

Aliter respōdetur & melius, quia hoc

propter qualitatem ipsorum tẽporum, quia frigus hyemis facit meliorem digestionem: nam ventres calidiores sunt in hyeme propter frigus circunstans, vt dicit Hippocrates in prima particula Aphorismorum, & Aristot. in primo Metheororum.

Quare cibus non debet esse nimis calidus vt piper, zinziber.

Respondetur, quia cibus calidus adurit sanguinem, & disponat ad lepram. Sic e cõuerso, cibus frigidus mortificat & congelat sanguinem. Etiã cibus non debet esse nimis acetosus, quia illa citò inducit senectutẽ. Item cibus nõ debet esse nimis conditus, quia ille adurit interiora, & post illum cibum oportet potare multum, vt post alia cruda. Item cibus non debet nimis esse dulcis, quia dulcedo maximè concupat venas.

Quare sit bona cõsuetudo caseũ comedere post prãdiũ et pira post omnia fercula immediate.

Respondetur, quia caseus ratione terrestritatis, & crassiciei tẽdit ad fundum

stoma-

stomachi, & sic deprimit carnes, & ille bus digerit omnes alios, seipsum digerere non potest. Sic etiam dicitur de pi...s. Notandum de caseo, quòd caseus re...ens cæteris laudabilior: sed caseus ve...us & siccus & salsus est pessimus, citò faciens dolorem capitis, & hepatis constipationem & quanto fuerit vterior, tanto & deterior. Vnde versus.

Caseus est nequam, nam digerit omnia se quam.

Quare post pisces sit bonum comedere nuces: vt dicit Metrista.

Post pisces nuces, post carnes caseus adsit.

Respõdetur, quia pisces sunt aliquando venenosi quia sunt difficilis digestionis, & facilè putrescunt & corrumpuntur. Et nuces iuuant digestionem, quia sunt mediocriter calidæ.

Alia ratio, quia quãdo sunt venenosi, vt dictũ est, mox nux est remedium contra venenum. Ergo pisces temperantur per nuces, & sic sanũ est sumere nuces

post pisces. Sed tamen notanda est regula de piscibus, quia pisces debēt esse de aqua clara, & petrosa, & non frigida & lutosa, nec quieta. Vnde versus.

Hi curant per aquam mundam, claramque personam.

Sint cocti vino pesces cum petroselino. Et tales pisces minus nocent.

Quare nouus cibus multum nocent stomacho, ut in festo paschę multi lęduntur ex nouo cibo.

Respōdetur quia talis cibus nimis auidè comeditur, ergo replet stomachū, & sic stomachus difficulter potest digerere istum cibū, & sic eius immoderata comestione multi moriūtur. Quia est regula Galeni & Hippocratis, ꝙ gula interficit plures quàm gladius, ideo summoperè valet moderatio cibi & potus.

Quare sit malum differre in mēsa & paulatim diuersa cibaria comedere.

Respondetur, quia quando vltimum apponitur, tunc primū incipit digeri, & sic partes indigerēdo non æquantur, &

cibus

libus decoctus corrũpitur: & hoc bene perpendunt Gallici, quia ad maius duo vel tria fercula comedunt: est tñ notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habentur fercula, quorum quędã sunt subtilia in digestione sicut caro pullorum, hędorum, & vitulorum, oua mollia, & subtilia, & huiusmodi, tũc illa subtilia debẽt procedere. Sed crassa, ut caro ceruorũ porcorũ, vaccarũ, assatura porcina vel vacina, oua dua in patella, frixa debent post comedi. Ratio est, quia si pponerentur, tũc ipsa citò digesta, impedirent digestionẽ aliorũ, & tunc subtibilia iã digesta violenter retinerentur, & in stomacho corrumperentur: ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidiũ, & dolor capitis, dolor ventris, & magna sitis. Et per cõsequens est valde nociuũ in eadẽ mensa comedere lac, & bibere vinũ, quia disponũt ad leprã.

Quęritur, quid melius est stomacho cibus vel potus.

Respondetur, quòd potus citius dige-

ritur quàm cibus, quia cibus est magis materialis quam potus, Ergo cibus difficilius digeritur.

Quare bonum est potare in prandio.

Respondetur, vt potus temperet cibum, & reddat eum aptum digestioni: quia olla repleta carnibus aut piscibus, si non habeat humiditatem, tunc sequitur illius pulmenti & collæ destructio. Et stomachus habet se vt olla decoquēs cibum. ergo à Medicis est consultum inter prandia potare.

Quare bonum sit cœnam dimittere serotinam.

Respōdetur quòd ideo, quia post cœnam non sequitur motus, sic cibus non intrat profundum stomachi, sed remanet indigestu & sic inducit nocumenta. itaque bonum est cœnam esse breuem, & modicam. Vnde versus.

Cœna leuis cœnaq́ue breuis tibi sit quia magna.

Cœna nocet, medicina docet, res est manifesta.

Et magna cœna stomacho fit maxima pœna.

Vt sis nocte leuis, sit tibi cęna breuis.

Quare stomacho ieiuno vinum bibere sit valde insanum.

Respondetur secundum Auicennam, quòd talis sobria potatio vini dat magnum periculum in cerebro, & quãdoque inducit morbum caducum vel apoplexiam.

Quare aquã frigidam multum bibere est periculosum.

Respondetur, quòd vnum contrariorum expelit & impedit reliquum, vt patet per Aristotelẽ primo de Generatione. Sed quia aqua est summè frigida, ergo veniens ad stomachum impedit digestionem, & calorem digerentem.

Quare bibere de nouo musto sit valdè periculosum ipsi stomacho.

Respõdetur, quia est indigestibile. Ergo multum inflat ventrem, & sic aliquo modo prouocat disenteriam, idest fluxum, ventris sanguinem. Vnde versus.

Impe-

Impedit vrinam mustum, soluit citò ventrem.

Sed de vino bono bibere, est conueniens. Vnde versus.

Vinum sit clarum, vetus, subtile, maturum.

Ac bene lymphatum, soluens, moderamine sumptum.

Quare statim post prandium laborare sit prohibitum à medicis iuxta hunc versum.

Post mensam pauca nec eas, nec stes sine causa.

Respondetur, quòd huiusmodi triplex est ratio. Prima est, quia motus post prandium lædit virtutem digestiuam, & sic cibus indigestus depellitur. Secunda est, quia motus post prandium facit vt membra crudum attrahant cibum, quod statim est causa ægritudinis.

Tertia est quia motus facit cibum descendere, antequā digerentur, & homo inciperet ambulare post prandium, tūc motus paulatim incipiet. Sed post cœnam motus est bonus, quia post cęnam

i: ò consequitur somnus. Ergo parum
st spaciandum, vt per hoc cibus intret
profundum stomachi.

Quare de mane ante prandium sit bonum baciari.

Respondetur, quòd talis motus dat membra cõmoda, & cõgrua ipsi facien-
ti, quia calorem naturalem fortificat, & facit descendere superfluitates sto-
machi. Itaque dicit Auicenna, quòd di-
mittentes exercitum & motum, incur-
runt hecticam. Et ille motus patet in his versibus:

Ante cibum perge, motus primus mo-
deratur.

Post cœnam stabis, aut passus mille meabis.

Quare secundum Doctrinam Auicennæ, & Hippocratis, vomere sit valde sanum.

Respondetur secundum eos, quia pur-
gat stomachum ab omni humore noci-
uo: nam ibi expellitur materia passiua, scilicet glauca vel viridis, quæ in stoma
cho maneret, febrilia induceret. Etiam

secun-

ſecundum Auicennam, Vomitus purgat oculos, purgat caput, & mundificat cerebrum.

Quare ſomnus valdè fortificat ſtomachũ, & virtutem digeſtiuam.

Reſpondetur, quia in ſomno vadit calor naturalis interius digeſtionem confortando. Sed calor in vigilia, manet circa locum ſenſuum, & in toto corpore diſperſus.

Quare homo patitur infirmitates, vt cib⁹, & potus a ſtomacho receptus in eadem qualitate, & quantitate per inferiora expellãtur.

Reſpondetur, quod hoc eſt propter debilitatem virtutis naturalis, ſcilicet appetitiuæ vel attractiuæ, digeſtiuæ, retentiuæ, & expulſiuæ, quæ infirmitas, lyenteria vocatur.

Nota differentiam inter lyenteriam, dyariam, & diſenteriam. Vnde verſus.

Crura lyen ſimplex dyen, ſed ſanguine dyſen.

DE SANGVINE.

Qvare omne animal habens ſanguinem neceſſe eſt habere hepar.

Reſpondetur ſecũdum Ariſtotelem, quòd ſanguis primò generatur in hepate, eo quòd hepar eſt ſedes ſanguinis, ſecundum aliquos medicos, & attrahitur a ſtomacho per quaſdam venas principales, a quo generatur talis ſanguis.

Quare ſanguis ſit rubeus.

Reſpondetur. quia aſſimilatur membro in quo generatur, ſcilicet hepati, quod rubei coloris. Etiam ſanguis eſt dulcis,quia eſt bene digeſtus,& coctus, & parũ de terreſtritate ſanguini admiſtum cauſa eſt ſalſedinis in eo, vt patet per Philoſophũ in libris Metheorum.

Quare mulieres habent ſpiſſiorem ſanguinem quàm viri.

Reſpondetur,ꝙ propter,frigiditatem inſpiſſantem. Frigiditas ex illa natura condenſat, condannat, conſtringit, vel

conge-

cōgelat, vt patet in libris Metheorum.

Quare sanguis venit ad totum corpus hepate & per quem modum.

Respondetur quòd per vanes principales, vt patet per hepaticam, cephalicā, medianam, & per venas capitales de quibus patet in libro Aphorismorum.

DE VRINA.

QVaritur quomodo vrina venit ad vesicam cum tamen vesica sit clausa?

Aliqui dicunt, quòd sudando, & videtur esse verum, cum vrina non sit mortificatiua, vt patet per Ægidium. Ergo aliter respondetur, scilicet, quòd semipellicula, quæ est in vesica, aperitur, & per eā intrat vrina, & quia illa pellicula est duplicata, ideo è conuerso clauditur. Et dicit Theophylactus, Vrina est nuncius non fallax, quia testatur de sanitate, & ægritudine animalis. Vt dicit Hippocrates in libro Aphorismorum, quòd homines habent mane vrinam albam, & ante prandium rubeam, & post

pran-

prandium candidam, & similiter post cœnam. Et multi colores vrinę, de quibus nihil ad præsens.

Quare hydropisis venit ad hepare?

Respondetur secundum Constantinum, quòd virtus digestiua in hepate, non potest materiam crassam conuertere in quatuor humores, sed conuertitur solum in aquam. quæ tumescit, & inflat hominem, & maxime ventrem.

DE FELLE.

Quare animalia habent fel?

Respondetur quòd ibi recipitur humor cholericus, qui suo acumine multum iuuat viscera, ad expellendum superflua etiam iuuat ipsum stomachum, in degerendo.

Quare ictericia venit à felle?

Respondetur, quia humor fellis est glaucus, & croceus. Igitur cùm pori fellis obstruuntur, tunc ille humor nō pōt intrare sacculum fellis, sed miscetur cū san-

sanguine vadens per totum corpus, inficiendo cutem.

Quare equus, muli, & asinus, & coruus, non, habent fel.

Respondetur secundum Aristotelem, in libris de Animalibus: quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacculo, habent tamen fel dispersum per uarias venas.

DE SPLENE.

Quare splene est caro nigra, vt patet sensu.

Respondetur secundum Aristotelem in loco prius allegato, quod plen causatur ex materia terrestri, id est ex materia nigra. Modò effectus assimilatur suę causę.

Aliter respondetur secundum. Medicos quia splen est referuaculum melancholicæ. Modò melancholia, est nigra cholera.

Quare homo habens magnum splenem, fit macer.

Re-

Respondetur, quia splen multam trahit ad se materiam, quæ debet trāsire in pinguedinem. Itaq. per oppositum, homines parui splenis pingues efficiuntur.

Quare splen facit ridere.

Vt dicit Isidorus, Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, iecore amamus, & cerebro sentimus ut etiam tangit Ebardus capitulo de verbis.

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel cōmouet iram.

Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Respondetur valdè naturaliter, quia splena trahit ad se melancholiam, cu ꝙ est proprius locus eius, quæ melancholia est causa tristitiæ, & illa ibi consumitur, & sic deficiente causa, deficit & effectus. Quòd autē melancholia est causa tristitię patet per Aristotelē in procemio de Anima, itaque illa consumpta sequitur oppositū tristitiæ, scilicet gaudium. Et eadem de causa fel facit irasci, quia cholerici sunt iracundi, quia multum habent de humore felli. Et nota

pro dilucido intellectu illorũ, quatuor humores sunt in homine, scilicet sanguis, cholera phlegma, & melancholia, quorum quilibet habet speciale reseruaculum, & mẽbrum speciale, in quo reseruatur, & cõseruatur. Vnde ex parte materiæ siccę & calidæ generatur cholera quæ vadit ad fel, vbi habet locũ in quodam sacculo. Sed ex parte materię frigidæ & siccæ generatur melancholia, quę vadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculum secundum Medicos. Sed ex parte materiæ frigidæ & humidæ generatur phlegma, quod vadit ad pulmonem, tanquam ad suum receptaculum, vel secundum Medicos, ad splenem. Sed sanguis qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi videtur suus proprius locus.

DE COITV.

Q*Veritur quare coeunt animalia.*

Respondetur secundum Auicen-

cennam secũdo de anima super illam literam. Naturalissimum quidem operum in viuentibus est, generare sibi simile in specie, quod fit propter conseruationẽ speciei. Quia coitus non esset, omnes species dudum perijssent.

Quæritur, quid sit coitus.

Respondetur, quòd coitus est mutua actio maris, & fœminæ, per instrumenta ad talem actum deputata, ad seruandam speciem. Et ideò dicunt Teologi, quòd quando coitus non fit propter generatione sibi similem, tunc est maxim ũ peccatum.

Quare coitus temperatus sit conueniens, saltem quibus licitum est.

Respondetur secundum Auicennã & Constãtinum in libro de Coitu, ꝙ coitus elleuit corpus. animam exhilarat, caput & sensũ confortat, aufert multas ęgritudines melancholię, quia expellit fumũ spermatis de cerebro, & expellit materiam apostematicam. Itaq; secundum Auicennam tertio Canonis, ex di-

missione Coitus aliquando causatur tenebrositas oculorũ, & vertigo capitis. Vnde sperma viri vltra debitum tẽpus retentum, conuertitur in venenum.

Quare distemperatas coitus es nimis assiduus sit nocivus.

Respondetur, quia destruit visum, & corpus exiccat. Quid dicit Aristoteles secundo de Generatione Animaliũ, Luxuria est emissio puræ humiditatis, & cerebrum consumit. Et inducit febres acutas, secundũ Auicẽnã, vt expertũ est. Ex maximè abbreuiat vita, secundum Aristotelem, in libro de Lõgitudine & breuitate vitæ. Et hoc declarat Albert⁹ de passere, qui propter nimium coitũ, tantum peruenit ad tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, & in vniuersum macris valdè nocet coitus.

Respondetur, quia os multũ exicat, cum ex se sint sicci ipsi, inducit siccitatẽ. Per oppositũ phlegmaticis & sanguineis multũ prodest coitus, vt dicit Auicẽna, quia in eis multũ de tali materia, quæ

quæ necessario à natura expellenda est. Quamuis Aristoteles dicit, quòd omne animal pingue sit pauci spermatis, quia materia transit in pinguedinem.

Quare fœmellę animalium brutorum non appetunt coitum post impręgnationem.

Respondetur secundum Albertum, quia tunc matrix fęmininæ est clauda, & menstrua tunc sunt retenta ergo appetitus circa illa cessat.

Quare tunc mulieres, & equa post imprę-gnationem appetunt coitum vt dicit Aristoteles in libris de animalibus.

Respondetur secundum Galenum de muliere ꝙ recordatio iuuat ad coitum. Et quia mulieres recordãtur delectationem in coitu precedenti habitam, & sic appetunt coitum.

Sed de equa respondetur, quia est animal multum vorax, quare habet in se multas fumositates distemperatas, ergo appetit aliud sperma, eo quòd omne simile appetit suum simile.

Quare repleto corpore non est coeundum.

Respondetur secundum Aristotelem, quia prohibet. digestionē. Similiter nō bonum est vētri famelico, quia ille coitus valdè debilitat corpus animalis.

Quare non sit bonum post balneum coire.

Respondetur quia tūc pori sunt aperti, & calor per totum corpus est dispersus. Ergo coitus sequens balneum, maximè frigefacit ipsum corpus.

Quare post vomitum, & post solutionem ventris minimè valde coitus.

Respondetur, quia est valde periculosum, facere duas purgationes in vno die, vt dicit Hippocrates & Galen⁹. Sic est de coitu & solutione vētris, cùm renes per coitum purgantur, & intestina per vomitum.

Quare animalia agrestia in coitu sunt furibunda.

Quod patet in ceruis, qui tunc maximè clamant & vociferātur, vt etiam patet de Asinis, qui tunc solet insanire, vt dicit Constantinus ex authoritate Hippocratis.

Reſpondetur, quia tunc membra ſunt maxima incenſa ex appetitu Venereo, natura laborat ad expellendum ſuperflua, quæ in ſenſu diſponunt ad iram, & ad furorem. Ergo poſt coitum ſunt ſtatim manſueta.

Quare in coitu eſt tanta delectatio?

Reſpondetur, quia coitus eſt opus deſpectum in ſe, & totum malum, & valde immundũ, ita quòd omnia animalia naturaliter abhorret illum actum. Et ſi non fuerit tanta delectatio in eo, nunquam fieret actus coitus, qui talis actus immundus eſt. & maliciosus. Itaq. natura in tali delectatione ſic libẽter exercetur, vt ſpecies rerum poſſint conſeruari.

Quare frequenter coeuntes non habent tã tam delectationem ſicut rarò coeuntes.

Reſpõdetur quòd fit propter tres rationes. Prima ratio eſt, quia meat⁹ ſeminis eſt nimis largus, & amplus, ergo ſemen nõ facit ibi moram, ex cuius mora inducitur delectatio. Secunda ratio, eſt quia illis ſemper coeũtibus, propter cõ-

tinuum coitum est paucitas seminis & sic interum non facit delectationē. Tertia ratio est quia in illis aliquando loco fœminis emittitur sāguis crudus, & indigestus, vel alia materia aquosa, & qui hæc materia non est calida, ergo non facit talem delectationem.

Queritur utrum coitus potest fieri per os, scilicet quòd animalia cōcipiant per os, ut dicunt quidā de cornicibus quòd osculando so rostro, coeant, & concipiant. Et quidam dicunt quòd mustella concipit & parit per os.

Respondetur, secūdum Aristotelem, in libris de Animalib⁹ quod ille sermo est penit⁹ falsus & fictus, quia licet colūbæ rostris se contrectent, tamen ex hoc non concipiunt, nec etiam sic coeunt. Etiam qui mustella semper portat in ore foetum suum de loco ad locum, itaq. ipsi putant q̄ pariat per os. Vnde Aristoteles ita declarat & arguit. Quicquid intrat per os, hoc digerēdo cōsumitur. Sed si semina per os intrarent, tūc digerendo consumeretur. Ergo. &c. Maior

pater,

patet, quia non eſt debilis inſtantia, ſed conſequentia tenet Darij.

Sed diceret fortè aliqs Tamen beata Virgo concepit per aurem ſcilicet per verba. Ergo etiam poſſibile eſt, quòd aliqua mulier concipiat per os.

Reſpondetur, quòd hoc non fuit naturale, ſed ſupra naturam, & miraculosè, & de illa cõceptione nihil eſt ad propoſitum. Vnde dicit venerabilis dominus Albertus. Quid mihi de Theologia, cùm Phiſicè loquor.

DE SPERMATE.

QVeritur vnde generatur ſemen viri.

Reſpõdetur, ꝙ de hoc ſunt diuerſæ opiniones Medicorum, Philoſophorum, & dicunt quidam, ꝙ ſit humor ſuperfluus quartę digeſtionis Et aliqui dicunt. quòd ſperma ſit ſanguis purus, à cerebro fuſus, & eſt decoctum, & in teſticulis dealbatum. Sed alij dicũt, quòd ſit ſuperfluum ſecundæ & tertię digeſtionis. Sed quia ſimilia ſunt ſudori

vrina, ſputum, phlegma, colera, ergo dicit Ariſtoteles in libris de Generatione animalium, quòd ſperma ſemper eſt ſuperfluum vltimi nutrimenti, ſcilicet sāguinis, per totum corpus diſperſi. Sed tamen præcipuè diffunditur, & deciditur à membris principalibus, ſcilicet à corde, hepate, & cerebro. Et huius ſignum eſt, qui talia membra in digeſtione virtutis ſeminalis maximè debilitantur, & ex illo patet, quòd coitus ſit minimè proficuus. Sed tamen aliqui aſſerunt, quòd prædicta ſunt intelligenda de coitu excellenti: ſed non de moderato. Notande ſunt aliquæ virtutes, quæ lucide patent in his metris, de moderato coitu. Vnde verſus:

Alleuiat corpus coitus moderamine factus.
Quibus ſit licitus, quibus non valde nociuus.

Quare ſemen viri eſt album, cum tamen ſemen mulieris ſit rubeum.

Reſpōdetur, quòd in viris eſt album

propter magnam caliditatem, & est magis decoctum, quia in testiculis dealbatur quorum caro est alba: sicut & caro mamillarum. Sed semen mulieris est rubeum, quia est superfluum secūdæ digestionis, quæ celebratur in hepate, q̄ɪ hepar est membrum rubeum. Igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruum est sanguis corruptus & indigestus, ergo habet colorem sanguinis.

Queritur, vtrum sperma decidatur à mēbris ab humoribus.

Respondetur secūdum aliquos, quòd a membris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibiliter videmus, quòd claudus generat filium claudum, & pater habent cicatricem, generat filium habentem cicatricem, vt dicit Aristoteles in libris de animalibus: & hoc non fieret, si nō esset decisio à membris. Sed tamen alij dicūt quòd decisio fit ab humoribus, quia fit ab vltimo nutrimēti. Modò nutrimentum non est membrum sed humor.

Sed

Sed ad primam opinionem, de parte truncato respondetur quòd Aristoteles secundo de Generatione Animalium, vult, quòd hoc fiat propter imaginationem matris tempore coitus.

Quare imaginatio matris de Aetyope generat filium nigrum.

Et hoc etiam est verũ de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus magnus, quòd quædam regina in coitu imaginabatur Æthiopem prope lectum, depictũ imagine magna, & distorta, & concepit & peperit filium nigerrimum.

Ad hoc respondetur secundum Auicennam, quòd imaginatio de casu facit homines cadere, & de lepra facit hominem leprosum. Sic etiam in proposito, imaginatiua est superior formatiua forinus. Et tale præcepit formale, quale scilicet imaginatum est.

Quæritur, vtrum semen viri ingrediatur substantiam & materiam fœtus.

Respõdetur, quòd vtrunq. semẽ, tam patris quàm matris materia, intrat substan-

stantiam embryonis. Quia vt lac coagulatum intrat substãtiam casei, ita habet se sperma vt coagulum, & menstruum plenitudinem habet lactis. Sed illa opinio non videtur valere. Ergo respondetur secundum Aristotelem, & secũdum alios Philosophos, quòd semen viri non intrat substantiã foetus, quod probatur sic, quia sic materia & causa efficiẽs coinciderent, quod est cõtra philosophum. Valet cõsequentia, quia semen viri non intrat substãtiam fętus, eo quòd est principiũ efficiens ipsius pueri. Sicut domus structor est causa efficiẽs, & principium ipsius domus. Item alio modo probatur, quia eadem est materia nutrimenti, & generationis, secundo de Anima. Quia Ex eisdẽ sumus, & nutrimur, ideo sperma non potest esse materia nutrimenti, secundum Auerroem.

Vnde secũdum rei veritatem respondetur quod semina ambo claudũtur, in matrice. Sed semen viri disponit semen mulieris ad receptionem formę seu ani-

mæ, quo facto, cōuertitur in humidū & exaltatur per poros matricis, qđ paret quia solū menstruum est materia fetus.

Quare matrix auidè, & cupidè attrahit semen.

Quia vt dicit Auerroes secūdum Coliger capite decimo. Fuit quædam puella in balneo, vbi perma iactum fuit, & illa puella ab attractione seminis concepit, & peperit.

Respondetur secundum Auerroem, quòd matrix & natura specifica attrahit ipsum semen, vt magnes ferrum, & agathes chalybem, sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

DE MENSTRVIS.

QVare mulieres habent menstrua.

Respondetur secundum Medicos, quia sunt frigidæ respectu virorū. Ergo totum nutrimentum non pōt conuerti in eorum sanguinem, ita magna pars transit in menstruum. Quia omni mense a qualibet muliere eius ætatis, &

ſana, expelluntur: quia ante tredecimũ annum non fluunt, etiam de ſana. Quia aliquæ mulieres infirmę non patiuntur menſtrua.

Quare menſtrua fluunt à mulieribus.

Reſpōdetur, quia menſtruum eſt materia venenoſa. Nā dicit Ariſtoteles in Generatione animalium, quòd menſtruum recens, & fluens, & tangat arborem vel ramum arboris virentem, talis arbor deſcreſcit vel deficit. Item dicit Ariſtoteles. Si cani guſtaret de mēſtruo tertia die eſſe rabidus, & ſi muſcæ tangātur ab ipſo, illo die moriuntur. Itaq. natura ſagax omni menſe expellit voluta a mulieribus mēſtruum tāq̃ inimicum vitæ contrarium. Ergo retentum a mulieribus vltra debitum tempus, ſecūdum Ariſtotelem, inducit peſſimas infirmitates ſcilicet ſyncopem, & extaſim.

Quare ante tredecimum annũ nõ fluunt menſtrua.

Reſpondetur, quia iuuenculę ſunt calidæ, ita ſcilicet, quòd bene digerũt totum

tum cibum. Ergo menstruum in eis non generatur ante illud tempus, & per consequens non expellitur, & hoc est verum, nisi bonitas, vel malitia complexionis impediat.

Quare mulieres post quinquagesimum annum non patiuntur menstruum? Vt patet in metris.

Adde decem tribus, mulierum menstrua cernis.
Ad quinquaginta durat purgatio tota.
Ibi respõdetur, quòd mulieres veteres sunt steriles, ergo non habent menstrua.

Aliter respondetur, & melius, quia tunc natura est debilis, & sic non potest ipsum expellere, præ nimia debilitate. Ergo generantur in eis maximè quantitatis immundities, in vna massa, & sic efficiuntur ita immundæ, vt suo anhelite inficiantur homines, & ergo tunc in eis tussis abundat, & alia mala. Ergo secundum consiliam Medicorum, abstinendum est à talibus vetulis.

Quæ-

Quaritur, quare mulieres taliter existentes, veneno non inficiunt semetipsas?

Respondetur, quia venenum non agit in seipsum, sed in aliud sibi obiectum.

Aliter respondetur, & melius, quia cõsuetum est mulieribus talẽ naturam habere, ergo eis nõ nocet. Refert enim Albertus Magnus de quadam puella, quæ in Colonia ad ipsum ducebatur, comedit oẽs araneas, nil ei nocentes, sed fuerunt ei cibus aptissimus. Et dicit Aristoteles in libris de Regimine principium ad Alexandrum regem, & narrat illi de quadam puella, quæ in iuuentute fuit nutrita veneno. Et hoc dicit Commentator in secũdo Physicorum. Quòd quidã homines consueuerunt comedere venenũ, sic quod erat eis cibus quotidianus.

Quare mulieres impregnatæ nõ patiuntur menstrua.

Respondetur, quia tunc menstruum transit in lac, & in nutrimentum fętus. Ergo mulieri impregnata quoniam patitur menstruũ, hoc est, signũ abortionis.

Quare tribus primis mensibus, mēstruum mulieribus impregnatę adhuc fluit?

Respondetur propter paruitatem, & nouitatem pueri, quia adhuc nō potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare fœmellę animalium brutorum, ut volucrum, & piscium, non patiuntur menstrua.

Respondetur per Aristotelem, & Albertum, quòd in brutis gressibilibus menstruum transit in materiam pilorū: in piscibus transit in squamas, & in auibus in plumas. Et ex hoc considerandū est sic esse verum, quia inter brutta animalia fęmellæ frequenter magis sunt hirsutæ, quàm masculi, & fęmellæ piscium magis sunt squamosæ, & fęmellę auium magis sunt pennosæ, &c.

Quare menstruum recipit nomen a mēse?

Respondetur, quia est spacium tēporis mensurandi motum Lunę. Quia Luna motum suum perficit in vigintinouem diebus, & quatuordecim horis. Modo Luna habet dominium in humidum,

t patet secundo Metheororũ. Sed quia
mẽstruum est humidum, ergo capit de-
nominationem à mense. Nam humidum
crescit Luna crescente, & ipsa deficien-
te, deficit.

*Quare quedam mulieres diutius patiun-
tur talem fluxum, & quedam breuius: que-
dam per sex dies quedam per septem, alie ve-
rò per tres, vt frequenter in omnibus.*

Respondetur, quòd primæ sunt frigi-
diores, ergo plus generatur in eis de
menstruo, & per consequens longiore
tempore expellitur, & aliæ sunt calidio-
res ergo minus generatur, & in breuio-
ri tempore expellitur.

*Queritur, vbi reseruatur menstruum an-
te fluxum.*

Dicunt aliqui, quòd in matrice, sed
Auerroes hoc probat & dicit, quod ma-
trix est locus generationis, sed tale mẽ-
struum ad generationem nihil facit. Re-
spondet ipse, sicut dicebatur de fluxu
hæmorroidum, scilicet quod quædam
vena circa spinam dorsi ipsa menstrua

reſeruat. Et huius ſignum eſt, quia mu lieres iſtæ tempore menſtrui maximum patiuntur dolorem dorſi, propter eius expulſionem a natura.

Queritur, vtrum menſtruum, quod omni tempore expellitur, & menſtruum, de quo fœtus generatur ſint idem.

Reſpondetur, quòd non: quia primũ eſt impurum, & malè diſpoſitum ad generationem, ſed ſecundum eſt valdè purum & clarum itaque ſanguis ille eſt aptus generationi.

Quare mulieres impregnatę tempore menſtrui generant filios leproſos & imbecilles.

Reſpondetur, quia menſtruum eſt venenoſum, imò veneno ſiſſima eſt mulier menſtruoſa. Modò vt patet in libro de Cauſis, Cauſæ relucent in effectibus. Etiam per Philoſophum Effectus gerit aliquam ſimilitudinem ſuæ cauſæ. Ergo ille natus male diſponitur.

Quare mulieres non vniformiter, eodem tempore menſis, patiuntur menſtrua, quia quedam in nouilunio, quadam in plenilunio,

tio, quędam in defectu Lunę.

Respondetur, quòd propter diuersas cōplexiones mulierum. Vnde licet omnes mulieres respectu virorū sūt phlegmaticæ, tamē mulieres inter se sic se habēt, quòd vna est magis sanguinea, alia magis cholerica Et quomodo quęlibet lunatio habet quadras, sic illæ habent quatuor complexiones: prima est sanguinea, secunda cholerica, &c. Mulier sanguinea patitur in prima quadra; cholerica, in secunda melancholica, in tertia: & sic de alijs.

Quare mulieres sanguineæ patiuntur fluxum menstrui in prima quadra.

Respondetur secundum Galenum in libris Aphorismorum, secundum Gilbertū in Sex principijs. Quod omne tale additum suo tali, facit ipsum magis tale. Ergo prima quadra Lunæ mulieri sanguineę auget sanguinem, ergo tunc sic expeditur.

Etiam respondetur, quòd Luna noua recipit iuuenes: quia tales sūt magis sā-

guineę quàm senes, iuxta hunc versum:
Luna vetus veteres, iuuenes noua Luna requirit.

Quare tam frequenter omnes mulieres in fine mensis patiuntur menstruum.

Respõdetur, quia generaliter omnes mulieres sunt phlegmaticæ. Modò vltima quadra est phlegma.

Aliter respondetur, ꝙ hoc est propter defectũ, ergo in eis frigiditas operatur, ad multiplicandum illam materiam, & materia multiplicata tunc expellitur.

Quæritur, quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores.

Respondetur, quia est similis dolorĩ stranguriç, idest, proiectionis vrinæ paulatim & guttatim. Quia sicut strãguria quæ fit potu indigestio, vias, vrinales subtiles lædit, sicut contingit post balneum: sic etiã materia menstrualis est, quæ terrestris, & indigesta lædit vias, per quas digerit debet, & transit.

Quare post fluxum menstrui, mulier facilè concipit.

Respon-

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Vnde legitur in Exodo, cùm Iudæi essent in Aegypto, breui tẽpore augebantur super Ægyptios. Huius non fuit alia ratio naturalis, nisi quòd viri Iudæi, non coibant cum mulieribus suis, nisi essent purificatæ, & mundatæ menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare dolor mulierum menstruosarum mutantur in pallorem.

Respondetur, quia tali tempore calor recedit, ab omnibus membris exterioribus, ad mẽbra interiora, ad adiuuãdum naturam, & expellẽdum menstrua, quæ priuatio caloris facit pallorẽ in facie. Aliter respondetur, quia menstrua sũt crudi humores, ergo ipsis fluẽtibus possunt decolorare faciem, & per consequens inducunt pallorem.

Quare mulier menstruosa abhorret cibum capere.

Respondetur, quia natura plus laborat

ad expulsionem mẽstrui, quàm ad digestionem, ergo si caperet cibũ, ille maneret crudus, ergo natura sagax hoc non admittit.

DE STERILITATE.

QVare quędam mulieres sunt steriles, nec concipiunt.

Respondetur secundum Medicos, quod propter multas causas. Prima est, q̃a aliquãdo ex parte viri est defectus, scilicet quãdo vir est frigidę naturę, q̃a tunc semen eius est ineptũ generationi: Secũda causa est, quia semen eius est aliquoties aquosum, non faciens morã in matrice. Tertia quia semina viri, & mulieris nõ habent eandem proportionẽ, vt si vir est melancholicus, & mulier sãguinea, vel si vir est cholericus, & mulier maxime phlegmatica. Quia vt patet ex primo de Generatione animaliũ, & secundo de Anima: Agens & patiẽs habent habere eandem proportionem alias actio impeditur.

Qua-

Quare mulieres pingues raro concipiunt?

Respondetur, quia habent matricem lubricam per quàm semen receptum labitur nec retinetur.

Aliter respōdetur quia tales pingues habēt orificia matricū valde stricta, ita quòd semen impeditur, & si intrat, tūc tardè intrat, ita quod semen medio tempore frigesit, & sic non valet ad generationem, sed in materiam carneam resoluitur.

Quare mulieres nimis calidę rarò concipiunt.

Respondetur, quia semen in eis receptum extinguitur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem funderetur. Ergo videmus, quòd mulieres feruenter appetentes luxuriam, & libidinem, rarò concipiunt.

Quare mulieres publicę, ut meretrices nō concipiunt.

Respondetur quòd est propter, diuersa semina, ex quibus earum instrumēta concipiendi destruuntur, & lubrica efficiun-

tiantur, ita quòd natura ſeminalis non retinetur. Vel etiam, quia vnum ſemen deſtruit aliud, ita quòd nullum valet ad generationem. Vnde verſus.

Impedit & ſemen aliud ſimul, & mediante.

Quo impedito, ſequitur deſtructio prolis.

Itē nota, vt patet per Albertū, Quòd ſummū remedium eſt ad cōceptionem; recipere matricē leporis puluere aſperſam, & purificatá in potu quæ à tota natura ſpecifica operatur ad cōceptionē.

DE CONCEPTIONE.

Qvare quædam mulieres concipiunt maſculos.

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum, & Ariſtotelem, Quod ſi ſemen cadat ad dexterā partē matricis, tunc generatur maſculus, quia hæc pars eſt calidior, & calor ſecundum prædicta operatur ad generationē maſculi. Ergo ſecūdum Albertum, Quando dextra pars

mulie-

mulieres maximè tumet, est signum masculi in vtero. Sed alij assignant aliã causam, scilicet quando semen patris habet dominium super semen matris, tunc generatur masculus: sed quando est econuerso, tunc generatur fœmella.

Quare quædam mulieres concipiunt fœmellas.

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partem matricis, quę est frigidior ratione splenis adiacentis, quia splẽ cooperatur ad frigiditatem, & illa est causa fœmellæ. Item vt dicit Albertus, Quando mulier post coitum iacet in dextro latere, concipit masculo, si autem in sinistro, concipiet fœmellam. Quia semina reclusa ad illam partẽ matricis fluunt in qua mulier iacet, tunc talis foetus illic formatur.

Quare mulieres habet matricem?

Respondetur secundũ Auerroem, in libro qui dicitur Colligamẽtum, Quia est ꝓprius locus generationis, & illa est sita in medio mulieris, Quia sicut ad

cloa-

cloacam fluunt omnes immunditiæ ciuitatis, ita ad matricem fluit sãguis menstruosus & immundus.

Quare quędam mulieres portant pueros longos & graciles, & alia portant breues & spisses.

Respõdetur, secundũ Auerroem, vbi supra, & etiam secũdum Galenum, quia puer formatur secundum quantitatem matricis. Sed quia aliquæ mulieres habent matricem lõgam, & strictam, ergo pueri erũt lõgi & graciles, sed aliæ per oppositum dicuntur habere matricẽ oppositam, ergo etiam pueri per oppositũ disponuntur.

Quare mulier aliquando concipit gemellos.

Respondetur secundum Galenum in libro de Natura humana, Quia in matrice sũt septem cellulæ receptacula seminis, & tot possũt naturaliter generari pueri ĩ quot cellulas semẽ ceciderit, & diuisum fuerit, q̃ tres cellulæ sũt in dextro latere, & illic generãtur tres masculi,

sculi, & tres sunt in sinistro latere, in quibus generantur tres fœmellæ. Sed alia est in medio istarum, vbi antiqui autentici dicunt generari Hermaphroditem, id est hominem habentem membrum vtriusque sexus. Si ergo muliere pateret vltra septem pueros, hoc potius fieret miraculose quã naturaliter.

Quare gemelli sunt semihomines & non ita fortes sicut alij, vt dicunt leges ipsos pro dimidio homine in duellis depugnantes.

Respondetur, quia semen & materia, quæ deberet transire in vnum fœtum, decidit in duos, & ergo debilitantur, & secundum rei veritatem, non diu sanè frequenter viuunt.

DE HERMAPHRODITIS.

QVæritur quomodo generantur hermaphroditę.

Respondetur per talem modum, quia in matrice sunt tres cællulæ principales, vna in dextro latere, alia in sinistro, tertia verò in medio, in quam se-

men elapſum, dicitur generare hermaphroditem per talẽ modũ. Quia natura ſemper tendit ad melius, ergo intendit ſemper generare maſculum, & nũquam fœmella. Quia fœmella eſt vir occaſione natus, & monſtrum in natura, vt patet in libro de Animalibus. Ergo quandoq; generatur maſculus, quoad omnia membra principalia: ſed tamen propter malam diſpoſitionem matricis, & obiecti & ſecundum inęqualitatem ſeminis, cùm non poſſet perficere maſculum perfectum, ſic generat fœmellam, vt hermaphroditem. Itaque dicunt naturales, quòd hermaphrodites ſit impotens in membro virili, vt patet per experientiam.

Quare natura non diſponit in eo duo membra virilia, vel duo fœminalia, ſed ſemper vnum virile, & aliud fœminale.

Reſpondetur, quia natura tunc faceret aliud fruſtra, quòd eſt contra Ariſtotelem in multis locis, ſcilicet in tertio de Anima, & quarto Methaphyſicorum,

rum, vbi dicitur quòd natura nihil facit frustra & Deus.

Quaritur, vtrum ille sit habendus pro viro vel muliere.

Respondetur, consideranda est quantitas vnius membri, per quantitatem alterius membri & debet considerari in quo membro sit potens in actu Venereo, & si secundum actum muliebrem, tunc est mulier, si secundum actum virilem, tunc est vir.

Quaritur vtrum debet baptizari nomine viri vel mulieris.

Respondetur, quòd nomine viri. Ratio est, quia nomina imponuntur ad placitum, & secundum nomen dignius debet baptizari. Quia omnis vir dignior est muliere, quia omne genus præstantius est suo passo, vt dicit Aristoteles tertio de Anima.

Quaritur vtrum debeat stare in iudicio loco viris vel mulieris.

Respondetur secundum regulam Iuris, quòd primo debet iurare, antequam admit-

admittatur ad iudicium, quo membro posset vti & secundum hoc est admittendus, iuxta vsum & potentiam illius membri. Et si vteretur ambobus membris æqualiter, tunc secundum sanctam matrem Ecclesiam est tolerandus.

Ex quo etiam queritur, & soluitur tale Problema, Vtrum ipse possit promoueri ad sacros ordines. Et respondetur secundum iam dicta.

DE MONSTRIS.

Queritur an natura facit monstra? Respondetur, quòd sic vt patet secundo, physicorum, quia si nō tunc priuatur suo fine, nam ex possibilibus semper intendit producere id quod melius & perfectus est, sed tandem ex mala dispositione materiæ, & in fluxu constellationis specialis, non potens est perficere, & sufficiēter producere intentum, ergo producit illud quòd potest. Vt contigit temporibus Alberti, quòd in quadam villa vacca peperit vitulū se-

ni hominem, tūc rustici suspicantes de pastore, ipsi rei causam variam imposuerunt, & tandē ipsum cū vacca volebant cremare. Sed Albertus Astronomiæ expertus, agnoscens rei veritatem, ex constellatione speciali hoc factū esse dixit, & pastorem à manibus eorum redemit.

Hæc sunt verba Alberti.

Vidimus, ꝙ corpora eorum in nullo erant coniuncta, nisi dorso: & habebant duo capita, quatuor pedes quatuor manus, & ibāt ad quãcumq; partem vertebantur. Verba Alberti. Vidimus hircum non habentem alios, nisi pedes anteriores, & partem posteriorem, scilicet, cuium & trahit post se super terram, Verba Alberti: Narrauerunt in nobis, quòd duo homines fuerunt in dorso coniuncti, & erant contrariæ complexionis, & cum vnus fuit furibūdus, alter fuit mansuetus, & vixerunt per duos annos, & vnus prius moriebatur, alter verò tamdiu superuixit, donec ex fœtore in fectus moriebatur.

Quaritur quomodo fiant hęc.

Respondetur, quod per talem modũ, quia semen funditur ad cellulas matricis, quod progeneratione duorum sufficit; tunc fortè quandoque contingit quod interstitium pellis, medians inter duas cellulas rumpitur, & in dorso ramificantur, & coniunguntur, & habentes duo capite distincta.

Queritur, vtrum sit vnus homo vel duo.

Respondetur secũdum Aristotelem, respiciendum est ad cor, vnde quando sunt duo corda, duo sunt homines.

Quare aliquãdo homo generatur cum magno capite, vel cum sex digitis in vna manu, vel cum quatuor.

Respondetur secundum Albertum; Quòd est propter superfluitatem, & nimiam abundantiã materiæ. Vndę quando materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, vel sex digiti vel quatuor pedes, vel aliorum superabundantia membrorum; sed quando materia deficit, tunc generatur membrũ mi-

nus

us quam deberent vel pauciora mem-
ra. Et sic Albertus & Auerroes distin-
unt, secundo Physicorum, quantitatem
iscretam, & continuam.

Quare mulier sit monstrum in natura.

Respondetur ex secundo Physicorũ.
Omne occasione natum, est monstrum.
ed mulier occasione producta est, er-
o, &c. Minor probatur, quod natura
unquam intendit generare fœmellam,
ed semper masculinum Sed natura ge-
erat quandoque fœmellam, propter
nateriæ malam dispositionem, vt prius
lictum est.

DE INFANTIBVS.

*QVare quidam in totum assimilantur pa-
tri, quidam vtrique quidam neutri pa-
rentum*

Respondetur secundum Aristotelem
si semen patris in totum superat semen
matris, et puer in totũ assimilatur patri.
Si autem per oppositum, tunc matri. Sed

quandoq. neutri assimilatur, & hoc cõtingit varijs de causis: quandoq; ex dispositione primarum qualitatum, quandoque ex influxu constellationis cœlestis. Et sic refert Albertus Magnus, exẽplum, quòd quodam tempore erat bona constellatio pro generatione porcorũ, & generabatur homo habens faciem instar porci, secundum hoc producuntur monstra dine simodè.

Quare pueri frequentius assimilantur patri quam matri.

Respondetur, quòd hoc est propter imaginationem matris de dispositione patris in coitu. Vnde ratione fortis imaginationis, de qua memoratur tempore conceptionis, pueri maximæ attrahunt ejus dispositionem, aut color est, vt superius patuit de regina imaginante imaginem nigram, quæ peperit filium nigrum. Et rursus patuit de quadam regina Aethiope, quæ tempore cõceptionis imaginabitur de albissimo calore & tũc peperit filium album. Et idem habetur

ex artificio Iacob, qui virgis discoloratus, misit in aquas tempore commixtionis ouium.

Quare pueri aliquando assimilantur auis, & atauis, plusquam parentibus.

Respondetur naturaliter, quia virtus auorũ est imposita in cordibus generantium, & potest dici, quòd fit aliquando ex similitudine nutrimenti, & tunc foetus formatur ex similitudine auorum.

Quare membra pueri sunt diuersis modis disposita, quędam molliora.

Respõdetur, quòd hoc est propter dominium diuersorum elementorum quia ossa fiũt ex materia terrestri, ergo sunt magis dura. Sed medulla & cerebrum, fiũt ex materia magis aquosa, ergo sunt magis mollia. Sed spiritus vitales & animales generantur ex materia magis aera, & hoc intelligitur de eorum membris, & ex quibus resultant, sicut hepar & cor in quibus principaliter spiritus vitales existunt.

Quare secundum vsum, & cursum na-

turę, pueri exeunt vterum maternum non mense.

Respondetur, quia tunc fœtus est in totum perfectus, vel hoc ideo cõtingit quia tunc regnat planeta mollifluus, & beneuolus, scilicet Iupiter, quia est amicus naturæ. Nam secũdum Astronomos ipse est calidus & humidus, itaque temperat malitiam Saturni frigidi, & sicci. Et ideo omnes pueri generati in nono mense, sunt sani frequentius.

Quare pueri exeuntes in octauo mẽse, tam frequenter moriuntur, & illi pueri dicuntur fœtus Lunę.

Respondetur, quia Luna est planeta frigidus habens dominium in fętum, ergo sua frigiditate stringit fœtum, ita quòd oportet eum mori.

Quare puer exiens statim flet.

Respondetur ꝙ propter subitam præparationem a caliditate ad frigiditatem quæ frigiditas maximè lædit suam teneritatem. Sed alia ratio esse potest talis, quia tunc pueri habent membra mollia

&

& tenera, quæ cõprimuntur, cum exirẽ debent per portam matricis strictam & angustum, Et præcipuæ cerebrum humidum, capite cõpresso, de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitũ per oculos, causa sunt fletus, & lachrymarum. Sed Theologi assignans aliam causam, videlicet quod hoc fit propter transgressionem primorum parentum, & propter peccatum originale.

Quare puer cum exit ponit digitum in os.

Respondetur, quia puer exiens a matrice, exit, a calido balneo. Ergo intrãs frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Quare mulieres asserunt, quòd puer clamans in vtero est malum signum.

Respondetur ꝙ est malum, eo ꝙ non viuus exit. Ergo dicunt Theologi, ꝙ dũ puer cognoscit se priuari diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tũc clamat. Sed naturaliter respondetur, quod clamor est signum suæ passionis: quia si maximà non pateretur, non clamaret.

Queritur quomodo puer exit de vtero.

Respondetur, quod primo caput exit, & si alio modo exiret, scilicet per crura vel per brachia, tunc interficeret matrē & semetipsum.

DE FOETV.

Qveritur, quomodo fœtus successiuè generatur.

Respondetur, quòd in primis sex diebus feminæ habent colorem lactis, sed in sex diebus sequentibus habent colorem rubeum, qui est calor propinquus dispositioni carnis, & tunc transmutatur in materiam spissi sanguinis, & coagulati, non fluentis, sicut massa carnea. Sed in duodecim diebus sequentibus post illos materia, condensatur, & consolidatur, ita quòd posset suscipere fabricationem & formationem. Quia res fluida, & humida non tenet impressionem, vt patet per Aristotelem, secundo de Animo, sic singulis diebus, vsque ad partum aliter disponitur. Sed quomo-

do fętus per singulas menses regatur ꝑ planetas, hoc patet alibi, scilicet in Boetio. Et ille modus transmutationis seminis, patet in his metris.

Susceptum semen sex primis credo diebus. est quasi lac, reliquisque nouem fit sanguis, abinde.

Consolida duodena dies, bis nona deinceps.

Efficiat totũ, tẽpusq. sequens oriũdum.

Queritur, vtrum fœtus stercus emittat, & mingat.

Respondetur, quod non, & ratio est quia non habet primam digestionem, quæ est in stomacho: quia cibus non venit ei per os, sed per vmbilicum, itaque non vrina, sed sudat, quæ vrina est paruæ quantitatis, & reseruatur in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Quare in fine impregnationis, scilicet septimo, octauo, & nono mensibus, puer facilè exit.

Respondetur secundum Galenum, quia

quia quando fructus ſunt maturi, tunc ligamenta facilè franguntur, & ſic facilè cadunt.

DE ABORTIVO.

Qvare mulieres comedentes cibum infectum, puta carnes rancidas, facilè generant abortiuum.

Reſpondetur, quia in eis generatur ſemen infectum: quod anima abhorret, proijcit ab ægro naturæ, ſcilicet a matrice, quia non eſt aptum pro forma nobiliſſima, ſcilicet & humana, quòd ei anima infunderetur.

Quare corporea luctatio & ſaltus, faciunt abortiuum, vt aliquæ mulieres aſtuta beneficiunt & faciunt.

Reſpondetur quia per talem motum ligamenta embrionis ſoluuntur, & per conſequens ſequitur abortiuus, quia materia diutius retineri non poteſt.

Quare ictus fulminis, & tonitru faciunt abortiuum.

Reſpon-

Respondetur, quia ille vapor est adustiuus, ratione cuius facilè lędit materiã tenerrimam ipsius fętus, intrans per poros matricis. Imò dicit Albertus, si puer actu viueret in vtero materno, per fulmen & tonitu interficeretur.

Quare mulieres iuuenes, & nõ vetulę propter causas prius dictas abortum faciunt?

Respõdetur, quia corpora mulierum iuuenũ sunt magis rara, poris plena, & graciliora. Ergo vapor fulminis citius corpora earum intrat, procurando abortiuum in eis. Sed mulieres vetulæ habent carnes crassas & compactas, ita quod vapores eas facilè intrare non possint, ergo non sequitur talis actio in eis.

Quare multum gaudium facit abortiuum? vt vult Aristoteles.

Respõdetur quia tempore gaudij matrix destituitur calore, & per consequens abortiuus efficitur. Eadem ratio, est cur timor facit abortiuum, quia tunc calor vadit ad cor, subeundo ipsi, derelinquens matricem.

Quare in principio impregnationis scilicet primo secundo, & tertio mensibus, facilè fit abortiuus.

Ad hoc Galenus respondet quòd sicut fructus pomorum, vel pirorum in principio facilè cadunt, quia ligamenta adhuc sunt mollia & debilia, ita etiam est de puero in vtero.

Quare tempore impregnationis adhuc medio, scilicet tertio quarto quinto, sexto mensibus, difficulter fit abortiuus.

Respondetur, quia tunc ligamenta plus sunt fortificata, vel solida, & per consequens non citò corrumpuntur.

DE VARIIS.

QVare aliquibus mulieribus maior accidit dolor parturiendo; & aliquibus minor.

Respondetur, propter tres causas, aliquando propter fœtus magnitudinem, vel quia obstetrix est inducta. Etiam aliquando, fit quia fœtus mortuus est qui tunc non habet flexibilitatem, se

in

in exeundo est inflexibilis. Sed dolor minor contingens in aliquibus oppositum fit.

Quare homo nō habent caudam, sicut alia animalia.

Respondetur, quia homo est animal, cuius proprium est sedere, sed hoc nulli aliorum animalium caudas habentiū est proprium.

Quare balneatores cum aqua frigida, & non cum aqua calida, expellunt calorem de fornace.

Respondetur, quia illæ sunt qualitates cōtrariæ, quæ maioris actionis sunt adinuicem, & sic calor in lapidibus melius repellitur.

Quare aqua calfacta magis congelatur quam frigida.

Respondetur, quòd ideò, quia talis est magis rara, & per consequēs magis dat ingressum frigiditati.

Quare homines sunt magis pingues & crassi circa ventres quam alibi.

Respondetur, quia maxima digestio

est in stomacho. Ideo partes quæ sunt magis propinquæ stomacho, magis impinguantur & crassæ fiunt.

Quare animal post coitum tristatur.

Respondetur, quia actus luxuriæ est in se turpis & immũdus, & sic omne animal abhorret talem actũ, quia homines cum super hoc cogitant, erubescunt, & tristantur.

Quare ebrij nõ habent discretionem inter sapores sicut sobrij.

Respondetur, quòd caro linguæ est multum poris plena, siue spongiosa, & in se multum capit de humiditate, & magis in ebrijs quã in sobrijs. Ergo lingua repletur malis humoribus ex frequenti potatione, & sic ex ista repletione caro linguæ repletur, quòd organũ gustus crassum fit. Quia gustus est vena linguæ, subtili carne subtracta. Ideo propter incrassationem medij, id est ipsius gustus, potus ab ipsis ebrijs sũptus non imperfectè sentiunt, quia ad deditã densationem requiritur proportio debita,

pita medij. Et ex illo elicitur causa, quare ebrijs non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica habent longas aures, & quare huiusmodi homines habentes longas aures, ut plurimum, non sunt sapientes sicut habentes breues aures? ut patet per Aristotelem in libris de animalibus.

Respondetur quòd aures generantur ex materia frigida & sicca, quæ dicitur cartilago, quæ est in potentia propinqua ad os, vel ad ossis generationē. Sed quia animalia melancholica tali materia abundant ergo habent longiores aures, ex quo habent materiam sufficientem, & abundantiam, pro aurium generatione, & sic tunc aures abundantes generantur.

Quare prędicti sunt semifatui.

Respondetur, quia animæ sequuntur corpora. Nā si sensus corporis sunt subtiles, tūc anima exercet subtiles operationes, tā practicas, quam speculatiuas, & per oppositum est de corpore crasso.

Quæ-

Queritur, quomodo anima intellectiua cõiungitur puero in vtero matris? scilicet vtrũ pater generans disponit materiã, ad receptionem animæ intellectiuæ.

Respõdetur Theologicè, quòd in materia sufficienter disposita, Deus infundit animam intellectiuam. Et hoc idem vult Beatus Augustinus, dicens: Anima creando infunditur, & infundendo creatur.

PROBLEMATA

Varia.

SOlutis & adductis problematibus de partibus corporis humani, ex varijs dictis Aristotelis, & aliorũ philosophorum & medicorum codicibus dilucidè electis, sequuntur alia problemata vtilia quorum primum est.

Quare lepores apertis oculis dormiunt.

Respõdetur, quia habent oculos præemi-

eminentes, & palpebras breues, & sic cũ difficultate clauduntur. Alia potest esse causa, quia sunt animalia meticulosa, ideo vt se custodire possint; apertis oculis dormiunt.

Quare corui non cibant pullos suos ante nouem dies?

Respondetur quia vident eos non esse eiusdem coloris, seu nõ conformes colori suo, & ideo putant esse de alio genere: sed tamẽ Deus omnipotẽs pascet eos per illos dies rore cœli. Vnde Psalmista: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Quare ouis, & columba animalia sunt mitissima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel commouet ad iram, vt patet suprà.

Quare aues habent testicolos introrsum?

Respondetur quia si haberent eos extrorsum impedirent eorum volatum & leuitatem.

Quare auicula non meiunt?

Respondetur, quia illa superfluitas

quæ deberet conuerti in vrinam, conuertitur in pennas, & patet, quia in pennis multa apparet humiditas. Alia ratio est, quia sunt in continuo motu itaque multum humidum in eis exiccatur per aerem & ventum.

Quare oua oblonga efficiunt mares, & obtusa fœmellas?

Respōdetur, vt vult Hippocrates quia calidi est, mittere a centro ad circunferentiam frigidi. Vnde si oua sint oblonga, signum est quòd habent multum caloris, & ideo transeunt ad materiam masculi. Quia in omni genere animalium masculus est calidior fœmella, teste Philosopho. Si verò oua sunt obtusa: signum est quòd calor in eis est dispersus & remissus, & ideo tendunt ad materiam fœmellæ.

Quare melius auditur noctu, quam in die?

Respondetur secundum Aristotelem quia nocte maior est trāquillitas, quàm in die, quia sol non ita bene eleuat vapo-

rem noctu, ficut in die, ideo tunc medium eft melius difpofitum, & per ipfum melior fit motus, qui dicitur effe cum fono. Alia ratio eft, quia in die plures fiunt motus aeris & foni, quàm nocte qui fe mutuò impediunt. Etiam nocte eft maius filentium, quod eft oppofitum fono. Sed quia oppofita iuxta fe pofita, magis elucefcunt, ideo quanto magis oppofita funt iuxta fe pofita, tanto magis fe declarant.

Quare homo tactus fub afcellis, citius ridet quam tactus in alio membro?

Refpondetur, quia ibi eft concurfus pluriũ neruorum, & quia etiam mediũ tactus fcilicet caro eft ibi fubtilior, & ergo fit maior, & fubtilior fenfatio. Et hoc eft verum, fi talis locus non nimis tangitur quia fi fieret per excellens fenfibile, tunc non fieret talis delectatio, & quando, fic tãgitur, tũc ibi diffufio fpirituum ex multis neruis ibi collectis, tandem venit fpiritus ad faciem, & fic inde caufa eft rifus.

Quare lignum adustum conuertitur i carbonem, & os adustum vertitur in corpu album?

Respõdetur, quia lignum ante eius adustionem est sufficienter humidum, & sic post adustionem acquirit sibi calor per accidens, & ille calor humidum in ligno totum consumere non potest, sic remanet humidum post adustionem, & conuertitur in corpus nigrũ, eò quòd humidum in ligno fuerit satis viscosum, & nõ potuit ab illo igne in totum cõsumi. Os autem ex sua natura est frigidum & siccum, modicum habens in se de humiditate, quæ & adustionẽ in totum consumit: & sic per accidens humido consumpto os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, & aliqui colore nigro?

Similiter respondendum est vt suprà.

Quare aliquæ mulieres plus diligunt viros albos, & aliquæ viros nigros?

Respondetur, quòd huius duplex est causa. Prima est. quia aliquæ habent vi-

um debilem, & istæ magis letãtur nigre
inæ: quia albedo propter sufficiens lu-
men, super naturam lucis, quam in se ha-
bet, magis lędit visum, quam nigredo.
Secunda causa est, quia omne simile ap-
plaudit suo simili: sed quia quædam na-
turæ calidæ sunt, & istæ magis delectan-
tur nigredine: quia nigredo sequitur ca-
lorem. Sed quædam frigidæ sunt, & istę
magis delectantur albedine: quia frigi-
ditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt?

Respondetur quòd propter necessita-
tem, quia ex longitudine diuersorum ac
tuum organa sunt fatigata, sed per re-
quiem quæ fit in somno conferantur, vt
patet per Aristotelem, in libro de Som-
no & Vigilia.

*Quare studentes, statim post prãdium vo
lentes studere, impediuntur per somnum, &
non tempore solarij?*

Respondetur, quia cùm aliquis dat
mentem ad studendum, tunc calor natu
ralis ingreditur in trorsum a membris

exterioribus, & sic per congregationem confortatur, & sic facit ascendere fumum cibalem vsque ad cerebrum, & sic causatur somnus per ingressionem fumi. Vel potest dici quòd ideo, quia cum virtus animalis intenditur, tunc naturalis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tunc per solatium calor naturalis diffunditur, & non permittit fumum ascendere ad cerebrum, & sic homo non dormit, sed dilatatur per totum corpus, & per consequēs, solatium impedit somnum.

Quare post labores, homines libenter dormiunt?

Respondetur, quòd in labore calor dispergitur, per cōtinuū motum ad membra exteriora, qui è conuerso post laborem ad interiora colligitur circa loca digestiua, facit digestionem, qua fiunt vapores, qui procedunt a corde ad cerebrum, & obstruunt meatus, per quos calor naturalis ad membra exteriora debet diffundi, & sic frigefactis, & crassis

redditis

redditis istis membris exterioribus, ex frigiditate cerebri, tunc causatur somnus. Et hoc patet, quod multum comedêtes & bibentes, multum dormiũt, & diu, eo quòd exinde resoluitur multus & magnus vapor, qui non potest bene digeri & consumi a calore naturali, &c.

Quare multum dormientes sunt malè dispositi & malè colorati?

Respondetur, quòd in somno colligũtur multæ humiditates, quæ in uigilia expelluntur, quæ non possunt in corpore consumi, & sic petunt citò ejci, & petunt per superficiẽ corporis & præcipuè ad faciem, & sic causâ afferunt malè dispositionis, seu mali coloris, vt patet clarè in phlegmaticis, qui præ cæteris sunt longioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd comedunt & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia & phlegma eleuatum stillat ad fauces & ad guttur & tale phlegma quodammodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in ſomno, quòd ſunt in aqua, & ſubmerguntur, & aliquibus quòd ſunt in aqua & non ſubmerguntur, & contingit maximè in phlegmaticis?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, quòd huius cauſa eſt, quia quando materia phlegmatica fluit ad ſuperiora, tunc apparet illis quod ſunt in aqua, & ſubmerguntur: ſed quando fluit ad interiora tunc apparet illis quòd euadunt. Alia poteſt eſſe cauſa ſcilicet nimia repletio ſeu ebrietas. Vnde cum homo eſt nimio cibo repletus: tunc fumi ſurſum aſcendunt, & multiplicantur, & inde videntur quòd debeant ſubmergi, ſeu ſtrangulari. Si autem non poteſt tam maximè aſcendere, tunc apparet eis ac ſi vaderent.

Quæritur, vtrum aliquis poſſit cauſam ſomni afferre ab extrinſeco?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, quòd ſic, ſed hoc modo: nam ſi aliquis alicui ſemiſsè loqueretur ad aures, ſic quòd

quòd ipſe excitaretur tunc ex commotione ſpirituum in capite tonitrua fiunt, vel aliquod aliud ſimile, & ſic de illo fieret eius ſomnium. Et ſic ſæpe aliquis ex reuelatione diuina poteſt habere ſomnium de Deo glorioſo, ipſum in ſomno honorante. Cui quidem
Conditori totius vniuerſi,
Filioque virginis illibatæ, condigna
laus, & gloria gratiarumque actio ſit nunc, & ſemper, per infinita ſecula
ſeculorum. Amen.

MARCI ANTONII ZIMARÆ SANCTIPETRINATIS,

Ad Ioannem Castriotam, Ferrandinæ ducem illustrissimum, Problematum, Liber.

MARCVS

MARCVS ANTONIVS
Zimaræ Sanctipetrinas Hydruntinus, illustrissimo Ferrandinæ duci, domino Ioanni Castriotæ.
S. P. D.

QVI opus aliquod principibus dedicant Dux illustrissime, in operis prefatione multa de laudibus eorum relaxatis eloquentię habenis prosequi consueuerunt, vt ea potissimum ratione illos in sui amorem allicians, atque obnoxios reddant, quorum ego consuetudines minimè obseruare institui. Vereor enim, ne, si de tuis laudibus agere velim idem mihi obijciatur, quod illi qui apud Lacedęmonios de Herculis laudibus agere voluit. Quis Herculem? scilicet, uo aut minus de eo bene sentiat quisquam non inter immortales Deos enumeret,

ret colat, obseruet? vt tu laudare velis Lacedæmonij. Tanta enim est virtutũ tuarũ amplitudo, tantus in omni honorum genere splendor, vt frustrà quis prædicet, quibus sis institutus, aut quo ingenio polleas. Admirantur cæteri in te naturæ et fortunæ dotes: quidam prudentiam, alij fortitudinem & magnificentiam. Ego autem vnam præ cæteris admiror in te præcipuam charitatem, qua literatos amplecteris hac tempestate, qua ob bellorum importunitates, pax vna cùm literis interire visa est. Inuideo (Dux inuictissime) priscorum temporibus, apud quos tanta, erat Philosophorum authoritas, vt sine ipsa philosophia omnium laudatarum artium procreatrice, & quasi virtutum omnium parente, neque Respublica, neque priuata constare posse vllo modo videretur Philippum Macedoniæ regẽ maximo gaudio affectum fuisse traditur, quod huic Alexander filius temporibus Aristotelis nasceretur Quid de ipso Alexandro dicam? quippe qui tanta obseruantia Aristotelem præceptorem coluit, vt omissis reliquis

mune-

muneribus, quibus ab eo fuit locupletissimè donatus, Stagiram ciuitatem suam, a Philippo patre suo dirutam suis precibus instaurauerit Verum nullus qui Philosophus (te excepto) faueat. Quo fit ut tibi maximè istæ philosophiæ reliquiæ reddantur obnoxiæ, quippe qui nunquam viris virtute præditis fauere desistis. Verum ne opusculum nostrum in caput (ut aiunt) excrescat libellum nostrum de quibusdam quæsitis, ad utranque Philosophiam spectantibus, ex tempore editum, ob immensum beneficium tuorum erga me relatorum cumulum, gratitudinis, erga te meæ argumentum, in presentia suscipias, seueriora in posterum suscepturus. Vale.

MARCI.

MARCI ANTO. ZIMARÆ Sanctipetrinatis Problematum liber, ad illustrissimum Ferrandinæ ducem, Dominum Ioannem Castriotam.

PROBLEMATA PRIMVM.

QVam ob rem Sapientium omnium iudicio. Seipsum cognoscere omnium ferè difficilimum habitum est?

An quia nihil cognosci potest ignorata sua forma? Suijpsius autem formã cognoscere, vt Philosopho videtur, satis admodum difficile est. Atque homo Platonis authoritate: aut nihil est, aut si quid fuerit, nihil aliud est, quam anima An quia nisi acto reflexo hoc fieri nequit? Reflecti autem supra seipsum, maximè immaterialitatis est argumentum. Quippe a sensibilibus affectibus seductum oportet, qui seipsum cogniturus est. hoc autem quàm difficile sit, nemo

est

est q̃ difficile sit, nemo est qui ambigat. An quia homo? quia homo intellectus [illegible] nitur. Hominis autem intellectus seipsum non potest capere, nisi post captum aliorum: hoc & per difficile est.

II.

Propter quid Appollinis Pythij oraculo Socrates Græcorum omniũ sapientissimus dijudicatus est; Cum Aristotelis sententia, solum circa moralitatem versatus fuerit de natura nihil.

An quia ad communem hominum commoditatem magis expedire videtur bene viuere, quàm speculari? An quia (vt Platoni videtur) passim illud profiteri cõsueuit, Vnum scio, quòd nihil scio.

III.

Cur homines præcipuè de ingenio contendunt?

An quia reliqua ex bonorum genere in aliena potestate cõstituta esse credũt. Quemadmodũ corporis dotes, naturæ: extrinseca uerò bona, fortunæ imperio subiacent. Quo fit, vnusquisque facilè

e vinci in talibus sinat, vt pote non sui culpa aut occasione contingentibus. Ingenium verò in nostra potestate constitutum esse prorsus autumant.

An quia animi bona cæteris præstant, idcirco de re præstantiore cõtẽdere, naturale admodum est? An quia cõmunis est ista hominũ ægritudo (vt sapienti cuidã videtur) quòd quilibet credit se esse doctum plus quàm sit, & credit cõplere omnia quæ credit, sine studio, & labore?

IIII.

Quàm ob causã cùm omnes homines scire contendant natura pauci tamen admodum scientiæ insudant?

An quia virtutem posuere Dij sudore parandam, vt Hesiodo placuit. An quia corporis voluptas, cui hominis natura maximè obnoxia est, animum à veritatis indagine distrahit? Necesse autem est, vt quia animo viuere cupit, corporis mortem, vt diuino videtur Platoni, meditetur. An quia natura hominis multis modis seruire cogitur, vt Aristoteli placet?

Quo fit ut deficiẽtib⁹ adminiculis naturale desiderium nõ deducatur in actis nõ enim natura per se sufficiens est ad contemplandum.

V.

Propter quid, nudam esse Philosophiam prædicant?

An quia nuda est ueritas nullusq; uerborum color requiritur, vbi de veritate agitur? Quippe Sophistarum interest, de nominibus disputare, vbi rerum synceritas queritur. An quia malè philosophari? qui philosophiam non propter se, sed lucri, aut ambitionis, gratia persequuntur. An quia nudum a passionibus corporeis oportet esse cũ qui philosophię uacare desiderat. Nam vt Aristoteli videtur, Anima sedẽdo & quiescẽdo fit prudens. An vulgariũ opinione hoc firmatũ est, iuxta illud Tusci Poetæ. Pouera & nuda uai Philosophia, dice la turba al vil guadagno intesa, quãdoquidẽ hoc rationi minimè fit consentameum. Facilè enim est Philosophis ditari, dum velint quemadmodum

modum Taletis Mylesij exemplo perspicuum apparet.

VI.

Propter quid homines maximè in opinione esse appetunt, vt nonulli pyramides, alij simulachra signaque, & varia sui fabricent monumenta?

An quia omnia, vt Aristoteli videtur, perpetuum, & diuinum esse participare concupiscunt secũdum quod possint. Inde prouenit, vt si ĩ esse naturę nõ permanent, nituntur vt saltem permaneant in esse rationis.

An quia ad successionẽ excitamentum ita cõsuetudo tulit, quò à parentibus minimè degenerare uideantur?

VII.

Propter quid est quod hominis desideriũ circa ea quæ fortunæ sunt in immensum crescit?

An quia, vt Senecæ videtur, naturalia desideria finita sunt, quæ autem ex falsa opinione proueniunt, vbi desinant nõ habent?

VIII.

Quam ob rem Poetæ semper principibus aliquem sapientem familiarem constituunt? quemadmodum Homerus. Nestorem Agamemnoni? Euripides Tiresiam Creonti Hesiodus Prometheum Ioui & Maro, Achatem Aeneæ,

An quia naturæ lege ita comparatum est, vt diuino datur cernere Platoni vt sapientia, potentiaq; in diem tendant, semperque ista duo seinuicem affectant persequuntur, congrediuntur?

IX.

Propter quid Homerus cùm de Legatis meminit, eandem verbotenus imperantis legationem significare facit?

An quia Legatorum interest, meram impetrantis volũtatem sentẽtiamq; executioni mandare? quare nihil addere, nihilque subtrahere oportere, certum est. An quia impetrantis mãdatum vtpote sapientis per optimè digestũ, absolutumq; esse præsumitur? quamobrẽ variatũ ordo verborum. & tanquã perfectus, cui nihil defi-

deficiat, significare debet sapiētiū, quippe quorum eſt, vt Philoſopho videtur, imperare, cōſtitutionesque atque decreta abſoluta eſſe iudicare.

X.

Cur Ariſtoteles in rebus difficilibus mira vtitur breuitate?

An quia mos ſapiētum eſt, verba onerare ſententijs? An quia vt obſcurus fiat quia tenus, vt expoſitionibus videtur, ingenia rudia deterreat, & a ſuorum operū lectione ſecludat? An quia in re difficili prolixus ſermo de veritate ſuſpectus redditur, quādoquidem veritas conſiſtit in paucis. An quia vt Sapienti videtur, in multiloquio plerumq; contingit delinquere?

XI.

Quam ob rem illuſtres in aliqua ſcientia viri, dum in aliquo errāt grauius errant minus illuſtribus?

An quia proprij ingenij freti facultatibus valdè admodum à ſenſibus abſtrahuntur? quare neceſſe eſt eos falli. Argu-

mento est Auicēna qui cum sua celebritate in philosophia dixit, Hominē ex terra naturaliter posse produci. Et maximus ille Auerroes, quem nulla lex potuit persuasione conuertere, uetulę, cuiusdā uerbis seductis est, vt sibi persuaserit, Puellam in balneo sine uiri cōmixtione posse concipere.

XII.

Quare scientes si iniusti euadant, magis iniusti sunt minus scientibus?

An quia sęuissima est iniustitia, ferre arma? vt Philosopho videtur. An quia contrariorum vna est scientia?

EX ARISTOTELE.

CVr homo, qui à Deo eruditione praeditus est, animātiū omniū iustissimus sit?

An quia ingenio, cogitationeque plurimum valet ad voluptates? Igitur, & fœlicitatem rimatur maximè atque perpēsat, quę nisi cum iniuria assequi nemo potest.

XIII.

Quam ob rem magis cupiunt videri homines, quàm esse & non videri?

An quia solus homo honoris est particeps? Quo fit, vt quilibet videri bonus facilè appetat, laborem autem natura subterfugat. Virtutes autem non nisi labore consequimur. An quia Sophistarum natura hæc est (vt Philosopho videtur(vt cupiat magis videri & nõ esse, quam esse, & non videri? Cæterum pauci admodum sunt qui virtutes ipsas vere assequantur.

XIIII.

Cur quidam in adolescentia, fœminas, dum sunt aut cõsistentes, aut in primo senio mares procreant?

An quia nimis coeuntibus refrigescit semẽ? Quare cum in ætate consistentiæ & primo seni minus coeãt, calidius est eorum semẽ, quod marium est productiuum.

XV.

Cur pueris coeuntibus cum genituram nõ emittant, contingit delectatio.

An quia vt Philoſopho videtur, ex ſpiritus emiſſione pruritus & titillatio accidit? Quemadmodum in adultis, ex ſeminis emiſſione conſimile contingit.

XVI.

Quam ob cauſam freqūēter coeuntes minus delectantur?

An quia ex ipſa coitus frequentia contingit, ſemen & ſpiritus diminui, & refrigeſcere? Quare non ita pruritiuum neque titillatiuum eſt ſemen, quod delectationis cauſam aſſerunt philoſophi.

XVII.

Propter quid plus lædit immoderatus coitus, quàm immoderata phlebotomia?

An quia ſpiritu plenius eſt ſemen, & magis proximum naturæ membrorū diſpoſitum nutrimentum, quam ſanguini? Quippe, vt Galeno videtur, Subſtantialis eſt membrorum cauſa, ſperma & ex ipſo corpus augeſcit ac nutritur, ac quē admodum eſuriens, magis læditur ex panis, quam ex farinę ſubtractione: Sic corpus debilitatur magis ex ſeminis ablatione,

tione, quàm ex euacuatione sanguinis.

XVIII.

Quam ob causam, qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt?

An quia per longum, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare, Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessariò.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt,, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit; Nam eadem ratione, vt Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eijciunt.

XX.

Quam ob causam mulieres æstiuo tempore mares verò hyberno, ad Venerem sũt prõptiores?

An, vt Philosopho videtur. Quia testes eo tẽpore magis demittũtur, & flacc-

cent quàm per hyemem? cùm qui concu-
biturus sit retrahat ac suscipiat illos ne-
cesse sit.

An quia naturæ calidæ præ nimio ca-
lore æstiui temporis æstiuant, collabun-
turque, frigidæ verô refrigescunt & vi-
gent? Est autem vir calidus & siccus: mu-
lier frigida & humida. Ergo virorum
tunc vires infirmantur, mulierum cor-
roborantur, & vigent per compensatio-
nem, qualitatis contrariæ. Eadem ratio-
ne animalia frigidæ naturæ, vt Galeno
uidetur, hyberno tempore frigiditate ae-
ris opprimuntur, vt quæ mortua in ca-
uernis accubantia reperiantur, & quæ
insensibilia, & nullum motum haben-
tia, quędam verò ibidem pereuntiam:
vnde pauco admodum vt nullo extrin-
seco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc
superueniente calore reuiuiscunt.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

An vt Philosopho videtur, Quoniam
[illegible] ante

ante septimum diem plures intereunt? quo fit, vt tunc nomina imponantur, tamquam saluti pueri magis credamus.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multi iugam cognationem? siquidem, vt philosopho datur cernere. Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intellectum: quare quid restat, quod eius cognitionem superfugiat? An quia nexus videtur esse Dei & mundi? Mediæ quippe naturæ est, quę intentio æternitatis, & temporis constituta esse creditur. An quia cęteris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbitrium? An quia illud respondebo, hominis superbiam ex sui ignoratione prouenire. Quippe si se inter stercus, & vrinam conceptum fuisse reminisceretur, si se nudum in lucem prodisse animaduerteret, si secum miseris & laboribus vitam,

ram, ducere perpenderet; si tandem se mortis vinculis astrictum pensitaret, nō vtique superbiret.

EX ARISTOTELE.

Cur homo maximè aliud intelligat, aliud faciat?

An quia contrariorum eadem scientia est?

An quia mentis officiū, complura contingit: appetitus in vnum tantum modo profluit? Atqui homo, mente magna parte viuit ratione: bestiæ appetitu, ira cupiditateque ducuntur.

XXIII.

Quam ob causam, cùm secundum intellectum quędam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plerunq; prosequimur? iuxta illud Poetæ, video meliora proboque, deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis voluntas potest indiscriminatim, vt subtilibus videtur, in oppositos, actus? vt ei mediantibus libera etiā est in opposit[illegible]

[illegible] obie-

biecta, in quæ tendit: huius autem, præter voluntatis naturam, non oporte tamen quęrere rationem, & causam, indisciplinati si quidem est, omnium quærere causas. Nam, vt philosopho videatur, Principiorum non est altera causa. An Peripatetice respondebo, ex corporis, connexione prouenire voluntatem nostram, non semper confirmari ratione. Quod argumento abstractorum intellectum corroboratur, siquidem in eis non est aliud volitum & aliud intellectum. Quo fit, vt incontinentes secundum concupiscentiam agere dicantur, vt Aristoteli placuit, non intellectione, aut voluntate: apparet enim aliud quiddam, præter rationem illis inesse. quod repugnat, resistitque rationi. Vt enim resolutę corporis partes, si ad dexteram mouere velis, in sinistram feruntur: sic & in animo in contrarium feruntur, in continentiam appetitus voluntate. Adstipulatur huic sententiæ aurea illa Apostoli authoritas, dicētis: Sen-

tio

tio aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ; & captiuum me ducêtem in legem peccati, quod eſt in membris meis. Quare ſapienter dictum eſt, vt è cœlo emanauit, Corpus quod corrumpitur aggrauat animam.

EX ARISTOTELE.

CVr omnium animantium homo prudentiſſimus eſt.

Vtrum, quia capite minimo eſt, ſcilicet ad ſui corporis proportionem? vt Philoſopho videtur in Problematibus. An quia natura perfectiſſima eſt, & ob eam rem, virtutum habitus in eo conſpectiores continentur? An quia ſolius hominis ſanguis tenuiſſimus eſt, ac mũdiſſimus. Sanguis quippe naturæ cauſa eſt, cur per multa animalibus eueniant, tum per mores, tunc etiam per ſenſum, ratio eſt, materia enim totius corporis eſt. Quippe cùm alimẽtum materia ſit, ſanguis autem vltimum alimentum habeatur, facit igitur, vt plurimum diffe-

entiæ existat, si calidus, aut frigidus sit, tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut itidus. An quia ex sui constitutione per ectissimũ obtinet sensum tactus? quod xperimento cõprobatur in ipsis homini us. Quippe qui molles obtinẽt carnes, cumen, & acrimoniã ingenij possident, uorũ verò crassior ac durior fuerit cu- s, hebetudinẽ & tarditatem. Quapro- ter omnis temperatura maximè ad rudentiã sapientiamq; videtur idonea orte, ratione: quod in molli corpore pri nus miter vsq; spiritus animæ facilius unditur, & libentius expeditius q; di- currit: contra durities & crassitudo ob urat oppilaturq; & ergo repagulo sũt, e purus & liquidus trasmittatur. Et nim omnibus sua cuiq; portio spiri- us, ad functionem & ministeriũ tributa t, quocirca fieri contrà, vt à prima ani- a, qui præcisi abiuncti q; videantur.

XXIIII.

Quam ob causam mulieris ingeniũ in bo- ĩ ineptiũ, in malis verò promptissimum est.

Quod

Quod & Euripides in Medæa sentire videtur.

Καί πεφύκαμεν γυνᾶικες, εἰς μὲμ ἐσθλὸυ ἀμηχανώταται, κακῶν δὲ παντου σοφώταται.

An propter priuationem, quæ cum sui natura videtur esse connexa? Nam? vt Philosopho datur cernere. Fœmina est qui mas læsus. Priuitationis verò ea conditio est, vt sempermalum moliatur, atque perniciem machinetur.

XXV

Qamobrem aiunt primum mulieris consilium fore eligendum?

Vtrum, quia quemadmodum in rebus ratione carentibus, cernimus, a superiore Autore, in proprios fines dirigi earum actiones & motus; Namque verissimum puto, quòd dicitur prouidentiam fuisse, q̃ & turpi, desiderium honestatis, & egenti opulentiæ, quantum sit satis iniecerit. Sic, & mulieris intellectus, & si boni verique rationem non cupiat, ad talia tantùm capescenda, à quæ

veritate

veritate plerunque digeritur. Consilia verò, aquæ propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida, & quam pluribus erroribus infesta relinquenda esse conspiciuntur.

XXVI.

Cur mulieres corporis cultu magis delectantur, quam viri.

An quia mulierem natura imperfecta est quo fit, vt suæ cõditionis defectum, artis beneficio supplere, contendant atque uitantur; Natura siquidem comparatum est, vt turpe, pulchrum & honestum appetat & prosequatur. An quia mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus vacare coguntur.

XXVII.

Propter quid rarò longus sapiens est.

Vtrum quia corporis prolixitas ex excessu caloris, humiditatisque exuberantia proficiscitur: atqui vt sapientibus videtur complementum, & perfectio, atque valentia ad nostras perficiendas operationes, non nisi multa sic-

citate perficitur, quæ assiduè progreditur, donec nos iudicat ad interitum nostri. Siquidem corporis constitutio, à suo primordio ab vltima humiditate profluxit. Caloris insuper excellentia authoritate philosophi tranquillitatē mentis iudiciumque peruertit.

XXVIII.

Quamob causam multitudo Principum mala.

Quod & Homerus sentit.

Οὐκ ἀγατὸν πολυκοιραίη εἷς κοὶ ρανος ἔςω εἷς βασιλεύς.

Vtrum quia vbicunque fieri potest, vnum esse quā plura melius est, vt Philosophi fert sententia, An quia si imperium in tyrannidem transeat, ac conuertatur, satius est vnius quam plurium subire iugum? An quia ad commune Reipublicæ commodum, rara imperantium multitudo respicere consueuit? Quod fit vno dissentiente maximum vniuersari immineat malum. Facilius quippe est vnum quam plures ad

bonum

bonū diſponi. In principatu enim multorum, non deſunt inuidiæ, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum ſit regnum non capere duos, quàm veriſſime illud Ariſtoteles enunciauit: Multitudo Principium praua. vnus ergo ſit Princeps?

XXIX.

Cur cum cæteris animalibus cor in medio ſit pectore homini verò ſolum paulo vergit ad læuam?

Vtrum vt eius partis refrigerationē, moderetur, atque compenſet Omnium enim animalium, vt Ariſtoteli placet, maximè homo refrigeratam habet partem ſiniſtram An, vt medicis videtur, vt hepati magis cederet, quòd in parte dextra collocatum eſt.

XXX.

Quam ob cauſam mulier virum, qui eam deflorauerit, pręcipuo amore proſequitur.

Vtrum quia, quemadmodum materia formam, ſin fœmina marem appetit. An ob verecundiam; Nam, vt diuino

libuit Platoni, Verecundia amorem prosequitur. Rationabile est, vt illum, qui sui pudoris vincula relaxauit, vehementer admiretur & amat. An quia precipuæ delectationis initium, maximam alterationem inducit in toto, qua potestates animæ maximè oblectantur, & ei immobiliter adhærent & aquiescunt. Quapropter Hesiodus, Puellam vxorem ducere præcepit.

XXXI.

Quamobrem noctes plenilunij calidiores sunt, cum Mathematicorum sententia, Luna frigida sit natura?

An quia peripateticorum autoritas præferenda est, afferentiũ, Lumen quod libet calefacere, quatenus reflectitur.

XXXII

Cur noctes autumnales frigidiores sunt vernis.

Vtrum quia tunc temporis aer maximè rarus est. Rarefacta autem corpora, maximè disposita sunt, vt quam citissimè calefiant & refrigescant. Quod & in

in aqua est facilè cernere: nam qui circa Pōtum sunt. ad piscium venationes, glacies, aqua calida decidentes, circunfundunt calamis, ea si quidem ratione, quia citius cōcrescit. Vtuntur enim glacie, quasi plumbo vt calami consistant. Nam, vt Philosopho videtur, maximè confert ad celeritatem concretionis, præ calefactam esse aquam.

XXXIII.

Cur Corpora Autumno magis lęduntur a frigore, quam Verè.

An quia Verè assueta frigiditati corpora ad caliditatem accedunt, quare naturalis, & non subitaneus est motus. Autumno autem, a colore ad frigus, nulla assuefactione, vt medio interposito, properant quare necesse est ea proferri. Natura autem subitaneas mutationes non patitur, sicut Galenus sentire videtur.

XXXIIII.

Cur homines pilosi, maximè sunt ad libidinem prompti ac proclines?

Vtrum quia in his maxima copia excrementi esse præsumitur & seminis. vt philosopho videtur.

XXXV.

Cur homines, qui paruum caput obtinent naturaliter sunt iracundi.

An quia paruo existente capite, cerebro, cordis caliditas, propter oppositionem contrariæ qualitatis, debito modo non potest refrigerari, atque ita ex sanguinis ebullitione circa cor, propter desiderium rei contristantis contingit.

XXXVI.

Quã ob causam, vbi homo minxit, è vestigio comprimit anum.

An quia statim aeram replendum vacuum proficiscitur. Quare aeris frigiditate membra alterari, & inhorrescere necesse est.

XXXVII.

Quamobrẽ nonnulli ex tristitia perierunt quidam verò ex gaudio, ex ira verò nulli.

An quia gaudium intima viscera prorsus refrigerat. Tristitia vero interiora

extin-

extinguit & ſuffocat, exteriora frigefacit; Calore verò manente, ſtat vita, natura: vt Philoſopho datur cernere, Permanſio animæ in calido naturali, vita eſſe dicitur.

XXXVIII.

Cur pubeſcentibus, dum ſemen fere incipiunt, vox immutatur.

Vtrum quia cor (vt ſolertiſſimus Naturæ rimator Ariſtoteles ſentit, quicquid Medicis videatur) ſanguinis, & venarum principium eſt: quo fit cùm in parte ſuperiori vocatum ſit ſeminalis excrementi mutatio, hic primũ innoteſcere neceſſe ſit. Ex quo fit, vt etiam voces cùm marium, tum fęminarum immutentur, dum ſemen fere incipiunt.

XXXIX.

Cur libetis pleni aquæ ferueſcente, fundum frigidum eſt.

An quia calidi vapores ſurſum tendunt. Quare cùm ſuperiores caleſiunt, fundum etiam interea frigiditate atque contiguæ frigeſit.

XL.

Cur grana, quę ęstiuo tempore formicę in horreis, reponunt, corrosa una ex parte reperiuntur.

Vtrum quia natura diriguntur, vt particulam primam, in qua virtus seminaria constituta est absumant ne pulluletur. Hercules, Illic geminantibus proprijs laboribus, fraudarentur alimento, priuatu necessario.

XLI.

Quam ob causã matres ardentius amant filios, quàm patres.

Vtrum quia magis eleborauerunt. An propter maiorem certitudinem, quam habent de ipsis, vt Aristoteles.

XLII.

Quam ob causam pater non ęquè amatur à filio, quemadmodum filius à patre.

Vtrum quia, vt sapientibus videtur, amor non retrocedit, sed assiduè ad vlteriora progreditur, quandoquidem amorem natura viuentibus inseruit, vt species ipsa pseueret, quo fit vt natura-

le

le desiderium, neglectis prioribus, semper futura respiciat.

An quia vt Philosopho videtur, pater habet aliquid suo in filio; filius nihil sui in patre reposuit.

XLIII.

Cur materia ad filij productionem actiue non concurrente secundum sententiam Aristotelis filij ex maiore parte potius matris effigiem prę se fuerunt, quàm patris.

Vtrũ quia oẽs similitudines, quæ in humana natura vel specie cõtinẽtur potestate & virtute in semine patris sunt.

Quo fit, vt plerunque filius neutri assimiletur, sed auo vel pro auo, quandoque vero nulli ex eorum familia similis est fętus.

An quia ex forti imaginatione hoc prouenit. Tales enim vehementi admodum amore vxores prosequi consueuerunt. Nam, vt Auicennæ fert opinio, cõtingit plerunque corpus ab effectibus animalibus immutari: valdè .n. ad modũ imprimunt res naturales. Quemadmodum

modum euenit, vt puer illum præ se ferat, cuius effigies fuerit præ cōcepta in ipso concubitu mulieris, & viri. Et huic sententiæ vulgares qui rerum causas, & habitudines non capiunt, minimè acquiescunt, sapientes verò illi assentiũt, tanquam possibilia continenti. Et proinde euenit, vt sanguis ad exteriora moueatur, & profluat in eo, qui rubeas res maximè quadam applicatione animi, cõiectat & conspicit. Eodemque modo dentium stupor contingit, dum aliquẽ, rem acritudine participantem comedere cernimus. Et plerunque membra eadem in nobis languent, cùm aliquẽ dolere in talibus intuemur. Sæpe etiam nostri corporis constitutio immutatur, propter timoris excessum.

XLIIII.

Quamobrem asini, vt in prouerbio est agiliores in prima ætate dicuntur.

Vtrum quia eorum natura & cõstitutione existẽte melãcholica ab ętate, cõtrarium qualitatũ compensatione, ne-

cesse

esse est temperiem prouenire; Melancholica siquidem natura frigida est, & siccaipueri autē calida & humida. Hoc etiam in pueris videmus melancholicis quippe qui in pueritia ingenio maximè pollent, & ante expectatum sapientia, & dentia fulgent, vt indiscriminatim, quicquid lubet, in posterum de eis sperare tibi polliceri valeas, quorum tamen ingenia in ætatis progressu marcescunt. Quare quàm scite & eleganter elogium illud apud græcos emanauit. Isto malus, vt viuas talium namque natura quàm breuissima est.

XLV.

Cur in Ponto & in Scytia non sunt asini.

An quia maximè frigoris impatiens est, eorũ natura, vt Philosopho placet?

XLVI.

Cur clericorum & mulierum auarissimũ genus est.

Vtrũ actionibus habitur ex frequentibus actionibus ꝑficiscitur; Cũ igitur clerici filijs vxoreq; careāt, sua eroga-

re diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ad congregare assuescũt, sicq. auari euadunt. Nam vt Philosophus asserit, Quales sunt actus vniuscuiusq. talis tandẽ, & ipse euadit. Mulierũ aũt natura, vt sæpe diximus, imperfecta est, proinde sibi ad plenũ satisfacere impossibile esse autumant. Quare cõgregant, & retinent, vt suæ indigentiæ eo modo quo possunt occurrant, & quod natura illis nõ tribuit, arte & industria assequi enitũtur. Eadem, vt puto, ratione eueuit, vt senio confecti auaritię studeant. Ætatis nanq. & naturæ destituti auxilijs, fortunæ bonis inhiare proponunt, vt per ea defectibus subueniant.

XLVII.

Cur in bello potius, quàm extra vulnerati minus dolent.

Vtrum quia virtutes animæ, ad aliam partem tendunt Nam, vt philosopho videtur, ad alia fortiter intenti, delata sub oculis nõ videmus. An propter irã, quę, vt sapientibus videtur, tam interiora, quàm

quàm exteriora membra calefacit. Calore aũt anima (vt Aristoteles inquit) omnia operatur, quare contingit iratũ ex illato vulnere tardus refrigescere indeq; euenit, vt minus tardius doleat

LXVIII.

Quando ob causam si Solis aut Lunę, contingit deliquium admiratur: cum autem ex seminibus plantę aũt animalia progignantur minime.

Vtrum quia a rebus consuetis admiratio cadit vt sapientibus videtur, & negligit anima de ipsis inquirere veritatem. Quod autem rarò euenit, excitat admirationem, & inducit intellectum ad inquirendum, & perscrutandum causas eius.

LXIX.

Quam ob causam ex seminis diuturna retentione, capitis grauedo & memoria hebetudo, & cogitatiuę mala dispositio contingit.

Vtrum quia, cerebrũ ex seminis exuberantia grauet, & impediat. An quia semen diu retentum mala & venenosa

effici-

efficitur qualitate; quo fit, vt vaporati
eius ad caput, lædat nimis.

L.

*Propter quàm causam clerici & mon-
chi mortem præ alijs ægre fuerunt, ac perho-
rescunt?*

Vtrum quia natura earum frigidi co-
dis extat, & melancholica est. An qu-
prorsus funditusq; se interire animad-
uertũt, quandoquidem nec in propri-
nec in posterum natura consistunt, v-
ex vita migrauerint,

L I.

*Cur cùm plantæ nutriantur & a qualib-
digestione aliqua superfluitas decidatur n-
lum est tamen in eis cernere excrementum*

Vtrum quia terra eius, quæ calo-
perinde ac vere vtitur proprijs. Nam-
radicibus alimentum iam ex terra co-
fectum hauriunt, ideo in stirpibus co-
trahi minimè solet.

L I I.

*Cur plantæ, quæ frondes amiserint, den-
recipiunt pilos: & animalia pennas, qu-
ami-*

amiſerunt, iterum recipiunt hominibus autem quibus caluitium contigerit, nunquam capilli redeunt.

Vtrum qui anni tempora, illius corporis mutationê afferunt, ita vt primo temporũ mutatione viciſſitudo gignendi amittendique ſequatur. Vt animalia pennas, poſt vt plâte frondes, ſi pilos dimittant, recipiant hominibus verò caluitium per ętatem euenit. Aetatibus verò reuerſionem natura non tribuit.

L I I I.

Cur ęſtas omnes ęgritudines terminat.

Vtrum quia, vt Auicennæ videtur, ſi virtus, & natura conſtituerit, inueniet aerê reſolutioni & digeſtioni, & expulſioni promptiſſimum, ſi vero proſtrata fuerit, calor côtinêtis magis ipſam proſternet; laxat.n. corpora debilia qu propter ægro pernicies aduenìet, & interitus.

L I I I I.

Quamobrem ęſtate, eſt quis manus in aquam adijciat magis refrigeſcat aqua mota quam quieſcente.

Vtrum

Vtrum quia particulæ aquæ manum contingentes, a calore manus calefiunt? Si quidem omne agens in materia cum patiente communicans, in agendo rursum patitur, mota autem aqua, necesse est pate factas particulas segregati aliasque frigidiores.

LV.

Cur nonnulli male habitudinis constitutionis plerumque diutius viuunt alijs sanguineam aut meliorem naturam habentibus.

Vtrum propter regiminis peruersum ordinem? Aut melius respondebo, dispositiones in eis latentes, diuersas esse. Infinitus quippe est, vt Auerroi videtur, elementorum numerus in naturæ suppositis, quoniam præter naturæ autorem intellectus non potest capere.

LVI.

Cur medicorum sententia, suffocatio matricis, quę ex contentione seminis cõtingit, sæuior est illa, quę ex retentione mẽstrui excrementi prouenit.

Vtrum

Vtrum quia quantò aliquo excrementum perfectius est dum in sua naturali dispositione cõsistit, tantò cæteris deterius redditur, dum ab ea remouetur, & ad cõtrariam qualitatem per mutatur? Quod in aceto etiam est cernere: quippe quo melius est vinum, quod accessit, eò acetum est acutius. Eadem ratione euenit, vt qui se inuicem nimis amauerint. occurrẽte discordia, maiori odio se prosequantur.

LVII.

Cur nauigantibus, terra & res quę quiescunt, mobiles videntur.

Vtrum quia visionis sensorium, mota naui, necesse est per accedens moueri. Quo fit vt sensibilium similitudines recipiantur cum moto.

LVIII.

Quare sensus visus prę cęteris diligimus?

An quia (vt inquit Aristoteles) rerũ differẽtias nobis ostendit. An quia eius cognitio magis, quam cæterorum a materia seiuncta est. An quia amoris pręci-

pus vis, (vt diximus inquit Plato) in eo constituita est.

LIX.

Cur cum sensu visus baculus in aqua factus appareat, non tamen sit iudicamus.

Vtrum quia visum errare comprahẽdimus sensu tactus. An quia non secundum eandem potentiam iudicamus, per quam phantasmata fiunt. Signum autẽ quia Sol pedalis videtur: & per digitorum per mutationẽ, vnus duo videtur, attamen non assentimur duo esse.

LX.

Cur volẽtes aliquid a remotis intueri manum supra visionis sensorium admonent.

An quia motus nõ interpellãtur, sed à lõge directi sensorũ subeunt integri.

Eadem ratione, vt philosophus sentit Animalia quæ prominentibus sunt oculi, procul cernere nequeunt, quæ contrà, intus, in cauo oculos habet positos, longè aspicere possunt: quoniam motus in vastis non dissipatur, sed recto transitu meat.

LXI.

Quam ob causam quidã à remotis uident aliqua obiecta, q: & si propinqua fuerint intueri non possunt.

Vtrum quia res visibiles non videntur, nisi mediante aere lucido Oculi verò imbecilles maiori copia luminis indigent, quã oculi bene dispositi. Obiectio autẽ procul posito à visionis sensorio, in ipso interstitio plus luminis intercipitur Aut quia motus qui à sẽsibili remoto ad sensum debilẽ proficiscitur debilis, quem sensus sustinere potest: qui autem de propinquis visibilibus causatus, fortis est, quẽ visus debilis pati nequit. Quod in decrepitis est cernere, quippe qui propter visus imbecillitatem, remotis vidẽt, & tenues literas in solis lumine legere possunt, qui tamen à propinqua distantia, in lumine cãdelę aut Lunę legere aut videre nequeunt.

LXXII.

Cur quidam propinqua sensibilia vident, remota autem videre nequeunt,

Vtrum propter visus imbecillitatem quippe in talibus videndi facultas debilis est, & nō vnita, quo fit, vt īdigeat forti motu, vt contingit illis, quorū oculi sunt valdè eminētes: qui vt dictum est, procul cernere nequeunt.

LXIII.

Cur volentes directè sagitas emittere, comprimunt oculum.

Vtrum quia virtus visibilis, tunc ex vnione species magis vnita reddit: quo fit, vt ad suas actiones promptior reddatur, atque potentior.

LXIIII.

Quamobrem qui diu in tenebris versati sunt si repenti maximo splendori ocurrant obcecantur.

Vtrum quia sapientum consensu natura subitanea mutationes nō tollerat. Aut quia visibilis spiritus in talib⁹ paucus est, qui gaudens suo similis, dum lumini obeat, dissoluitur. Aut quia isti ꝓpter luminis desiderium, quo lōge tempore caruerant, aspectum rerum visibilium

lium & luminis diu prosequũtur? Quo fit, vt virtus prostrata amplius debilitetur: quod etiam in illis, qui famem longo tempore perpessi sunt, euenit: quippe qui cibum magna cum auiditate capiunt, etiam plus cibi assumunt, quàm virtus eorum digerere possit? quo fit, vt multi hac de causa depereant.

LXV.

Quamobrem obtusè vidẽtes, paruas minutasq; literas scribere consueuerũt? Mirum enim est, vt qui obtusi sunt oculis, rem faciant quam eorum facere interest qui acumine valeant oculorum.

Vtrum quia proximè posita, magna esse videntur, illi aũt oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribant: Fit .n. pro imbecillitate, vt si laxatis diductisq; oculis scribãt aspectus distract⁹ passusq. hebescat, si adductis & cõniuentib. in vniuersum deprõptus acutis videat. Quòd tamen angulum informat exiguũ, efficit necessariò, vt exiguæ literæ scribantur.

LXVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore pro pè transeat & oculos admoueat lõgius videt quam si manserit erectus.

Vtrum quia perspicuum terminatum & si minus luminis capiat non errante, diutius tamẽ illud retinet, quod per aliquam distantiam illuminare potest, sicque visui confortet ad viuendum.

An quia lumen, quod ex stellis in aere est diffusum, reflectitur a terra reflexione imbecilli, & sic distantiam aeris terram ambientis illustrat.

An quia obscuri vapores, aerem obtenebrantes, nõ prope terram, sed in aere remotiori super natant, quo fit in aere plus visum impediant, quàm per terrã?

LXVII.

Propter quid, qui malum aliquod operantur, oculis & vultu dissimulare nequeunt? quod & poeta sentit.

Heu quam difficile est crimen non prodere vultu.

Vtrum quia, vt Palemoni & Physio-

ni videtur, oculus est nuncius cordis, sicut animæ speculum, in quo omnia refulgent & emicant.

An quia corpori particula infirmissima, & laxior, refertaque meatibus est, Quo fit, vt omnis alteratio quæ ex corde exordium sumpserit: quod, vt Peripateticis videtur omnis sensationis motus atq. cogitationis principium est; ad oculos illico proficiscatur.

LXVIII.

Quamobrem oscitantes aut spiritum reddentes: accipientesue minus audiunt.

Vtrum quia extremum sensorij auditus ad partem spiritalem terminatur; quo fit, vt quatiatur, moueaturq; vna cũ spiritali instrumẽto, quoties illud spiritum mouet: mouetur enim cùm mouet, An quia multus spiritus inter oscitandũ, aures etiam intrinsecus subit, vt motio vel sẽsus percipi possit, quum trudit ad aures maximeq. post summũ. Strepitus autẽ vel aer, vel aeris affectio est, igitur cũ interiorẽ remittitur, exteriori illi

occurrenti efficitur, vt motus interioris strepitus motum exterioris retorqueat atque offuscat.

LXIX.

Cur nihil suę generationis & corruptionis ipsum potest esse sui causa.

An quia persistere oportet ei quod mouetur, & generans ei quod generatur aliquod autem prius seipso esse impossibile est.

LXX.

Cur mulierũ corpora laxata sunt & mollia pilisq; carentia, & minora corporibus maritorum.

Vtrum quia fluxu mẽstrui excrementis. Namque cum illo superfluitates ex quibus pili nascuntur, profluunt, & ex quibus caro, & corporis affectus repleri possent quare ẽt corpora minora obtinent. inde ẽt proficiscitur, vt earum venæ latentiores sint, quam in maribus.

LXXI.

Cur dum aliquid horrendum cogitamus terrore concutitur.

Vtrum quia cogitatio & intelligẽtia rerum, virtutem atque valentiam obtinet? Nam (vt inquit Plato) rationes vtique cum ijs rebus quas exprimunt, cogitationem quandam habere videntur. Species ſiquidem calidi aut frigidi aut rei delectabilis, vel contriſtantis, talis exiſtit, qualis natura rerum, ſicut Philoſophi protulit ſententia.

An quia ad compræhenſionem alicuius horrendi reuocatio caloris ad interiora conſequitur, quo fit, vt partes exteriores frigeſcant, & tremore quatiantur.

LXXII.

Cur mares in ſuę natiuitate primò caput emittunt, fœminę verò pedes.

Vtrum quia partes in maribus ſuperiores, maiores ſunt: in mulieribus aũt inferiores; Natura ſiquidem mariũ calida eſt: calidi verò eſt, ſuperiora mouere. Quo fit, vt ſuperiora in maribus maiora ſint. Mulierum verò natura frigida & frigidum ad inferiora tendit. Quo fit

vt

vt inferiora mulierum maiora & grauiora sint, & ideo grauantibus magis partibus tendunt ad lucem.

LXXIII.

Cur mulierum multitudo sub aliquo duce sine tumultis duci non potest.

An quia natura earum instabilis est; Eadem siquidem ratione Philosophus asseruit pastores capris non instituere ducem: quippe quia earum natura non stabilis, sed lubrica atque mobilis est, An quia mulier natura garrula est, & maledicentior & mordatior. quærula præterea, anxia, & magis desperans, quàm vir atque imprudentior & mendacior.

LXXIIII.

Quamobrem raphanus digestioni aliarũque rerum maximè confert, cum tamen ipse indigestus remaneat.

Vtrum quia substãtia eius, ex difformibus partibus cõstant. Sunt nanque in eo particulę quædã tenues dirigẽdis cibis satis accõmodatæ, quibus resolutis

remanent

remanent particulæ densæ actionem caloris digerentis subterfugiunt.

LXXV.

Quum ob causam campana sonante si baculo aut clauo quiescente tangantur, sæpe frangitur.

Vtrum quia tunc quidam tremulus motus in ea gignitur; quo fit, vt omnes eius partes extra naturalem positionē constituantur: quem motum momento deperdere impossibile est. Ad moto igitur impedimento, particulæ extra proprium situm manenti, duorum alterum necesse est contingat: vel quod motus momento dispereat, vel quod pars illa cedat per sui fructuram. Primum autem fieri non potest, quapropter necessario aliud sequitur.

LXXVI.

Cur ciconiæ ante cibum ventrem comprimunt post cibum verò soluunt.

Vtrum quia sui stipatione infirmum stomachi orificium claudunt obturantque? Quapropter ante cibum assum-

pta, vētris profluuium cōiungunt stringuntque: si vero post cibum occurant, parte superiores ventris eadem stipationes comprimunt: quo fit, vt partium superiorum comprehensione totus cibus extrudatur & profluat: idem etiam in consimilibus fructibus euenit.

LXXVII.

Cur scindentes lignum facilius scindunt secundum semitam longitudinis, quàm extransuerso.

An quia in ligno aliquæ particulæ oblongæ intenduntur; quemadmodum villi animalibus, quæ per directum progrediuntur: quo fit vt in scissione ipsa vna pars aliam sibi propinquam trahat.

LXXVIII.

Cur hasta percussa ex vno externo facilius peruenit sonus ad aurem alicuius in alio extremo directè constitui, quam ad aurem alterius magis propinqui, hoc percusso a latere existentis.

Vtrum quia, vt dictum est, in ligno meatus

meatus quidam oblongi sunt per directum extensi, & aere replentur: illi autem ex transuerso, aut a latere non progrediuntur. Quapropter percussa hasta aut trabe in vno extremo, aer in prædictis meatibus latitans recipit sonum. Cum autem liberius exire nequeat sonus, facilè defertur ad aurē in alio extremo cōstitutam è directio: a latere autem meatus illis nō progrediuntur; quare sonus ille modò percipi nequit ita distinctè.

LXXIX.

Propter quam causam tempestate nostra non sunt viri in vnaquaque facultate celeberrimi.

An quia, vt sapientibus videtur natura hominum diminuta, & imbecillis est, & vt Solino videtur corrupta successiuè, nostri proles temporis per nascētiū detrimenta. An quia à principibus viri virtute præditi paruipēduntur: virtutis autem sublato præmio, nullus est qui virtutem amplectatur. An aliter re-

spondeba

ſpondebo mundum qualibet ætate perfectum eſſe, nullumq; eſſe momentum quo hic, quæ ad ſui decorem, perfectionem, atq; integritatem attinet, careas? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innoteſcit. An ita naturæ comparatum eſt, vt ſemper poſterius de ſuo tempore conqueratur.

LXXX.

Propter quid apud princeps adulatorum plurimum valet authoritas.

Vtrũ quia, vt Plutarchus retulit autoritate Platonis, ſeipſos diligũt. Nimius enim verò & immoderatus ſui ipſius amor adulatores admittit, illisq. cedere cogitur. An quia, vt noſtra fert sẽtẽtia, carent lumenis mentis Nam & in volucrum & cœleſtium genere animalia sũt quæ propter ſuæ naturæ prauitates, fœtidis gaudent, quorum etiam intuitum dies excæcat, nox illuſtrat.

LXXXI.

Cur philoſophi noſtræ tempeſtatis magna ex parte ſunt de prauatis moribus.

Vtrum

Vtrum quia vilipendio sunt principibus. Aut, vt ratio videtur, qua propter philosophiam ipsam falsis criminationibus prosequuntur, credentes se talia premia referre, q̃a philosophiæ fuerũt obsequuti: quare a virtute ad vitia deficere cõpelluntur. An fortè quia errore ducti, credunt totam philosophiæ vestẽ sibi vendicasse, arreptis quibusdam ab ea panniculis. Quare a nobis rectius sophistæ, quam philosophi nuncupantur. Hercules. Philosophorum interest, infracto animo esse in vtraq. fortuna. Malè quippe philosophantur, qui philosophiæ dediti sunt, vt à principibus honorentur, & eorum desiderium non à natura dirigitur, sed errore & impetu falsæ credulitatis impellitur.

Cur irati in principio expallescunt, postea vero rubent.

An quia ex appetitu vindictæ ꝑpter rem contristantem, calor & sanguis ad præcordia reuocãtur: quare necesse est partes exteriores pallescere. Vbi verò

decreuerunt excutioni mandare, quòd appetunt, calor etiam sanguinis ad partes exteriores progreditur: quare abesse tunc maximè timendum atque cauendum est.

LXXXIII.

Cur habentes rares dentes, & paucos sunt breuiori vitę.

Vtrum quia argumento sunt generationis primordia fuisse debilia; nanque si informatiua virtus constitisset, & materia fuisset obediens talis raritas minimè in dentibus appareret. An iudicium est hoc densum esse os capitis, quo cerebrum inualidum est: quare minus sit spirationibus opportunū, ita vt celeriter putreat, vt quod sua natura humidum sit? Nam & cætera, cùm non mouentur atque exhalant, facilè corrumpitur. Quo etiam fit, vt homo capite piloso maximè fit, & diutius quàm foemina viuat, futurarum sui capitis beneficio. An quia cibum malè conte-tunt. Cibi autem illa minuatim di-

uisio

missio facit, vt calor facilius conficiendo expediat.

LXXXIIII.

Cur serpentes splene & testibus carent.

Vtrum quia curibus carent, idcirco splene carent: testibus verò, ob sui corporis longitudinem.

LXXXV.

Cur serpentes præ cæteris eiusdem generis animalibus caput vertere aduersum, reliquo quiescente corpore valent.

An quia insectorum modo, structura volubili cõstant, & vertebras cartilaginosas & flexibiles habẽt; Euenit igitur serpentibus necessariò hac de causa. Melius verò vt ita vitare possint quæ ab aduerso noceant: cùm enim prælongo sint corpore, & pedibus careant, inepti sunt ad conuertendum tunc, dum contra ea quæ à tergo incuruãt: nihil enim vtilitatis esset, si caput erigere quidem possent, iram agere nequirent.

LXXXVI.

Cur chamæleo varijs coloribus immutatur.

verò frigida & ſicca eſt. Quare ex extremis contrarijs medium prouenire neceſſe eſt.

X C I.

Cur inter comedendum loqui vetitum eſt.

Vtrum quia ante gulam per quam cibus & potus deuoratur, arteria poſita eſt ad quam ſpiritus ad pulmonem proficiſcitur: hæc autem a cibo vel potu ingrediente infeſtatur. Attamen natura ad hoc mollita eſt minorem linguam ſiue lingulam quę arteriam operiret: hæc autem aperitur dum loquitur. Quare cibus in eam facilè ingredi poteſt: quo fit vt ſtrangulationes, tuſſes, facilè inuitentur. An quia locutio cibi debitam impedit contritionem. Quo fit, vt cibus non congruè digeratur.

XCII.

Propter quid vinum aqua commiſtum, aliquo modo citius imbriat.

Vtrum quia aqua citius vinum diſcurrere facit. Eadem ſiquidem ratione mixtum, teſte Auicenna, citius inebriat, quam

quàm vinum: quia pars aquæ ei commista ipsum penetrare facit.

XCIII.

Quam ob causam magnates & in maximis dignitatibus constituti, plerunque podagrę articulorum doloribus infectantur.

Vtrum quia diuersis cibarijs ad satietatem ventres ingurgitãt. Atque medicorum sententia, nihil deterius est quã diuersa cibaria simul assumere, & postea magnã eius, quo comeditur et bibitũ temporis moram in comedendo apponere. Audit enim postremo adueniente cibo, primum iam aliquo modo esse cõfectum, quare citius cibationis particulę confirmitates nõ retinentis, inde crudi & mali humores oriuntur per articulos decernentes. An propter vini puri exuberationem, & ob ocium immoderatum exercitiũq. in congruis temporibus factum; An propter venereũ vsum intensum, qui virtutem digestiuam maximè prosternit. Hercules. His maximè timẽdũ est, vt diuinè Plotinus asseruit,

ne extirpescant, vt & nobis videtur ne etiam bruta fiant, quandoquidem gulæ & ventri pecudum & stirpium more, obnoxijs deditique sunt.

XCIIII.

Cur subita morte occupatur, qui nimia & imoderata crassitie sunt obsiti, & præsertim in prima ætate?

Vtrum quia venæ eorum sunt angustæ? quare a compressione pinguedinis obturantur, vt spiritus liberè discernere non possit: quapropter color innatus extinguit, cum etiam aeris refrigerationem non capiant. Vnde medicorum sententia maximè illis timendum est, ne venæ rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.

XCV.

Cur in corporibus valdè pinguibus phlebotomia difficilis atque suspecta est.

Vtrum quia venas exiles latentioresque habent. An quia pingue quodlibet exangue est vt philosopho videtur.

XCVI.

Cur sit Aristotelis sententia, sensibi-

les

les virtutes in corde sunt constitutę, ex cerebri tamen posterioris læsione, memoria: ex anterioris verò, imaginatiuę: ex medijs autem impositio, cogitatiuæ accidit deprauatio.

Vtrum quia cerebrum a natura institutum est, vt cordis calorem refrigeret: quo fit, vt diuersis sui partibus, diuersimodè virtutibus, organis in corde existentibus deseruiant. Non enim vna & eadem mensura coloris omnis animę actus profluit.

XCVII.

Cur plerunque contingit, vt filij qui non legitimo thoro concipiuntur solertiores, parentibusque magis similes progenerentur.

Vtrum quia virtutes animę parentũ ipsos in coitu sunt vehementer intentæ. Tales enim maximo amore se prosequũtur: quare cùm eorum affectus non distrahatur, neq fœtus natura variabit: idque maximè veritatem continet, vbi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeuntibus cum timore & ita seu

[illegible]titia. plerunq. filij dissimiles gignuntur.

XCVIII.

Quam ob causam, cùm mors natura contingat, hominibus quàm cęteris animalibus, terribilior est.

Vtrum quia natura hominis, vt Philosophi fert sententia, non solum viuendi, sed etiam bene viuendi rationē obtinuit. Solum quippe hominum genus, ex animantibus nobis cognitis, diuinitatis est particeps: cæteris autem animantibus, sola visus cura est, in quo, vt Plinius inquit sponte naturę benignitates sufficit, vni quidem vel cunctis præferenda bonis, quod de gloria, de pecunia ambitione, superque morte non cogitant. Quare cum hominum genus nobiliori vita priuetur, dum occidit: grauis & per molesta sibi præ cæteris mors est. An quia cætera animantia circa præsentia versantur, solus animalium homo futura prospicit.

XCIX.

Cur si mors natura euenit, vltimum terribilium esse censetur.

Vtrum, vt Philosopho videtur, quia vltimum est, nec quicquam bonum vel malum præterea mortalibus videtur esse. An quia insequimur naturam, quæ necessitatis est origo: non aũt naturam formæ, & finis, aqua est boni ratio, quā cũcti appetunt. An fortè illis vltimum terribilium mors est, quia ita viuere instituerunt, vt se immortales esse cogitarent; An illos maximè terrore quatit, qui prauis moribus vitam peregerunt. At qui virtute vixerunt, illis quippe mors molestia nõ est, qđ ẽt Poeta sẽsit.

La morte è fin d'vna prigion oscura,
A gli animi gentili, a gli altri è noia,
C'hãno posto nel fango ogni lor cura.

An qui violenta & immatura morte occupantur, maximè tristantur; quippe qui senio cõfecti interierunt, sine dolore ferè & terrore moriũtur Senũ quippe natura est, sicut lucerna extinctioni parata.

parata. Et vt, diuinus inquit Plato, inter omnia mortis genera, mors quæ natura prouenit, leuissima & cum voluptate potius, quam dolore contingit.

C.

Quam ob cãm cùm homo sit naturę terminus, aliorum comparatione breui vita a natura donatus est de quo etiã poeta conqueritur.

Viuere cornicies multos dicuntur in annos.
Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum quia nostris illis conditoribus de nostro genere cõsultantibus, rerum caducarum perfectio duratione temporis minimè mensuratur? Accidere enim inanimatorum corpora multò quã hominum rõne præstãtiora esse: Et, vt Philosopho datur cernere, præstat breui tẽpore lętari vehementer, quàm longo leuiter. An quia natura de possibilibus facit, quòd melius est semper? Quod fieri autem non potuit, vt humani corporis cõstitutio, & diuturnitati, & animæ operationibus conueniret. Nam sapientum

rum authoritate, aliud temperamentũ requitur, primò vitæ, & aliud primo, vitę operibus Vtiũ diuturnioris, sed deterioris: An breuioris quidam vitæ, sed melioris efficerent, visum fuit, vt diuinus inquit Plato, vitam breuem melioremq. diuturniori & deteriori esse omnino anteponendum.

C I.

Quamobrem nudum & inermem hominem natura primo genuit.

An quia natura nihil irrationabiliter, neq. frustra fecit? Cum aũt homo prudentissimus sit rectè plurimis instrumẽtis vti potest. Manus autem non est vnũ instrumentum, sed multa. Quare non bene sentiunt, vt Philosophus asserit, qui inquiunt hominem nobilem, sed deterrimè omnium animalium constare: nudum enim atq. inermen creatum referunt. Cætera animalia tamen commune auxilium retinent, idq. nullo pacto permutare possunt at homo pro sui arbitrio, arma permutare potest. Manus

enim

enim & vngula, & cornu, & hasta & ensis & quiduis aliud genus armorum est. Cùm igitur homo intellectu & manu a natura donatus sit, de sua nuditate & conditione conqueri nō potest. An materię nobilitas, ex qua corpus humanū fuit constitutum; cornibus aut alijs con similibus instrumentis non erat idonea.

CII.

Quęsiuit dominatio vestra, propter quid vinum positum in vaso constituto; in aqua, salenitro commista maxime refrigescit.

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiperistasin viam per quam contrarium a contrario intendi solet. Verbum quia, teste Philosopho, veritatis causa philosophorū interest, nedum aliorum, verum etiam propria dicta emendare, sicut mihi datur cernere, ista solutio nō satisfacit. Nā primo de Genere & corruptione, actio fit meritò cōtrarietatis. Et tertio Phisicorum, & nono Methaphysicę, omne quod agit, agit in quantum est in actu, & non in quantum est in potētia.

Et hoc est principium per se notum, & ab omnibus concessum. Manifestum est autem, quod salenitrum non est actu calidum. Nam de sensibilibus qualitatibus rectus iudex est sensus tactus: a potentia autem calida, quomodo antiperistasis prouenire possit, non video. Ideo aliter dicendum puto, quòd salenitrum est actu frigidum, & aqua ibi commista, est vino frigidior, Magis autem frigidum minus frigidum magis refrigerat. Medici causam afferunt salenitrum esse potentia calidum. Comparatio est humani corporis non absolutè natura. Reubarbarum bene hominē calefacit, sed equum frigefacit. Medicina enim est de humano corpore, vt de subiecto; & ad hoc non aduertebant.

CIII.

Cur plerisque hominum philosophia visa est res mirabilis & diuina.

Vtrùm quia sicut corporis medicina, ita vt inquit lucidissimus Themistius, animæ philosophia perfectio est. An

quia philoſophiæ ſtudium noſtrum erga Deum, obſeruantiam pietatemque multum adauget, & tanquam concalefacit? Nam cognitis his perfecteq. facit Deus in admirationem, commendationemq. ſui omnium animos atq. corda conuertit: hanc autem admirationem propenſa charitas, fides ac ſpes certiſſima conſequuntur. An quia mirabiles quaſdam (vt Philoſophus inquit) voluptates ſui certitudine & ſinceritate parit? An quia nos ſimiles Deo reddit? An quia per eam, (vt Senecę ſentẽtia tulit) vnus homo contrahitur liber?

CLIII.

Cur tyranni literatos viros odio proſequuntur.

Vtrum propter morum diſparitatem, Enimuerò ita fortuna tulit. vt ſemper ob improbis moribus laceſſita iniurijs ſapiẽtia fuerit. An quia verẽtur, ne ſeditionem in ciuitatibus ſua doctrina aut authoritate moliantur? Aut quia literis culti ſępe eos ſuggillare, & mores eorũ

taxare

laxare consueuerunt? Nam, vt inquit Plato, poetæ quippe vim maximam, inter vtranque partem habent, & ad laudandum & vituperandum. Quare vnusquisque cui fama curæ est, maximè sibi cauere dicitur, ne poeticum hominem intensum habeat. Quod maximè Minoris exilio confirmat: quippe qui cum Homeri & Hæsiodi authoritate laudatissimus fuerit, cuiusdam tantùm poetæ odio fama apud homines increbuit, ipsum rudem durumque hominem extitisse. Et an quia tyranni plus se virtute præditos diutius superare credunt, quàm ipsi ab illis, literis, doctrina, sæpè superantur. Proinde euenit, vt animæ quæ mutuam quandam compensationem, diuinarum literarumque paritatem expostulat, coniungi ac conciliari non possit.

ALEXANDRI APRODISEI super nonnullis Phisicis dubitationibus solutionum liber, Angelo Politiano interprete.

PRoblematum alia suapte natura credibilia sunt & nota omnisque ambiguitatis & quæstionis ex pertia. Quis enim quæso, mentis compos dubitet, cur volatilibus pennas natura sit elargita? Quiuis enim prudens dixerit fomenti gratia, quasi vestimentis primò circundata: tum ob speciem, quemadmodum gressibilibus quoq. animantibus dati sunt villi serpentibus cortices, squamæ æquatilibus, aut testæ, vetulis quæ testacea nuncupantur. Cur præterea alijs quidem cornua, alijs autem aculeos, alijs acutos vngues aut rostra, aut eiuscemodi quippiam tribuerit. Hæc enim omnia, velut agnatis quibusdam hastilibus, quo sese ipsa ab iniuria tuerentur armauit. Cumque omnes natura fructus omniaq. seminatum ad ge-

perandum

nerandum, tum ad genus excipiendum fabricata forent, corticibus ea, vt corporibus quibusdam mollibus, aut lignum, aut cutem imitantibus, communiuit, & quasi intra scriniolum occuluit, vt rigoris, aut caloris aut animantium etiam quorundam iniuriam deuitarent. In plerisque autem ne ipsum quidem inuolucrum reliquit inutile, sed idoneum cibatui parauit Plantas verò ipsas frondibus cortice, cæterisque similibus, pinnarum, villorumque vice conuestiuit: vt quas præuiderat immodico frigore aut æstu offendi posse, & labefactari: quin & earum quasdam etiam spinis quasi spiculis armauit, quibus animantium iniuriam propulsarent. Florumque varietate partim ad speciem atque ornatum coronauit: partim vti vice præconum instantem fructum paritudinem præmonstrarent. Igitur qui nota hæc dilucidaque sibi postulant explicari, sunt procuidubio mente capti. Qui autem ambigunt

bigunt an sit igni insitus calor, ij tan
gendi non habent sensum. Qui dubitã
vtrum natura ac prouida ratio cõsula
ijs rebus quæ oriuntur, & accidunt, qu
que ordinem, motum, positum, ductu
colores, cæteraque his similia non cre
dunt, supplicio digni sunt. Hæc itaqu
suapte natura nota sunt alia rursus in
explicabilia penitus soli cognita De
scilicet illorum essentiæ autori. Nam ar
tifex, qui sit opus aliquot solertius ma
chinatur, omnes illius actus tenet cau
sas. Qui verò eius operis sit imperitur
causas quoque ipsas penitus ignorat
Inexplicabiles autem quæstiones huiu
cemodi sunt: cur quibus alæ aut plan
tæ, aut latera titillantur, rident, curu
nonnullis: cum marmora atteruntur
aut secantur, cum stridet ferrum, aut li
matur, ipso confestim auditu dente
obtorpescunt.

Cur dentium stuporem, qui è frigi
dis pomis proueniat, Portulaca tame
quæ & ipsa frigida est, sanat. Neq; sun
con-

contrariorum contraria medicamenta, sed similia. Aut cur Magnetes lapis ferrum tantum attrahit, deque eius scobe viuificatur, succinum verò tantum folia arida ac festucas aggregat, eisque adglutinatur. Et Leo solum gallinaceũ pauet. Villaris autẽ gallina edito ouo, festucis vndequaque corpus purificat. Coturnices Veratro, quod toxicum homini est, vescuntur, Sturni Cicuta. Scammonia flauam bilem trahit. Colocyntha verò, & Agaricum, & Album Veratrum Euphorbiumque, & coecus Gnidius pituitam, nigrum autem Veratrũ, & Epythymum, nigram bilem. Quibusdam verò sedatur venter ijs quæ perpurgant, cõtra vero ijs, quæ sedant, per purgantur. Tum alio alius cibatu magis delectatur, cumque facilius concoquit. Quis autem ignorat marina Torpedinem, vel per ipsam lineam torporem in corpus adigere multum autem si manus contineatur, contra torpedinem valere? Infinita denique huiusco-

modi enumerare possim, quæ sola experientia cognoscuntur. Quapropter & à Medicis proprietates arcanæ appellantur. Quod enim de horum proprietate affertur, arcanum propemodum est ad causam afferendam. Prauè enim quidam solutiones horum proponunt quamplurimas, quæ inutile penitus improbabilesque sunt. Dicunt enim purgatoria, quæ calidissima sunt humore trahere: quod proculdubio falsum est. Oportet enim quod cunque esse calidum, idem & purgatorium esse. Nunc autem Piper cum sit calidum, non trahit, sed concoquit, solidatque. Eodemq; modo & Mastiche & Aloe. Dicimus itaque non reciprocari sermonem. Nam si quocunque aluus ducatur, id habitum quidem calidum, vim autem vacuefaciendi habet: non continuò tamen quicquid est calidum, vim quoque habet ducendæ alui. Dicunt autem & Struthiocham-lum ferrum concoquere: nõ proprietate quidem aliqua, sed caliditate:
quod

quod profecto absurdum. Leonanque qui hoc animanti calidior est, ferrum tamen non coquit. Neque verò apud medicos tantum proprietates quædam sunt, sed apud philosophos, item ac grãmaticos: vt ea, quæ pathi, hoc est affectus appellantur vsibus adnotata. Quo circa de ijs duntaxat quærendum, quæ mediam quendam locum obtinent: neque ad cognoscendum ancipitia sunt, & sub explicationem cadere possunt. Quæ enim falsa ducũ ur, ea sunt omnibus nota, quæ veritatem præ se ferunt, horum nota sunt alia & conspicua, alia obscura & in explicabilia: partim verò mediæ cuiusdam sunt naturæ, quorum nunc expositionem aggredimur. Omne autem problema, aut ex habitu ipso soluendum, aut coagmẽtione, aut ex actione, aut è consensu erga aliquod simile, aut è colore, aut per sensus deceptionem, aut per nominis participatum, aut qua eius rei vires magis minusq; agãt, aut qua durius quidque rariusue fit:

aut maius, aut minus, aut à tempore & ætate, & consuetudine, aut essentiæ ratione, aut ex accidenti, aut similium rerum conditione, qualia quæ in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacunque de re ambigatur, vocare in disputationem possis. Quoniam verò haud ijs tantummodò acquiescendũ est, quæ ad vniuersum feruntur, sed tanquam manu dicendus qui eruditur, age, iam solutiones ipsas aggrediamur.

I

CVr Homerus homines à canicie temporum, Policrotaphus appellauit.

Quoniam vt plurimum inde cani incipiunt, quòd priora capitis humiditatis pituitatisque plus habent, quam posteriora.

II.

Cur tantum priora capitis caluescunt?

Quia mollia laxaque sunt. Cum igitur capillus ob naturalem siccitatem careat alimento, facilè ijs partibus de-

fluit,

fluit, haud enim facilè hæret velut in occipitio, quippe quod & siccius sit, & conspissatius.

III.

Caluitium aũt à siccitate ortum habet. Hinc fit, vt qui crispo sunt capillo, quòd siccius caput habeant, citius caluescant, serius canescant, siccitate consumente excremente pituitatis. Sunt & vigiles præter cæteros. Somnus enim ex humiditate oritur. Argumento sunt infantes humidi pariter & somniculosi atq; excremẽtosi. Et humidi effectus, & ebriosi, & qui crebrius lauantur, minus quoque excernunt per meatus, vt per nares, per os, per oculos. Qui verò molliore sunt capillo, vt quibus est humidum caput, eis contra euenit. Rarius. n. aut nunquam caluescunt. Sed & vitio generis caluitium accidit, & podagra, & alij quidam affectus cognatione generis excipiuntur. Citius autem canescunt, somnolentique sunt atque excrementosi Cani aũt albi: imitantur enim

pituitæ colorē, vnde ipsi ortum habent. Sunt interdum propemodum aureoli, cum vitellina bilis pituitæ sit immixta.

IIII.

Cur senes excrementosi & vigiles.

Excrementosi siquidem sunt, quoniã ætate frigidiores imbecillioreśq; cum sint, minus concoquunt, multaque per meatus excrementa contrahunt. Cum verò solidis ipsis corporibus sicci sint, vigiles quoq; ob idipsum sunt Infantes enim & foraminum cõtextu, & solidis ipsis corporibus humidi sunt.

V.

Cur pueri qui & humidi natura sunt, & excremētosi canos tamen minimè producũt.

Quoniam humidi calidiq; sunt, pituita autem humida est ac frigida: sinciput quoq; habēt quasi cutem & rarũ, quo superflua excernãtur. Id ætate durescit, sitq; osseũ, & densescit. Vnde & futuras ei natura post modũ tribuit, per quas fu peruacui vapores efflarētur. Solutio ex habitu, & coagmentatione corporis.

Cur

VI.

Cur fœminæ ac spadones ocyus canescunt.

Fœminæ quidē, quòd & natura sunt frigidæ, & minus exercentur, pluraque ob id excrementa contrahunt, ac tum præcipuè, cum earum iam menses quieuerint. Spadones verò, quòd semen iam non edunt, sed excrementū quod semen gigni debuit, per vniuersum corpus, vna cum sanguine diffundunt: id autem pituitatis naturam habet.

VII.

Sed cur pillis carent.

Fœminæ quidem quia frigidæ sunt, densosq; habēt corporis meatus, frigus enim condensat. Hinc fit, vt qua pilli erumpant, via nulla sit. Spadones autem, quia & humidi sunt, & supra modū exmētosi, hac.n. ratione fit, ne locis humidioribus herbæ pullulent, neq; item siccis, & lapidosis, vt quæ caluitium imitentur.

VIII.

Cur spadonibus vt plurimum pedes distorquentur.

Quæ-

Quoniam ob eam, de qua diximus, superuacaneam humiditatẽ, partes corporis viuidas mollesq; habent, atque in id imbecilles, quapropter cum totius corporis onus crura nõ ferant, torquẽtur. vt si pondus arundini inijcias, flectitur. Nam ꝙ durum siccumq; est, & idẽ & validum est & actioni remittitur, ꝙ autem humidũ ac molle id actioni resistere nequit, est enim imbecillum. Argumento sunt, & ligna & coria & vimina. atq; itẽ hoĩes Balneis enim & poculis debilitantur, victus norma medicè desiccãtur, validioresq; ad agendum auadũt. Quo efficitur, vt spadones muliebres quodam modo sint atq; imbecilli, similiterq; vinolenti, vt quibus pituitatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint, contrarium inducere affectant. Vinum autẽ suapte natura calidũ est. Aethiopes verò, vt pote naturæ siccioris, capillo sunt crispo, macillenti, musculosi validi ad opus.

I X.

Sed cur voce acuta sunt a

Rursus enim humiditatis copia implens aspera arteriam, eâ coarctat, hinc spiritus per angustum meâs, vocis acuitatem efficit per latum, vt in viris granditatem. Argumento esse possunt foramina tibiarum. Abundare aũt illos humiditate manifestum est, ꝙ leues sunt, quodq; ijs in muliebrem modum mammæ, increscunt palpebrasq; habent turgidiores suntq; tenui capillo & ĩ cano.

X.

Cur nonnulli spadones rem veneream modo aliquo affectant, atque interdum amant.

Quia multi circa puberta ẽ execti testes, cõfractiuè fuerant, suntque, velut imperfecti spadones, qđẽ vero calidiori sunt iecore ac seminalia vasa magna habent. Imaginatur itaque vsum: ꝙ verò cupiunt, minimè peragunt, verenda enim ipsa marcẽt. Nã qui ea inflat spiritus, perpetuò defecit, is a semine ortus, per seminales meatus, ijs de partib. feretur quæ circa lumbos sunt, vt in pueris cõcreti seminales meatus occæcati sũt.

Qua-

XI.

Quare cũ tres humores simpliciter vniformesq; sint nõ tamen tres vniformes ęgritudines simplicesq; progenerant, sed plures.

Duplices enim in vnoquoq; accidũt perpetuę, scilicet & intercisę, quia non ex ipsis tantum humoribus morborum differentia proueniunt, sed à locis. Calidus enim & tenuis humor acutã, breuem, atque ardentem gignit febrim, frigidus autẽ & crassus, & obtusam, & longam. Sic & lignorum, quæ quidem sunt calida & aridissima, veluti lauri, tedæ & oliuæ ingentem exicant flamma citinsque exuruntur, viridia verò & humida humilem & fumidum igneum edunt, seriusque exuruntur. Rursus si locus quidem ipse spatiosus sit atque amplus, citius ac maximè accẽdit humorem, quoniam cum simul sit coaceruatus vna omnis penitus putrefactus accẽditur. Si verò tenuis sit, & angustus cũ vniuersum minimè capiat humorem, sed particulatim, quia nõ simul omnis sit; putrescat, febrim

febrim quidē exilem exitabit, sed quæ diutius, ardeat. Admisce igitur humoris naturā ac locum omnemq́; earum febrium differentiam inuenies, quæ ex humorum putrefactione proueniant. Si enim in magnis conceptaculis, ut in venis puta, & in arterijs, flaua bilis putrescat, cum calida sit, ardentissimam, acutam, & breuem accendet febrem qualis est quæ ardor appellatur. At si in paruis venis & arterijs, quæ circa cutem sunt putrescat pituita frigida, languidam & diuturnam efficiet febrim, vt quam quotidianā dicunt. Prætet extremo quoq; ipsa permutatur. Quòd si in paruis conceptaculis flaua putruerit bilis, febrim facit minorem breuemque, sed longiorem tamen aliquanto, quàm est ardor, vt tertianam, aut simpliciter acutam. At si in magnis cōceptaculis pituita putruerit breuiorem aliquāto faciet, quā est quotidiana. Similiter, & nigra bilis, si in magnis putrescat, venis, qm̄ vno tempore vniuersa quodammodo exuri-

tur,

tur, breuem faciet febrim per quartos autem in paruis, diuturniorem quartanam. Concurrunt enim frigidus humor & crassus, & alterationi minime idoneus atq; angustus locus, qui vniuersam simul bilem exuri consumique non sinit.

XII.

Cur nonnullis, vbi pudore afficiuntur sudant alæ?

Quia maximè raris sunt meatib. Natura autem auocans ab eo sese, quod sit honore aut reuerentia dignum, modicè vna cum sanguine maximas in venas arteriasque fugit, eaque repleta distillant. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rarescitq; corpus, maximè verò alæ.

XIII.

Cur timentes palleant.

Quoniam natura nostra, eaq; vis cui corpus est curæ, nihil ab externis pati vult. Atq; vt nos intra domos confugimus ita & ipsa securitatis satagēs ī corporis intima, quoad eius fieri pōt se cō-

cit.

cit. Atq. & sanguinē, quē pro cibo, vehiculoq. habet, eū scilicet, qui optim⁹ sit, secū trahit: Is autē est sāguis, qui roseo cutem purpureoq. colore inficit.

XIIII.

Sed cur ijdem tremunt.

Quoniam animalis virtus consensu naturæ neruos destituit, quos prius seruabat, ij vero corporis partes tremoris expertes fuerunt, hinc fit, & venter ijs soluatur, & mingant, de improuiso. Nā qui masculi excrementorū meatus obstruunt, tunc imbecilles facti, superuacanea remittunt.

XV.

Cur quot pudet rubent.

Quia natura sua sponte, conscientia quadā, quod honore sit dignū reuerita quasi nobilis puella, modice sese in corporis intima cōtrahit. Mouetur aūt vna secū sanguis ac funditur, vnde ēt cutis sāguinis colore inficitur. Alij sanguinē a natura obtendi, quasi velamen dicūt, quemadmodum, & nos a natura velut

ad-

admoniti, manum faciei prætendimus.

XVI.

Cur nonnulli metu extincti.

Quoniam fugiens supra modum naturalis virtus, seq; in corpus intimum vna cum sanguine recipiens, insitum viuificumq; calorem eum, qui pp cor gignitur, confestim suffocat, atque extinguit, quare & corruptionē inducit. Hac enim ipsa ratione & oleum, cum plurimam ac subito in lucernæ flammā indi-tur, eam extinguit, habet aūt sanguis q est in corde, proportionem ad lucerna flammam. Quodā & immodicus dolor ratione eadem examinauit Resoluitur enim insiti caloris internus motus, vt operculo obtectus ignis extinguetur.

XVII.

Cur multos violentia exanimat.

Quia sursum vini copia naturalē viuificamq; virtutem caliditate suffocat. Præcipuè verò hoc ijs accidit, qui insitū calorem exiguum atq; imbecillum possident. Quod enim & plurimum est, &

vali-

validum, reniti magis potest, spacioque temporis copiam coquit, quemadmodum, & flammæ copia maiorem quoq. olei infusionem tolerat.

XVIII.

Cur senes tremunt.

Quia rursum naturalium virtutum nerui, ac particularum musculi, cùm sufficiẽtem motiuam virtutem minimè capiant, haud quaquam pariter ad tolerãdum corporis onus annituntur. Fit autẽ tremor, quoniam corporis pondus particulam deorsum trahit, animalis antẽ virtus sursum, hoc cum & fiat successione, & continenter, tremorem ciet hinc etiam cernui ingrediũtur, atq. ad humũ verguut, quorsum eos natura detrudit, hinc & bacillorum adminiculo pro tigillis sustentantur obque hanc ipsa virtutum imbecillitatem stercus de improuiso vrinamque dijciunt.

XIX.

Cur pip & sinapi integra si deuores, vẽtrẽ minime excalefaciunt si trita, excalefaciũt.

Quia quæ virtute tantùm, non autem & actu sua habent qualitates aliquo extrinsecus indigent adiumento, vt virtutem in actum producant, ipsa igitur tritura attenuata, atq. in intimum corpus per meatus penetrantia, tum a sua insita caliditate cõmota, agunt hoc pacto. Eademq. ratio est & cęterarũ qualitatum. Sunt autem ex ijs quæ per qualitatem agunt nonnulla, quę actu ipso qualitatẽ habent, vt aqua potabilis, ptisana, lac. Humida enim & frigida sunt, neque vllo extrinsecus indigẽt ministerio ad refrigerandum atque humectandum: sed statim proprieq; agunt. Similiter & sal & terra eiusmodi: sicca enim sunt natura & virtute, & aspectu & actu. Mare enim & salsugo, & viua aqua humida sunt, & imaginatione & aspectu sicca autem & virtute & actu. Lini verò semen, & panis sicca imaginatione, & aspectu: humida verò sũt virtute & actu.

XX.

Cur nõnulli noctu nihil vident, die vidẽt.

Quoniam videndi ſpiritum craſſiorē habent, neq. qui aera per tranſire vſque ab viſibile poſſit; noctu verò craſſeſcit, quoniā ſolis abſentia refrigeratur. Vel (vt alij dicunt) quam interdiu a tenui calidoque aere attenuatur, noctu verò denſatur. In fele autem & hyena & noctua contrà accidit. Interdiu enim nihil cernūt, noctu exactè cernūt. Habent.n. videnti virtutem tenuiſſimā, maximeq. perſpicuam: quæ cū noctu modicè craſſeſcat, ſuſpiciendo obiectui idoneo fit, interdiu autem atque in claro lumine, vehementer attenuata reſoluitur, atq. diſpergitur. Vnde & leones, qui eiuſmodi ferè ſunt, per ſolē ingredi nequeunt, & ignem interdiu cernentes fugiūt. Eſt & eorum videre pupulam vehementer ſplendidam, habentque humida oculorum maximè perſpicua. XXI.

Cur repentinum vehemenſque gaudium nonnunquam examinat.

Quia vitalis virtus & inſitus calor cū immodice extrinſecus fertur, egeritur, at

quæ resoluitur, vnde & sudant & rubēt quoniam sanguis adest. Insitus enim calor atq. ipse ignis, tum caliditate, tum quod loco suo demigrat, sursum versus mouetur rursum verò pabuli appetitu deorsum. Vtrolibet autem horum motuum pereunte, ipse corrumpitur.

XXII.

Cur dolentes & amantes & irascentes suspirant admodum & frequenter.

Quoniam dolentium anima ad ipsam doloris causam conuersa est, cupientiū, ad id quod cupiunt, irascentium ad id quod iram ijs concitat. Igitur intenta anima ad id quo mouetur, negligit, & quodammodo obliuiscitur motiuū pectoris musculis virtutem præbere. Cor itaq. ipsum necq. pectoris dilatatione aerem accipiens, ideoq. neque per flatum, atq. refrigeratum, neq. item cōtractione excernētes singultifica excremēta, quæ de sanguinis exustione gignuntur dum suffocationem metuit, animam cogit, atq. admonet, vt quā plurimum

musculis motum prębeat, maioremque inspirationē atq; expirationem efficiat, maiorē quoq; vim frigidi aeris accipiat maioremq. vim excrementorū effutiat, vt q̄ exiguæ crebræq; respirationes facturæ fuerant, idem maior vna efficiat. Vnde & grecum nomē suspirio ex angustia pectoris prisci dederunt suspirāt autem diutius & frequenter, quoniā in id semper quo mouetur, cōuersa est. Natura aūt cogit eam, vt aliquando plus motiuæ virtutis musculis pectoris per cor imittat, quod autem in pectore respiratio idē in corpore perspiratio est, quæ per arterias fit. Similis autē est inspirationis dilatatio, expirationi aūt contractio. Sub pulsus verò nomine dilatatio contractioque comprehenditur.

XXIII.

Cur Isiccium difficile concoquitur.

Quoniam leuitate suo humido pabulo intra aluum innatat, idq. per mediā, neque sese ad eius corpus applicat, qua applicatione cōcoctio fit. Cum circa gu-

...m redundat, cuius officium appetitu est, non coctio. Extra verò corpus si in aquã indatur, innatat, neq; demergitu quia dum carnes interuntur, leuem cõc p t spiritum, qui corpus in altum ex puit, humidiſque in nare cogit, hinc & lentus eſt, quoniã ſpiritus eſt particeps

XXIIII.

Cur antequam balneum ingrediamur, calidum mingimus, cùm diutius in balneo ſuperſedimus frigidum.

Fit hoc nimirum quaſi ad alterius cuiuſpiam comparationẽ: Emiſſa .n. vrina tepidæ qualitatis eſt, ac modicè calida. Extra igitur balneum quam frigidũ eſt corpus noſtrũ quę vrina emiſſa eſt, velut ad corporis cõparationẽ, calida eſt. In calido autem quoniam multo magis corpus quã vrina calefit, frigida vrina videtur: quamuis aliquo modo calida ſit: verumq id eſſe vel ex eo apparet: Ei enim qui balneum ingreditur, vt calfiat, ſi calidum ſolium ingreditur, quæ calida eſt aqua, ad modum feruida videtur,

tur, si autem iam excalfactus ingrediatur, non idem ei feruida videtur.

XXV.

Cur loca maritima fodientes dulcem aquam inuenimus.

Nimirum quoniam in mari quæ tenuior fit aqua dulcis est, quæ crassior, salsa. Ventus igitur aqua per terræ meatus influens, in ipsa oculitur terra quã deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem quoniam per brumam in aera tollitur. Crassa verò aqua exiccata emundataq. fit sal. An in littoribus quæ meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua. Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

XXVI.

Cur puttalis aqua per brumam calida per æstatem frigida est.

Quoniam quidque semper contrarium vt inimicũ fugit. Frigidum verò, & contrarium calido esse, & ipsum corrũpere. manifestò apparet. Igitur quoniam color per æstatem aera occuparit, fugit frigus in intimam terram, atq. ob

id aquam frigefacit. Per brumam verò quoniam frigus in aere plus pollet, rursus calor in intimum defugit, aquamq excalfacit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere contra naturæ legem est.

XXVII.

Cur breui statura homines proceris vt plurimum sunt prudentiores.

Quoniam constipata atq. compacta illis est anima in vniuerso corpore: proceris verò in longitudinem distentare soluitur. Quapropter Homerus Vlissem breuem ac prudentem: Aiacem verò procerum ac stolidiorem describit.

XXVIII.

Cur minus prudentes cùm ingrediuntur, sese veluti suspendunt.

Quia vt inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima, corpus.

XXIX.

Cur stolidorum quamplurimi, prudentes gigunnt liberos, ac robustos.

Quia

Quia stolidiores in coitu voluptati magnopere succumbentes animã habẽt corpori magnopere immersam. Quo efficitur vt eorum semen quamplurime virtutis tum rationalis, tũ naturalis particeps, vt prudẽtiores, qui nascantur, efficiat. Prudẽtioribus aũt atq. ijs presertim qui sunt eruditi, secus omnino accidit. Prudentiæ enim uis, aliquid eorum semper, vel in re ipsa venerea reputãs, quæ sunt extrinsecus necessaria, ideoq. suspensior efficit, vt quod semen dedit, quamplurima careat naturali virtute. Hinc soluendum, cur stolidi atque ineruditi liberos gignant corpore robustos, eruditi contra imbecillos.

XXX.

Cur ferarum stercus haud ita malè olet?

Quia ſicciori minimèque superuacaneo vtũtur nutrimento, maximèq. exercentur. Quin & dorcadũ & aliorũ quorundã animalium stercus, velut aromatum quodãmodo imitatur odorem. Hominis igitur stercus pessimè omnium

olet,

olet, quòd ij & vario & humido vescu-
tur nutrimento, idq. etiam supra sati
& intempestiuè, & cùm minimè indi-
gent tum minus exercentur, minusqu
quàm cętera animantia coloris habent.
Quare cum neq. planè concoquan-
tur, neque ob copiam perfletur, sed ve-
luti commarceat, mali est odoris.

XXXI.

*Cur sinapi cęteraque id genus acria, cu-
imposita vlcerãt, deglutita verò, aluum ian
non vlcerant.*

Quia prius demutantur ea, & conco-
quuntur, quàm agant. Prӕterea resolui-
tura (credo) nimia corporis humidita-
te. Item cum suprà cutem ponũtur, tem-
poris ad agendum plus habent, quonia
eo conspissatior est, est quӕ prӕterea
imbecilla. At quod intimum est, & la-
xiores meatus habet, & validus est.

XXXII.

*Cur qui dolent, quique gaudent, ridentes
lachrymãnt.*

Qui quidẽ dolent, meatuũ qui sunt in
oculis

culis spissitudine, eorum exprimũt hu-
iditatem, qui autem gaudent, raritate
ea tuũ humidum effundũt. Quibusdã
erò in oculis, ijsq. angustiores meatus
abẽt, in neutro lachryma exprimitur.

XXXIII.

*Cur hordeacea farina cùm sit frigida, re-
luit pituitates.*

Siquidem omne frigidum condẽsat,
: resolutionem impedit. Equidẽ puto
on quia refrigeret, ideo resoluere, sed
uia eijciat: vim enim eijciendi, atque
umores diuidendi possidet. Sũtq. pluri
æ eiusmodi species sibijpsis contraria
gentes, nõ illæ quidem prima ratione,
: sese ipsis ac præcipuè, sed secunda &
x accidenti: vt Apium, quod quidem
st calidum, febrim diminuit. Non qua
l quidem calidum est, simile enim simi-
a auget, sed qua ex venis eijcit morbi
eros humores, vimq. habet ꝓuocandæ
rinæ. Itemque Iris, Hyssopus, lateris
norbo, quę & pleuritis dicitur, conferũt
uamuis enim calida sint, tamen eos hu-
mores

mbres incidunt, qui pituitam intra ea membranulam gignunt, qua costę su cinguntur. Et acqua calida circũfusa rigorem soluit, qui Tetanus dicitur, qui ex lentis frigidisque humoribus generatur. Soluit autem non proprie, sed ex accidenti, per medium aliquod; hoc est, insidentē caliditatem. Si igitur sua ipse nullius medij interuentu agant, proprie dicuntur. primaque ratione agere, si medij agant interuentu, non autem ipsis, & ex accidenti tum agere, perq; secundam rationem dicuntur.

XXXIIII.

Cur mingētibus accidit, vt & flatū edant.

Quoniam cùm vesica vrinæ plena est, turget, premitque, & coarctat directum intestinum. Dũ itaque exinanitur, incluso intestinis spiritu exeũdi occasionem præbet. Quidam verò consensum quendam harum inter se particulatũ esse ad dejectionem arbitrantur.

XXXV.

Cur quiescitantē videant, & ipsi oscitant.

Quia

Quia natura animantium, maximèq. ione carentium similitudinem quen- n consensum itemq. affectum haber. que ita fit, vt merente asello, cæteri m meians, cum sint, vrina repleti.

XXXVI.

Cur lippus sanum lippitudine efficit sanus rò lippum haud quaquam sanitate efficit.

Quia oculi humecti sunt & molles. q. affectibus expositi. Tum quia sani- s ex habitudine modica vitium ex im- odica accidit. Quod igitur modicum , facilius ab immodico mutatur ac rtitur, quàm contrà. Ergo & lippitu- o, quæ immodica quædam habitudo t facilè sanitatem, vtpote modicam emutat. Fit autem mutatio, naturali orporum inter se consensu.

XXXVII.

Cur numisma & pomum in aqua, maio- a quàm sint, videri solent.

Quia affusa ijs aqua, cõcolor fit, aspe- tumq. decipit, quasi maiora sint. Tali nim ratione & Sol & Luna, & quæ er-

raticæ

raticæ stellę dicuntur, cùm iuxta ortu aut occasus limitem spectantur, ampliori corpore videntur. Sua enim qualitate circunfusum sibi aerem afficiunt.

XXXVIII.

Cur triangula procul cernentibus rotunda putantur.

Quia cum aspectu procul angulos videre nequeat, vtpote acutos, eos ignorat quibus ob aspectus deceptionẽ subductis rotunda putantur. Idem in remo accidit qui sub aqua perfractus apparet.

XXXIX.

Cur ligno procul vapulante ictum continuo videmus sonum seruis ex audimus, quãuis vna cum ictu & sonus fiat.

Quoniam visum subtiliorem auditu acutiorem habemus. Ictum igitur visus, vtpote acutior, anticipat. Auditus aũt, vt qui crassior est sonũ tardius consequitur. Hac ipsa ratione soluendũ est, quod in nubiũ inter se cõflictu brumæ tpe, vbi ictus oritur eius quẽ tonitrũ dicimus, eiusq. ignitio quẽ fulgetrã voca-

us, vt in ijs quæ pirechola, hoc est, niuoma dicuntur prius fulgetrã ceroi-us, atq; ita postmodum tonitrus, exan imus: licet conflictu ipso prior toni-us, posterior fulgetra, aut vna saltem nbo oriantur: & hic igitur visus, vt po-subtilior auditum præuertitur, atq. a fulgetram prius videmus. Tum & au tus tonitruum sentit, vt qui crassior, at-ue ad consequendum tardior est.

XL.

Qui sit vt cùm nuda facie reliquo amicto rpore simus, in maximo tamen frigore reli-uum quidem corporis regeamus, faciem mi-mè.

Cõsuetudine, assueuit enim faciet ae-tolerando. Maximè vero nos cõsuetu-o aduersus omnes affectus communit.

XLI.

Cur flaua bilisque per vniuersum pituita mpus ea tunica, quę bilis vesca dicitur, con netur, cuiusque corpus maxime affectibus xpositũ est, minimè ipsam corrodit at si vel d exiguum temporis in dentem, cuius est cor

pus ad patiendum minimè aptum ingruerit, statim eum exesum reddit.

Quoniam ita est a natura institutũ, vt eo tãtũ in corpore inhabitet ideoq. minimè ipsum lædit. Magnum enim remedium contra dolorem naturę nomẽ est, milleq. alia possim tibi exẽpla afferre. Decem in matrice mẽses infans permanent, nullum ponderis sensum prægnanti præbens. Spiritus autem lenis in eum incidens, dolorem continuò acutum citat, qui & tentionem & intolerabile efficit pondus. Aspera arteria vnius est spiritus receptaculum, in eam si mica aut pariuncula deerret, suffocationem aut vehementem efficit tussim. Id nisi natura ipsa præfinisset, haud quaquam fieri ad minimum posset.

XLII.

Cur nonnulli cum balneum sitientes intrant, absque siti exeunt, nonnullis verò contra accidit.

Sicciores quidem balneo vescuntur, statimq. sedãt, sitis enim a siccitate prouenit: pſertim si nõ penitus a siccitate re-

soluantur. At qui auidiores sunt, minimeque sitibundi si diutius immorentur sub calido presertim aere, atq intra aridam contignationē, resoluta per sudores humiditate, sitibundi efficiuntur.

XLIII.

Cur radicula commersa alij fœtidum eructant, alij minime.

Quorum quidem aluus ac stomachus superuacaneis malisq. humoribus ijsq; ad pituitatem vergentibus, minimè exuberat, eorum purus est ructus, at quib. exuberat, fetidus. Ridicula enim calida est, humorumque crassitudinem incidit atque attenuat. Ex humoribus aūt spiritus excitat, eosq. per ructum effutit. Sic & cenū quiescens, nihil olet: motū vero & conturbatum grauem halitum efflat. Qui verò radiculam ipsam, grauis naturæ, ac fœtidæ qualitatis esse autumant, qm̄ ea, cum extra corpus sit diutiusque seruetur, grauiter oleat, proculdubio falluntur: omnes enim qui ea vescerentur grauem ructum edere oportet.

S Cur

XLIIII.

Cur in maximis frigoribus digiti, ac summa corporis nigrescunt decidunt.

Quoniã extremũ frigus abigit, atque retrudit insitum calorẽ sub intimũ corpus: atq. ita summa corporis liuescunt quidem primo, tũ nigrescunt, & quodã modo cadauerantur. Decidunt aũt, quia natura rel.quo intenta corporis agglutinat sibi quod sanũ in est: quod verò periit, dimittit à sese, atq. extrudit Summa aũt præcipuè afficiuntur, quod nec admodum carnosa, & minus calida sũt. Nam & stirpium ea præcipuè foliorum defluuium bruma patiuntur, quæ minus calida natura sunt atque ob id imbecilliores atque rariores. Qui vero dicunt statim a principio insitum calorem a frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese colligentem, & quasi instaurantem seu resumptis viribus, in eas rursus particulas, magna repentè copia, auxilio accurrere: atque ita vel quia repente,

vel

vel quia maxima caloris vi, eodem remi grauit, summa corporis exurere, quia in his residens magis cōgregetur, ij procul dubio falsum autumant.

XLV.

Cur qui summa corporis rigentia igni admouent, ut calfaciant, vehementer dolent.

Repentina videlicet qualitatis mutatione. Plurimum enim frigus in plurimum calorē demutant. Quidquid enim immodicè repenteq. fit mala uidelicet habitudine, id naturæ cruciatum affert. Quicquid autē bona habitudine & modo, & secundum naturam repēte immutatur, id naturam magnopere delectat: cōsistit autem in habitudinis modo humanum corpus multoque magis, quam cæterorum animantium.

XLVI

Cur qui piper aut magnum panem comederunt singultiunt

Est vero proportio & cum ijs quæ extrinsecus aut ingrauant, aut dolorē incutiunt. Piper enim flauaq. bili propor-

tionem cum ſpinis habent: pituita aũt & panis cũ grauiſſimo lapide. Qui aluũ minimè excrementoſam, ſenſibile, calidamque ſunt nacti, ij ocyſſimè Piperis acrimonia mordicantur, ſtomachum excitant ad id, quo dolent, excernendũ ac perſequendũ: atq; ita quem ſingultum dicimus, effutiunt: qui vero frigidiorẽ nacti ſunt ſtomachum, maioremq. in eo pituitatis vim habent, minuſq; ſentiũt, ij tardius ſingultiunt. Idemque ijs accidit, qui magnum repente pane deuorarint, panis enim copia ac magnitudine degrauantur. Neque.n. ſuas partes ceſſare natura patitur, vbi quicquam adſit quod ſe lædat. Piper igitur qualitate acri id efficit, ſecũdũ proportionẽ pungentis intrinſecus bilis. Panis autem quantitate põderis, velut pituitæ copias intrinſecus degrauans, ſingultum efficit.

XLVII.

Cur qui vnguibus affectus exiſtunt, vehementer cruciant.

Quoniam nerui qui per digitos tenduntur,

ritur, peculiaribus excremẽtis vngues gnunt, quemadmodũ & dentes in gin-uis fiunt. Cum itaq; sensibilis neruo-i virtus in extrema progreditur, inq; s collecta, veluti in conuellã proflués qua, congregatur, atque copiosior exi-it, proculdubio quo magnis affectum entit, magis etiam cruciatur.

XLVIII.

Cur deuorato repẽtè magno pane retentio iritus singultum resoluit.

Quoniã stomachum premens, atq; in ngustum ad vrgens, id agit, vt & qui in o cibus constipatus sit, exprimatur in entrem, atq; ita exoneratus singultum istat.

XLIX.

Cur deuorato pane singultientes (vbi quid riste audiunt) non singultiunt.

Quoniam in id animum intendunt, quod tristitiam afferat: quo efficitur, vt mouendo pectori minus sic intenta. Rur sum, igitur cũ non erumpat spiritus, ve-rum copiosior cogatur singultum sistit, vt & ante didicimus.

L.

Cur imagines prope quidẽ planos colores, procul autem stantibus partim concauos, partim deuexos ostendunt.

Quoniam videndi vis in longo interuallo extẽditur, atq. resoluitur, quo fit vt intimo colorem exactè planeq; non cernat: sed candidos quidẽ colores deuexos nigros aũt cõcauos videat. Candidum.n. cũ sese plendido admouit, extrinsecus splẽdescit: nigrũ vero vtpote tenebrosum, intrinsecus. Artium vero aliæ materiã transformãt, vt cum statuarias æneum equum, aut bouẽ, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut pudẽs hominẽ fingit, aut aliud quippiam, mutata scilicet de specie in speciẽ materia eris. Aliæ additione agunt, vt cerę aut luti fictor. Alię dẽptione, vt qui sculpẽdo animal fabricantur. Aliæ coagmẽtatione, & insertione, & glutinatione, vt in domo, vt in nauigio edificando, in tela, in fabrilli operæ. Aliæ habitudinis alteratione fiũt, & per profundũ quodãmodo

quem-

emadmodū natura è semine animan-
procreat. Aliæ habitudinis simul al-
ratione & adictione corporis, quem-
modum natura particulas enutriēdo
get. Aliæ verò mixtione colorem, &
rporum adiectione, vt pictura.

L I.

*Cur sit frigida aqua neruis inimica, cali-
amica non est, imò vero & ipsa inimica.*

Si enim tale quippiam noxium, con-
riū porrò vtile est. Contraria enim in
ipsum eodē modo agere nequeūt. Pri-
a igitur ratione, ac p se calidum, quod
t calidū, infestū neruis simpliciter nō
t, sed qua calidū & humidū est. Quia
item neruos habent læsos eorum ner-
, quia plurimum sensus habent multæ
tēsionis, multæq; astrictionis indigēt
nt enim suapte natura sicci. Humidi-
s aūt, vtpote contraria, emollit, remit-
tq; ipsos, ac putrefacit. Calidum verò
sum suapte natura minimè noxiū es-
patet. Calidi enim olei vtilis haustus
uia astrictionis quoque vim continet.

LII.

Cur si poma nocent quoniam frigida sint atque humida, aqua tamen quæ eiusdem habitudinis minimè nocent.

Quia subtilior est aqua pomis, citiusque excernitur; quo fit, vt non adeò lædat, imò verò corporis particulas modice intendit.

LIII.

Cur quę difficilem habent concoctionē crassoque sunt humore, multo facilius concoquuntur & bubulę carnes, quam quę & faciliori sunt coctione, & min⁹ crasso humore vt saxatiles pisces.

Quidam id consuetudini tribuunt; nonnulli habitum quēdam naturalem, atq; arcanum, neq; explicabilem in caussa esse putant. Quidam verò immodica alijs caliditate, quæ cōcoctibiliora sint, quàm par est, vtpote mutabiliora, summa incendij vi concremari dicunt, atq; corrumpi; quæ aūt concoctioni minimè idonea sint, vtpote difficilia mutatu, cū non admodum mutentur, cōcoqui tantum. Sic enim & paleæ, vt quę suspicien-

lis affectib. aptiores sunt plurimo igni in cinerē abeunt. At quernis lignis non item accidit, vt quæ ritè comburantur.

LIIII.

Cur dolentium superficies pallescit.

Quia natura (vt diximus) ad intimum corpus vna cum sanguine penetrat. Sanguis autem is est, qui ipsam calfacere superficiem ac rarefacere sit solitus.

LV.

Cur in Aegypto, quę est calidissima regio, frigidum vinum gignitur.

Eadem ratione. Rursus enim ad vitium radices defugit, frigus, easq. frigefacit. Sunt enim vites multo quā cętera stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

LVI.

Cur calida aqua puteo indita frigidissimā reddit aquam.

Quoniam quod in puteo frigus est, calidæ repugnat. Cumque eam frigoris abundantia superet, calorem ipsum omni copia prosequitur. Atque ita multa cum frigiditatę per calefacientem

guam

aquam influit, eamque hoc pacto admodum refrigerat.

LVII.

Cur vbi exiguum animal in oculos inuolat statim altero clauso oculo extruditur.

Quia videndi spiritus iam per occlusum oculum exire non potest, vt iam didicimus, sed collectus in sese, magnaq. in apertum oculum copia contendens implet ipsum, & tumefacit, & quasi extrinsecus promit, atque ita pellitur extruditurque infectum.

LVIII.

Cur colaphis icti ignem cernunt.

Quia vidēdi spiritus ictu attenuatur magnopere ignescit: atq; in aera egressus, talis cernitur qualis iam euasit. Idē euenit cum duos simul lapides, aut cum ferrū ferreo atteras. Interceptus enim aer magnopere attenuatur, atque ignis fit. Idem quoque in nubibus accidit.

LIX.

Cur nō omnium attritu lapidum ignis excitatur.

Quia

Quia pleriq; cedentes nimium sunt, nimiumq. leues, & quasi meatibus fungosis. Neq; enim pariter percussus aër attenuatur quippe qui neque vehementer ob leuitatem percutitur, & fugit, receditq; intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atq; ignescit. Idem & lignorum euenit attritu. At verò a sole atq; aqua ignis creatur quoniam infracti, ad vitrum Solis radij, velut etiam in speculis euenit, magis ignescũt, rursumque ad supera reflectuntur.

L X.

Cur prurientes feruida gaudent.

Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate pruritus oritur, cutis sensum obtundit.

L X I.

Cur ij dem balneis gaudent.

Quia calor pituitam fundit, eamque vngues resoluunt.

L X I I.

Cur magis humori pruriunt.

Quoniam anticis partibus frigidiores

sunt

sunt, ideoque plus habent pituitæ. Quo fit, vt senes, qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

LXIII.

Cur facilior scalarum descensus, quam ascensus est.

Quoniam in descensu corporis pondus deorsum versus suapte vi fertur, & quodam modo descendentem adiuuat. In ascensu verò laborat vis, corporis pondus sursũ versus attollens. Sic enim & lapis facilius deorsum, quàm sursum fertur. Quod enim graue est, deorsum fertur.

LXIIII.

Cur infantes vt primum eduntur flent.

Quia sensus eorum atque natura veluti peregrinatur. Nã è calido molliq; ipsius matricis corpore in aera frigidũ exeunt. Fortasse tamen & à lumine exterrentur, non (vt quidam aiunt) quòd anima cęlestium regionum extorris terrenum corpus inhabitet, atque ideò flere infantes cogantur.

LXV.

Cur apes & formicę, & musca, omniaque insecta oleo pereunt.

Quia respiraculę angusta habent. Oleum vero, vtpote lentum eorũ respiracula obstruit, atq; ea id pereunt. Idẽ & serpentibus ijs contigit, quæ mali odoris sunt.

LXVI.

Cur flantes calida refrigeramus, frigida calfacimus.

Quoniam respiratio calida fit, exiẽs aũt spiritus eorũ qualitatẽ resoluit calida verò refrigeramus; ꝙ earum calidã qualitatem mouemus ac resoluimus.

LXVII.

Cur quę carnes noctu sub plenilunio fuerint putrescunt.

Quoniam tunc aer calidus ab eo atq; humidus fit; quæ habitudo ad putrefaciẽdum maximè facit, vnde efficitur, vt si modicus sit calor atque humor, concoctio fiat, si immodicus extinctio si calor præualuerit, exustio. Luna quoque quatuor nacta habitus videtur. Media enim

enim humida, & calida quodammodo est. Plena calida quodammodo & sicca. Quo tempore desinit, sicca & frigida. Cum luminis omnino est expers, frigida est & sicca. Est enim & Solis expers radiorum, quia tunc calidi sunt.

LXVIII.

Cur dolore affecti pallent.

Quia rursum natura eius, quòd sese angit remiscens, paulatim ad intima defugit vna cum sanguine eo qui cutem depingat: minus tamen in ijs, quam in metuentibus euenit.

LXIX.

Cur gaudentes rubent.

Quia natura spõte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus sit, vt dos amico liberisq. solemus. Eã verò & sanguinis affectatur, is qui (vt supra diximus) cutem suo colorem roseam reddit Pallor autem à contrario accidit.

LXX.

Cur in sopore nocturno cum subitò oculos aperimus, lucem videmus.

Quia

Quia videndi ſpiritus collectus inter dormiendum atq. adauctus, repentinus plurimuſq. per tenebras erumpit, cũq. ipſe ſit lucidus, inſtar luminus cernit.

LXXI.

Cur verentes oculos deijciunt.

Quia animi ſpeculũ ſunt oculi. Nam & animi effectus per oculos cernimus, vt colorem, ira, pudorem, qm̃ verò non ſuſtinet animus cõtra, id quod ſit honore dignum, intueri cõſcientia quadam, ideo aliquandiu oculorum muſculos demitti cogit, idq velut ſeſe operiens efficit.

LXXII.

Cur auris omne humidum toleret, excepta aqua.

Quoniam cum frigida ſit, ad audiẽdi neruum cõtinuo fertur. Frigidum vero omne neruis inſenſum. Rurſum: Cur antequam vehemens excitetur vẽtus quædam veluti ſtelle excurrentes eum præmonſtrant, aut quaſi fulgere, maximeq. per ſurdum? Nimirũ quia cœperat quidem prius moueri: nobis autem, qui &

craſſa,

crassa, & duri sensus corpora nacti sumus, nõdum manifestus apparet. Supernum igitur aera, vtpote magis tenuem magisq. aethereum peccans in igné conuertit, atque ita eius partes scintillãtes videmus: vehementior autem deinceps virtus crassiorem hunc aera, qui sit circa terram, mouet, atque ita sentitur.

LXXIII.

Cur qui ventus angusta loca inflat, vehementior est, quam qui laxa.

Quia colligens sese vnum in locum, intenditur in seipso, sit que maior, increscitq; & vehemẽtior euadit In locis autẽ latioribus explicatur, atq; dispergitur, sitq; languidior imbecilliorq. Hoc idẽ in calore accidit in qualitatib. & in aquis.

LXXIIII.

Cur aliqui longinqua, quamlibet magna minimè videntes propinqua tamen quãlibet minutissima cernunt, quos & myopas hoc est luscinos, vocant. quia conuenientes videant.

Et quidem arbitror videndi spiritum tenuem ijs esse ac purum: qui cũ procul

beat resoluatur, neque obiecta attinge e possit. Vix autem propinqua ceruit, propter tenuitatem ac puritatẽ. Sunt & qui minutissima procul cernunt, vt senes quidam. Hi igitur cõtrà quia videndi spiritum crassum, eundemq. multum nacti sunt, necesse habent, vt is per longiusculam quodammodo viam moueatur, eoq. pacto attenuetur, atque ad visibilia suscipienda idoneus fiat. Sic ergo duo inter se opposita soluuntur.

LXXV.

Cur præter omnia animãtia soli canes post coitum vinciuntur.

Quia angustos habet meatus collum matricis, coles autem in re venerea inflatur, neq. statim exit cum, quia semen glutinosum est. vtraque enim ijs nimia siccitate accidunt. Siccum enim cogit coarctatque particulas, atque humida condensat.

LXXVI.

Cur soli canes per æstatem rabię laborant.

Propter siccæ habitudinis, pręceptio-

nem, natura enim ſicci ſunt, magiſque in æſtibus. Excalfactæ igitur eorum humiditates, atque exſiccatæ inflammantur, tum vniuerſa eorũ habitudo: eoq. pacto inſaniunt velut phrenetici: vnde & eorũ ſaliua veneni eſt inſtar, atq. ſicciſſima inflammari aũt conſtat, vel frequenti anhelitu, vel igneis oculis, vel oris hiatu, quem ad protrahẽdum aera apertum ſemper habent: vel quòd eorum cauda ob ſiccitatem incuruatur, atque marceſcit. Rabidi verò fiunt præcipuè qui ſicciſſimi ſunt. Sunt & qui Caniculæ ſydus in fluxu quodam ſuo rabiem ijs afferre dicant. LXXVII.

Cur qui repentè, atque inuiti excæcantur minus cruciantur, quam qui per electionem excæcantur.

Quoniam qui de improuiſo, ij aliò conuerſum habent animum ſenſusque, omnes inæqualiter ſuſpiciẽtem. At qui per electionem, ij cùm ſciãt quid paſſuri ſint, animum ſemper in ipſum quo inciditur corpus intẽtum habent: quare

e cùm ſenſum æqualiter ſuſcipiant ma-
gis in ipſa ſectione cruciatur. Solutio
quæſtionis, a conſenſu qua magis.

LXXVIII.

*Cur qui onera baiulant, cantantes ambu-
lant eodemque modo qui trahunt.*

Quia modulatione rationalis anima
oblectatur: quo fit vt in eã conuerſa, mi-
nus ipſum ſenſum ſuſcipiat: vnde afficia-
tur, vt nõ tãtopere onus ipſum ſentiat.
Hac ratione ſolue, cur in funerib⁹ tibiæ
ac tympana adhibentur, cur addolẽtes,
aut lugentes, aut ægrotantes mos obti-
nuit, vt hominum conueniat multitu-
do, diuerſoſque inſerant ſermones, ver-
gens enim ad verba animus, calamita-
tes minus ſentit. Quapropter & ſceni-
ca oblectamenta variaq. eius genera ab
antiquis excogitata ſunt, vt animi di-
ſtraherentur. LXXIX.

*Cur Aethiopes febricitantes vt plurimum
extinguuntur, & lippientes vlcerantur.*

Calidiſſimi ſunt atque ſicciſſimi, &
quaſi elementorum quædam ijs reſolu-

tio accidit: & quod humidi exiguum iis inest consumptum atq. corruptum, efficit, vt & cætera elementa resoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus caloris absenati. Regnat siccitas humiditatis interitu. Atq. ob id ipsum cadauera frigida siccaque sunt. Vnde & diuinus Homerus haud ignarus duo quidem elementa effugere, vtpote tenuia & leuissima, duo verò in extinctis corporibus permanere, ait. Sed vos ò cuncti, tellus fiatis & vnda: siccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Vlcerantur autem in lippitudinibus eorum oculi, quoniam sanguis ex inflammatione fit biliosus multaque acredine oculos per fluctum corrodit.

LXXX.

Cur in conuiuijs contra rationem poculis, vtuntur.

Incipientes enim exiguis, expleti magnis poculis bibunt. Videtur ad proculdubio ridiculũ, sed neq. præter rationem tamen fit. Vt enim frequẽtius ad mẽsam

pos-

possint perpetuoque bibere, incipiunt quidem a paruis poculis, desinunt autem a maioribus. Parua enim pocula nõ iam queunt excatiare, quàm abundantior potus. Si igitur a maioribus incipiant, frequenter id facere, vt in ijs delitijs assolet, non possunt. Natura præterea ipsa immensis illis, capacissimisque poculis, veluti re qua piã peregrina turbatur, seque ab his auertit. Paruis autẽ paulatim assuescens, copiam quoque ipsam postmodum refert.

LXXXI.

Cur qui aqua inter cute laborant cum pleni aqua sint, sitiunt semper?

Quoniam, & ipsum humidum salsum fit; quippe ꝙ minimè permeet, sed putrescat, atque os alui excitet. Quin & febriculas tanues habent. Præter hæc autem quãto venter tumidior fit, tantò reliquũ corpus, quũ minimè sua ratione nutriatur, siccius euadit, vnde etiam matrescit. Plurimum enim nutrimentum in aquam abit, ipsumque adauget morbũ.

LXXXII.

Cur in conuiuijs, priusquam cibum capiamus, aut repleamur, angustè accũbimus, post repletionem verò, atque ante conuiuij finem laxamur neque iam vrgemur?

Quoniam cùm a principio vehementem ciborum appetitum accumbentes habeant in ea quæ intus, hoc est quæ in mẽsa sunt, concurrunt simul vniuersi atque repente. Post cibi verò satietatem alius deorsum vergit, alius in obliquũ, alius itẽ modo quouis alio sedet, neque supra modum in ea, quæ intus sunt vergunt. Atque hoc pacto, vbi expleti cibo sumus, relaxamur. Præter hoc autem & quia omnes a principiò, cum comedunt in pectus, atque in latitudinem corporis cubant, euenit, vt angustè accumbamus.

LXXXIII.

Cur quocunque loco pilos habemus, cani gignuntur, præterquam in axillis.

Quia is loc⁹ calid⁹ est arterijs enim scatet & venis tum rar⁹ atq. ob id pitui

atis excrementa perpetuò excernens, hinc fit vt perpetuò sudet.

LXXXIIII.

Cur si pituita frigida est & crassa & lenta, similiterque nigra bilis frigida & crassa, sed multò quam pituita minor quartana tamen diuturnior, est quam quotidiana.

Quia pituita tametsi frigida, copiosior est: humida tñ est: humidum verò facilimè alteratur atq. immutatur. Nigra vero bilis, frigida & sicca: quo efficitur, vt difficillimè alteratur aut immutetur. Decipiũt itaq; in ipsa similitudine frigiditatis, & bilis redũdantia: reliqua verò cõtrariã qualitatẽ occultant. Pręter hæc pituita magis naturæ cõsẽtanea est, quã nigra. Vnde & cũ quis sanus fame extinguitur natura pituitã ipsam in nutrimẽtũ vertit. In febri igitur quotidiana quicquid vtilis pituitæ offendit id omne in nutrimentum consumit. Quod autem inutile, est putrescens febrim accendi.

LXXXV.

Quare cũ quatuor sint humores, qui inter

dum putrescunt tres tantum febres, non autem quatuor existunt?

Quia sanguis secundum naturam est & nutrimentum corporis: is exuberans repletionem tãtum facit: corruptus autem, non iam sanguis remanet: mutatus enim excalfactus in flauam bilem. Reliqui igitur humores exundãtes quidem morbos pariunt, maximeque circa cutem, vt serpentia vlcera, & cancros, duplexque genus vitiliginis, alphos videlicet, & leucas: putrefacti autem febres.

LXXXVI.

Cur si in duobus aduersis parietibus gemine sint è regione fenestrę quas vehementior perflet ventus altera tantum clausa, tam per alteram non intrat vehemens ille, & plurimus uentus qui spires, uelut utraque aperta accidebat.

Quia aer qui mouetur hoc est ventus corpus est altera igitur clausa qui per alterã intrarat aer, locũ domus replet. Cumque corpus sit, non iam reliquum aera, qui corpus quoq; sit ingredi finit.

At si fenestra reseretur, qui locum occuparat, exitum nactus, locum ingredienti & alteri dat, idemq. rursus per obiectam fenestram erumpens alium altera ingredi sinit idque continenter fit: clausa verò aduersa fenestra, non iam amplius accidit.

LXXXIII.

Cur amantium extremę partes modò frigide sunt modò calidæ.

Quoniam vbi dolore affecti sunt erga amicam, eaque se desperant potituros, insitus calor vna cum natura in intima penetrat, quo fit vt extremæ partes frigescant, obque idipsum & pallent, & tristes euadunt. Contra verò cùm aut bona spe ab amica sunt effecti, aut cũ vehemẽter irascuntur, tũ innatus calor ad cutem vergit vnà cũ natura fiuntq. calidiores & rubicũdiores. Obq́. hanc ipsam causam pictores, Amorem nunc tristem pingunt, & quiescentẽ: nunc volẽtem, & ridentem: puerum verò notabilem, quia cupido vehemens quidem est,

non

non tamen diuturna ex perpetua. Dispositio enim perpetua est, vt in legitimis amicis, aut ī parte erga filiū, aut in vxore erga virum. Amor autem non perpetuus est. Vt plurimū enim circa ignotos accidit. Dispositio quoq. modica stabilisque est. Amor autem vehemens est, insanienti similis. Faciem verò habere fingunt, atq. esse pinnatum, quia amantium animi suspensi tolluntur, suntque mutabiles ceu volucres. Tū cordis insitus calor semper ijs exardescit incessabili videlicet, vehementique cura erga id quod capiunt. Tenet autem dextrà gladium, sinistra autē pharetram, & quàm plurimas sagittas quoniam a principio quidem ex vno oculorū radio amor oritur: vna enim & videt & cupit: vt verò primum capit, ꝑpetuos emittit amās radios in id quod a se cupitur. Is autem radius sagittæ similitudinem habet, ꝙ eū amans in corpus iaculatur. Sunt verò intra pharetram sagittæ quoniā oculos emittant radios qui amant. Vt autem

eventus

uentus ignem, sic cõsuetudo amorem accendit: nõ enim proprie ex ipsa amor oritur. Si enim hoc esset proculdubio oporteret ex cõsuetudine sẽper amorẽ gigni. Amoris autẽ ortus repẽtinus est. Est verò nudus quiã absq. medio deside-rium in manifestoq; euenit. Neq. enim per alterum quippiã amat quisquã, sed neque clam neq. quã ignorat. Qua propter & statuarij honoris gratia nudos interdũ deos regesq; effingũt, vt qui iudicare velint ad apertũ illud virtutis eorũ ac mẽtis extra omne clanculariũ vitium existere. Nõ est vn⁹ amor, sed plures: seu quia diuersi rerũ sũt amatores: aliter enim atque aliter amãt, quemadmodum & diuinus Plato ait, Amorem multorũ capitũ belluam esse: seu quia sub multos, vt idem ait, amores idẽ cadit. Matrem vero habet. Venerem, hoc est cupiditatem. Veneris enim simulachro cupiditatem effingũ. Fertur autẽ amor Erinnyn furiã amasse, videlicet, quia multi iniquè amarunt, impijsque

ſunt cupiditatibus affecti, quemadmo-
dum & a me ipſo in ſecundo Allegoria-
rum libro oſtenſum eſt, quem in confi-
ctas de dijs hiſtorias compoſui.

LXXXVIII.

Cur in peſtilẽtia alij pereunt, alij minimè.

Hoc nimirum ex habitudinis conue-
nientia accidit: Nam ſi quis malis hu-
moribus plenum corpus ſit nactus, ei
profectò inſpirans, is aer, qui ſit pu-
tredinis effector, & quod exiguum vti-
lis humoris inſit, facilè corrumpit. Quo
ſit vt corruptio ijs humore vniuerſo,
& inſannabiles affectus, & quàm pluri-
mi exoriantur eoque pacto accidant.
Quod ſi neque multa qui habeat excre-
menta, & bonis abundet humoribus, is
aut nihil, aut parum, omninò a peſtilen-
ti aere offenditur. Attrahi verò ab ea,
quam diximus, conuenientia, id quod
agendi ſit cauſa, vel externę materies o-
ſtendunt. Quercus enim haud quaquam
affectibus idoneæ, neq. eiuſmodi ſunt,
quę facilè ignem comprehendant. Mul-

ò autem magis idoneę arundines sunt, magisq. igni excipiendo expositæ: sed & stupa multò ijs magis. At si quis madidam capiat stuppam, viridesq. arundines, quercum vero aridissimam eligat, vel eã sulphure spargat, quòd minimè idoneũ erat, cõprehendendis ignibus id maximè idoneum reddiderit, si igni admoueat. Hoc itẽ exemplo & quæstionẽ aliam soluere potes, qua ratione eueniat, vt lassitudo diurnã potius febrim gignat, quàm aut eam quæ ex putredine fit aut eam quæ habitualis dicitur. Dicimus enim euenire id ex dispositionis pręceptione Habebat enim naturales spiritus, humoresq. minimè supervacuos. Solida verò omnia siccissima sunt, & causa in ea incurrit. Et cur Solis ardor alijs somnum excitat, alijs non item. Quoniam cui multa in capite pituita inerat, ea effusa capit humescit, atque inde sopitur. Qui autem sicco sit capite, cùm magis id magisque exsiccetur, peruigilio efficitur.

Cur

LXXXIX.

Cur Sol nigrum quidem hominem, linum verò candidum, reddit, ceramque emollit, limum durat.

Propter dispositionẽ rursum patiẽtis materiæ. Humores eum omnes excepta pituita, cùm sunt præter modum excalfacti, circa ipsam cutem nigri apparent. Linũ verò aut nitro, aut salsugine infectũ, cùm Sol eius sordes absumat, albescit. Rursum verò cùm ex eadẽ cera humiditatẽ eliciat, quæ in eius intimo sit, euenit, vt molliat. At verò in limo omnem Sol humiditatem, quæ & plurima sit & in ipsa superficie redundet, depascitur, atque ita eum desiccat, durumq. eficit. Si ergo circa id quod patitur, & egẽs vertit, magno nobis vsui esse põt. Si enim pietate animum armemus, corpus ciborum modestia exornemus: vita autem non possidente, sed is contenta quę sũt victui, opportuna, nosmetipsos stabiliamus, tum omnes vitæ molestias quoad fieri possit, cuitabimus, neq. nos

agenti

genti mala idoneos præbebimus, vt id quod patitur, agat quicquam si quis videlicet est, aut dæmon, aut stella, aut alia quæpiam extrinsecus causa.

X C.

Cur icterici difficilè deijciunt, & deiectio is alba est.

Quia flaua bilis toto eorum corpore diffusa est, quod & oculi indicant, & cutis color, neq. ad intestina iam confluit, vt prima naturę lex exigit, atq. ita stercus non colorat, neq. sua attredine deiectionem intestinorũ virtutẽ irritat ad euacuãdum stercus, propterq; idipsum medicina qua, vt artes cęterę, naturã imitatur, vbi in ęgritudinis periculo corpus versatur, ægrotanti virtuti auxiliatrix adest. Nã qa stercus deijcitur, bile irritãte, atq eius expulsionẽ intestina prouocante, & musculos: ipsum verò stercus molle lubricumq. est ob lẽtos illos humores qui intestinis sunt, eiq. adiacent, meritò etiam clyster pro bile mel habet, quod eijciendi vim habet: item

nitrum,

nitrum, quòd & vim habet eijciendi, & intestina ac musculos ad expulsionẽ citat: hydrolæum vero, est oleum aqua dilutum, ad humectandum molliendumq. stercus, quod sit a febri desiccatum. Scire autem oportet nunc sua sponte naturam, ac sine medici ope agere, vt in ægritudinum iudicijs, vt in concoctionibus. Est enim tunc medicus velut spectator quidam, & arbiter, & iudex duorum aduersariorum morbi & naturæ. Nunc verò per solum agit medicum, vt in articulorum iniectione: Nunc verò per medicũ simul agitur & naturam, vt sordidis cõcauisq. vlceribus. Medicus enim sordibus vlcus ppurgat, ijs quæ ad eiusce modi purgationem pertinent: tũ cęcis illis mentibus relaxationem prębet: resecat enim quicquid ijs est pro operculo, vt sic dixerim eosq. obstruit, vt purum sanguinẽ acquirant. Natura verò per vlceris meatus purum sanguinem suggerit, qui à nutrimentis sic creatus, eumq. ad carnis generationem transfert. Is rursum

sum a desiccantibus venenis condensa-
tus, idon a caro fit.

XCI.

Cur ij qui febri continua laborarunt post iudicij tempus quã crisim vocant, nigerrimã aliquandiu cutem habuerunt.

Quoniam ex flaua bili continua accidit, quę in ipso ęgritudinis rigore perusta, in nigram demutata est. Atq; ita in ea quam diximus crisi, a natura ipsa ad cutem repulsa tinxit ipsam, quemadmodum in vitilignibus alba quoque est cutis, eius autem humoris crassitudine difficile eiusmodi color resoluitur.

XCII.

Cur nigrabilis ad mammam, aut ad crus accedens, corrosionẽ operatur, in his vero qui melancholici vocantur cum in ipsum cõfluat cerebrum id tamen non agit.

Quia in mamma quidem multæ magnæq; insunt venæ, propter lactis generationem, atq; ob id bilis copia eo confluit. Similiter & in crus multa bilis deducitur, quippe quæ ad inferma feratur.

At verò in cerebrum, cum quia supernè est, tũ quia minutas, habet venulas exigua quædam bilis ascendit, quæq; pungendi tantum, non autem corrodendi vim habeat. Frigidum præterea atq; humidũ est: quo sufficitur, vt modo aliquo nigra bilis habitudini aduersetur, ipsãque emolliãt. Quę igitur propriè nigra bilis est, ea corrodẽtem in mamma cancrum gignit, in crure vero chironiũ vlcus, & quod nomades à depascendo vocant, in cerebro aũt ferinam melancholiam. Quæ verò non propriè nigra bilis sit, sed melãcholicus humor, & feculentus, fluxionem tantum & tumorem, qui cancrũ imitetur, sed minimè corrodat, placidamq; melancholiam gignit.

XCIII.

Cur in ijs qui intestinorum difficultatibus laborant papyrum conglobant, eaque in annũ iniecta prosunt.

Quia côcurrẽtibus masculis sedis humectata papyrus masculos sua relaxatione excitat. Idemq; in hypophoris agit,

ę in vlcerib. cõcurrunt. Relaxatis igitur musculis, stercus velut destitutum eijcitur.

XCIIII.

Cur quę vasa a Gręcis baucalia dicuntur cum aqua replentur sonum quendam sibi proprium edunt, a quo & nomen vasis est factũ velut alia sunt apud Grecos nomina sonorum fictitia ut in aqua phloes bos, & in aluis borborygmos & cętera.

Quia cũ vas eiusmodi inane est aquę, aere impletur, corpore videlicet tenuissimo. Cũ ergo inditur repẽte in ipsum aqua sua grauitate aerẽ persequitur, vel potè tenuem, atq; excludit. Simul.n.manere in baucalio, quoad vsq; repleatur, neq; v. Est n. a philosophis demõstratũ nõ posse duo corpora eundẽ locũ tenere, eodẽ tpe. Cum ergo aer repentè sursum per angustias extruditur, sonus necessario exoritur, neq; is vnus, sed plures, quędã .n. veluti pugna inter ambos incidit. Aqua .n. deorsum aerẽ premit, aer verò sursum aquã, hoc cũ successione fiat, accidit, vt frequenter sonus fiat.

XCV.

Cur in vasis, quę a Gręcis harpagia quasi raptoria dicũtur, digitus eorũ ori iniectus non sinit aquã fũdo effluere, eleuatus autẽ sinit.

Quia cũ ex ore digitus eleuatur, aer ingrediens trudit aquam deorsum, quo suapte natura fertur, atque ita per foramina fundi exit. Propter hoc ipsum omnia mechanica instrumenta per aerẽ & aquam conficiuntur, vt horonomia, clepydræ, vocumq. imagines, quæ de statuis resultant, atque alia ijs similia.

XCVI.

Cur & vinum & aqua alieno tempore febricitantib⁹ data, phrenitem efficiunt, hoc est duo inter se contraria frigida enim est aqua calidum verò vinum.

Dico igitur vinum ipsum cum seapte natura sursum feratur, exurere cerebrũ vna cum febri. Perturbatur itaq; vehementer a principio animę instrumentũ, æthereus quodãmodo spiritus est, vimque ipsam prudentiæ idem agere cõpelli. Inda verò hoc patet, multi quippe

etiam

iam sani plurimo perpetuoque meriͦ otu, vtentes, mẽtis impotes fiũt. Aqua erò ipsa velut obstruens corporis mea- us per quos videlicet resoluũtur ij spi- itus, qui a putrefactis humorib. oriun- ur, eosque crassiores reddens id agit, vt lus ob id ipsum putredinis febrisq. re- ultet. Sæpe verò, & aqua ab immodica ebri deuicta, eius pabulum fit. Quemad nodum in furnis vsu fienire videmus: ui enim ignem accendere volunt, exi- ua quadam aquila ignem irrorant.

XCVII.

Cur mulieres acutæ sunt voce itemque, & badones, & pueri.

Quia humiditatis abundãtia, arteria is in amplum minimè protenditur. Ca- iditatis enim efficium est meatus in am- lũ relaxare. Vt ergo angusta tibia acu- um edit sonum, sic & aspera arteria. Di- cunt autem nonnulli mulieres acuta es- se voce quia conferat in paritudine cla- mare ad pariẽdi facilitatem, quod pro- culdubio falsum est.

XCVIII.

Cur infantes æstate siderantur.

Quod vulgus æstu laborare eos dici[t] febricitant enim tenui quadam profun[]daq; febricula, ijque oculi excauantur fiuntq; vigiles & imbeciles. Nonnul[li] verò & fluxu ventris laborât, q[uia] infantes passibiles sunt magnamq; vim pitui[]tæ in capite habent, vt dictum est igitu[r] in æstibus pituita supra modũ excalfa[]cta, ac putrefacta febrim accendit, vnd[e] & cartilagines cerebri ignescunt, atq; ob id vigiles sunt. Ignitio autem per arterias ad cor descendens, & viuificã spiritũ reddẽs ignitũ, febrim sine putredine accẽdit. Cũ verò ea febri multa bilis procreetur, euenit ea ratione, quã superius explicauimus, vt bile aluũ atq; intestina mordicante: ventris resultet fluxus. Esse aũt eius causam radicẽq; affectus in cerebro patet, q̃m capiti refrigerantia admouẽtur, eaq; vtpote ignitionem extinguẽtia prosunt. Laboram tñ hoc ipso ẽt adulti; quibus scilicet in ca-

pite

ite pituita aut exiguũ flauæ bilis coa-
eruatum sit, & putrescat. Per ipsam igi-
ur inspirationem, perq; ignitum quo-
ammodo aerem spiritus ignescunt.

XCIX.

Cur rotunda vltera difficilè curantur.

Quia ex bile acri, quæq; vim corrodē
i habeat oriuntur. Nam quia guttatim
onfluat, & corrodat, rotundũ vlcus fa-
it, propterq; idipsum exurendo, desic-
andoq; idonea reddunt medicamenta.
Atq; hoc quidem pacto medici. Natura-
es aũt & philosophi euenire id dicũt,
a nullũ sit principiũ, vnde vomica in-
ipiat. In circulo enim neq; principium
neq; finē accipere est, atq; ob id dicunt,
um eius figuræ vlcera ferro à medicis
ncidantur, in figuram aliam demutari.

C.

*Cur aliquem ad locum vel necessario pro-
ficiscentes cum tamen eo peruenerimus, vlte-
rius aliquando progrediamur.*

Quia animum sæpe in rem quempiā
habemus intentum, eoq; inclinatum &

conuersum neq; penitus sensibus imminentem, vt quæ ijs propria sunt cognoscat. Velut igitur locũ videntes, non vident. Neque .n. presto is est, qui sensibilia iudicet.

C I.

Cur mel omnib⁹ dulce, ictericis tamen gustantibus amarum videtur.

Quia bilem amaram habent quæ per totum corpus, perq. ipsam linguam redundet. Mel igitur cum comedũt, fit vt quiescẽs humor commoueatur. Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinẽ sensit, imaginationem parit, vt mel amarum petetur.

C I I.

Cur vehemẽter irascẽtibus oculi ignei fiũt.

Quia ita feruor est eius sanguinis, q̃ fit circa cor, calidiq́ spiritus. Hoc igitur vtpote subtilior, supernè fertur, perq́s oculos, qui perspicui sunt, trãsparet, habentque vapores sanguineos ascendentes. Vnde & facies rubra ijs apparet. Huius rei non ignatus Homerus, inquit, Instar erant ardentis lumina flammat.

CIII.

Cur infusa serpentibus aqua eos expellit?

Quia natura frigidi sunt & sicci, & neruosi, & exigui sanguinis, fugiuntq; immodicam frigiditatem. Esse aũt illos huiuscemodi habitudine vel hinc colligitur. Latebras enim hyeme quærunt, terræq. intima vtpote calidiora. Occidente aũt sole, vt plurimum rursus aerea, vt frigidum fugiunt, rursumq́ æstate, qm̃ terrę intima frigida sunt, inde fugiunt, inq́ue locos calidos demigrant.

CIIII.

Cur ouum si assetur, rumpitur si in aqua bulliat, minimè.

Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exuritur, pluresque ob id spiritus gignit, qui cũ ob loci angustiã exitum quærat, rupto putamine diffugiũt. Idem quoq; agunt in dolijs & in fictilibus nouis, cũ mustũ efferuet. Multa pręterea flãma oui putamen assatione disrumpit. Id qđ & fictilibus vasis supra modũ adductis accidit;

Vnde

Vnde naturaliter vulgo ouum, cũ assandum est, aqua præmadidant; aqua. n. calida suapte mollitie humiditates paulatim effundit, ac per raritudinẽ resoluit.

CV.

Cur in coitus voluptate homines quodam modo oculis conniuent, atq; huic aliquid simile & in cæteris sensibus patiuntur.

Quia deuicti ab affectu voluptatis, magis eã quodãmodo cõuenientis oculis compræhendunt. Non enim eleuantur, ipsumq; extrinsecus animũ vna cũ sensibus ad aera protrahunt, quo efficiatur, vt corpore os illos affectus minus sentiant.

CVI.

Cur nonnulla licet vniformia medicamenta uim tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicant.

Mastiche enim eijcit, resoluit, & intẽdit, acetum autem & calfacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimaque corpuscula per interpositionẽ, non confusionem. Vt arena humectata conglobatur, vnumq; corpus effici videtur

re vera autem multa sunt minutissimæ in arena corpuscula. Quòd si hoc verũ est, haud est absurdum in alijs, alijsque mastiches particulis contrarias virtus, & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia natura eis tantum corporibus legem illam inseruit.

CVII.

Cur pedis digitum offendimus, inguens tumescit.

Quia semper natura, quæ ad corpus pertinebant prouidens, solet accurrere velut auxilio his partibus, quæ dolore laborent qm̃ vero vtilissimum omnium humorum, & nutrientem, & cognatum, ipsum videlicet sanguinem pro vehiculo habet, necessarium est, vt cum ea ad pedis digitum vna cũ sanguine descendat, impleantur eæ venæ, quæ maximè cum inguine sunt, eæq; partes quæ circum vasa ipsa sint, atq. adenens a Græcis appellẽtur, quippe quæ rotũda sunt corpora. Immodica igitur constipatio inflammationem, eleuationemq; efficit appel-

appellaturque ad inguem, ex ipso loco de nominationem mutuatum.

CVIII.

Cur natura auib⁹ neque vesicam vrinę receptaculum, neque renes elargita est.

Quia multa indigebant humiditate, vt oriri pennæ atq; increscere possent. Eamq. ipsa volandi exercitatione cōsumunt. Neque omnino quidem mingunt eum verò bibunt, stercus immodicè humidum deijciunt.

CIX.

Cur pueris in vesica calculi gignuntur senibus verò intra renes.

Quia angustos in renib. meatus pueri habēt. Terrenus verò humor & crassus violētia angustiarum ab vrina & extrudi tur tum è renibus ipsis, tum ex cōceptaculis, quæ Lunę formā habent, in ipsam vrinæ vesicam. Ea cū latos habeat meatus, exeūdi locum vrinæ præbet, humori verò ipsi, vnde calculi gignuntur insidēdi, suoq. more cōspissandi. At verò in senibus contra euenit. Laxos. n. renium

mea-

meatus hñt quo fit, vt vrina exire, & ter renus humor insidere cõgelariq; possit. Color aût calculi humorem quoque ostendit, a quo ortum habeat. Solutio ex compositione fit aque membroru

C X.

Cur si caliditate calculus congelascit (calidi enim sunt pueri) similique ratione fit in senibus neque enim tanta concedenda est frigiditas quãta in glacie niuesque fit, extremo enim frigore renes demorerentur, non contrarijs tamen ad frigiditatis solutionem verum similibus utimur hoc est calidi, vt petroselino, fœniculo, & eiusmodi.

Dico igitur accidere, vt exustione, torrefactioneq. nimia calculus in arenulas exteratur. Quemadmodũ in testis, in fictilibusq. vasis, cum supra modum torrefacta fuerint, arenæ proueniunt. Fitq; hoc pacto, vt exigui lapilli vna cũ arenulis facilè inter meiendũ effluant. Euenit, quoq; nõnunquã, vt frigida epota, facilè calculus extrudatur, renib. videlicet protẽtis, ipsum fluxu nimio ꝑ ex-

cur-

cernendi virtutem deijcientibus. Euenitq; præter hoc, vt immodicus renium ardor, cuius causa calculi congelascũt, a frigida extinguatur.

C X I.

Cur in renibus, inque vrinę vesica est vlcerum difficilis curatio.

Quia vrina, cũ sit acris: exulcerat cicatricem, quam opportuna medicamenta obducunt. Magis autem in vesica intra insanabilia sunt, quod intra eã permanet vrina, in renibus autem defluit.

C X I I.

Cur in folijs calida aqua cõmota, calidior nobis, nostrũq; ferè adurens corpus videtur.

Quia descendentibus nobis appellẽs aqua, & ipsa patitur, hoc est, cũ nostrũ ipsa excalfaciat corpus, & ipsa a nobis quodammodo refrigeratur. Dicimus enim, quæcunq; in generatione corruptioneq; agant, ea quoq; ipsa proculdubio pati. Quĩ igitur aliquo refrigerata pacto, non iã similiter excalfacit, manifestum est assuesse iam nos, neq; ipsam

iam

am caliditatem sentire, quemadmodū principio, quoniam immodica eius caliditas nobis diminuatur. Si ergo caliam mouentes, eamq; quæ cuti adhæseas, transmittamus: aliaque calida aqua yncerior accedat, nōdum videlicet, aut gens, aut a cute ipsa patiens: suamq; caiditatem immodicam seruans, merito nobis calida, exureśque videtur, quatenus & ipsa agens patiatur, suamque remittat caliditatem, quemadmodum ille prior. Atque hoc per successionem fieri potest, quamdiu enim calidam mouemus, tandiu semper ad nos accedens reuera ipsa calida videtur, quamobrē id vulgus naturali motu, cū vult in solio corpus magis excalfieri, mouet continenter aquam, quoad vult.

CXIII.

Qua ratione si quicquid mouetur, sese ipso calidus fit; maximoque in calido aere, & loco, aer tamen cum verberatur atque mouetur frigidior nobis tactu videtur, idque vel maximè per æstatem, quo tempore Solis calor

lor multo ardentior eſt.

Hoc videtur contrariũ ſuperiori eſſe. Calida enim aqua calidior nobis ſolicitata videbatur. Hoc aũt loco frigidior calidus videtur aer, cum & mouetur & ſolicitat. Dico igitur vſu hoc venire, vt quod in quapiã plus eſt, aut qualitate, aut virtute vincat quidẽ id & vetat qđ minus eſt, modicè uerò & ipſum quod fortius eſt cõtra patiatur. Calida igitur aqua, cum calida uehementer eſt calefcenti adhærẽs corpori, & ipſa contra refrigeratur, neq. in eandem qualitatẽ ſeruat. Qui nos igitur circũdat aer æſtate modica, cum ſit calidus, ad aquæ calidæ ſimilitudinem, ingruẽs in corpora, a nobis ardentib. ob calidũ anni tempus, calfit quodãmodo, atq. ipſi nos cõtra calfacit, Qđ, & lineæ agũt veſtes quę cum frigidæ prius eſſent, mox a nobis calfactæ nos ipſos poſtmodũ calfaciũt.

Cum igitur aerẽ ſolicitamus, trãſmittitur è corpore, q.a nobis præcalfactus aer fuerat, alter autem nõdum excalfa-

ctus accedit, qui nobis frigidus videatur. Idque per successionem fit.

CXIIII.

Cur quæ in pupula oculi vlcera fiunt cum exoluere, alba videntur, quę verò extrę pupulam in nigro oculi, non item?

Quia per solam populam videndi spiritus exit, qui & perspicuus est & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cùm cicatrix meatus conspisset eius tunicæ quæ cornea speciei est, iam non videndi spiritus exit quo fit, vt magna deinceps copia contractus cicatricem illustret, eamq. calidam ostendat. Quoniam verò ex visus cōdensatione spiritus non exit, euenit, vt non videant. CXV.

Cur palea & calidam aquam, & frigidam niuem, hoc est aduersas inter se qualitates conseruant.

Quia palearũ natura manifesta qualitate caret, vnde & a nonnullis à poia, hoc est qualitatis expertes appellãtur, Cum igitur facilè suapte natura cōfun-

di commi∫ceriq po∫∫int, ocy∫∫imè qui-
bus adhæ∫erint conferunt, eorumq. ip-
∫æ confu∫ionē ∫u∫cipiunt. Collato enim
∫ibi calido calfiunt, idq. ip∫æ contrà i-
calefaciunt, atq con∫eruant, ∫imilite
que frigefactæ à nive, eamq. ip∫æ ref-
gerantes frigiditatem eius con∫eruan
quemadmodū, & cera & oleum quæ f
cilè cōfundi po∫∫unt, ∫untq itē qualit
tis expertia, conferūt eorum qualitat
quę cum ip∫is admi∫centur, quippe qu
eorum fu∫ionem accipiant. CXV

Cur bruma p ∫udū clariora vidētur ∫ydera

Quia & a ventris & ab imbrimus, v
qui nos circundet aer, vel qui altior
motu ip∫o extenuatur, & quodāmod
expurgatus puriorem ∫ydereorū corp
rum conceptionē, multoq. faciliorem
vlterioremq progre∫∫um vi∫ui prębe
Quod & in puris per∫picui∫q fluuio
aquis manife∫tô apparet. Multo eni
puriora clarioraq. videntur quæ in i
corpora in∫unt. At in cra∫∫is & cœno∫
aut nullo modo, aut cōfu∫a tră∫paren

Cur

CXVII.

Cur sępe inter meiendum horremus?

Quia acris bilis defluens, atq; vrinæ vesicã mordicãs, vniuersum quoq. irritat corpus, atq; excitat ad eius particulę consensum, vt de jciẽdi vim modicè offerat. Atq. ita q horror dicitur, effici solet. Hoc verò pueri maxime accidit, multò enim plura ob nimiam saturitatẽ excrementa sunt nacti.

CXVIII.

Cur noctu dolores magis intenduntur?

Quia anima secum ipsa otiosa nõ iam aut visui, aut auditui, aut alijs huiuscemodi sensibus intendit, neq. quicquam agit, neq. ad externas actiones prouocatur, quo efficitur, vt multò plus corporearum perturbationũ tãgendi sensu suscipiat. Paucæ etenim per noctẽ animales operationes exiſtũt, quales sunt respiratio & cogitatio. Animũ verò, cùm ad externa p suas operationes protrahatur, corporeas pturbationes minus experiri manifestò apparet, qñ in luctibus in aduersis valetudinibus, inq; cęteris hu-

iusceemodi accidentibus amicorum con-
gressiones ac narratiunculę eorum qui
sint affecti perturbationes alleuant at-
que solantur. Animaduertere autem na-
turam quidam in suis operationibus
minus interdiu agere, vt in ciborum
concoctionibus, in humorum permuta-
tionibus, in sanguinis euocatione, i
pullulandi nutriendi concrescendi, si-
militudinis, aliorumq. his similiũ ope-
ratione. Animam verò magis agere i
suis actionibus: vt in quinq. sensibus i
motibus particularum corporis, in ima-
ginatione, in cogitatione & memoria
Contra verò noctu: magis enim ag
natura, minus anima. CXIX.

*Cur vitrum per brumam cum quid vehe-
menter calidum infunditur; rumpi contingi*

Quia plurima frigiditate ex circu-
eunte aere, toto suo corpore affectũ es
Cùm igitur repente calidam nõ pręca-
facto vitro indimus, cum caliditas con-
trariam sibi frigiditatem proculdubi
persequitur. Illa autem vna cum spir

ipso repentè fugiens confractionem
rũ corporum efficit, quæ intra vitrũ
nt. Dandum enim est inesse & in vitro
iguo meatus, qui subtiliorem aera cõ-
neant, quos tametsi oculis sensuq. nõ
sequimur, natura tamen ipsa reque ve-
inesse non diffiteamur. Alij verò di-
it, quod vehementer sit frigidũ, id are-
cere atq. exasperare vitri corpus: vn-
e efficiatur, vt quę subtilior in eo pars
t, siue is humor, siue aer sit, extruda-
ur, & velut ignescat: vnde ẽt cõfractio-
s corruption q. idoneum euadat, quẽ-
dmodũ & aridissima ligna. Sic enim &
Hyppocrates aiebat venas a frigidorũ
i. Quod igitur vehemẽter & calidum,
d ei modi vitri corpus inueniens, mul-
ò id magis arefaciens, ruptionemque
ius efficit per fractionem. Si ergo præ-
mollitum fuerit, tum modicè præcalfa-
ctum nequaquam lædetur, quemadmo-
dum & alhetę cum sunt luctaturi oleo,
ad magistris, quos pedotribas vocant,
præmolliunt: & qui vocem exercent,

vt respirationis partes molliant, pęanisant. Etenim cùm frigiditas in patente illos meatus incidit, facilè vnà cum spiritu profugit, & vitri mollities caliditati cedens haud facilè per fractionem subit. Esse autem in vitro meatus, vel vasis testacies putet, in quæ si aquam indas, atque hos pice linas, exudent tamen humor. Videre est autem & fumum de vitri corpore per brumā erumpentem, cum in ipsum aquam infuderis, & vitrum confractum, extrinsecusque applicatum ei liquori, qui sit intus, qualitatum suam præbere.

C X X.

Cur pueri, maximeque infantes haud ita facile luxantur vt viri?

Quia ex mollitudine corporis solo terrę cedētes, resoluūt eius tensionē ac duritiē, vt vlterius agere nō possit. Viri igitur cum duro sint corpore, quod aut terræ duritati, aut lapidi resistunt, intensionem percussionis adaugent, lapideq. ipsū cogūt in sese, vtpote duriores agere.

. Hac eadē ratione & spongia cedens
on fragitur, vitrum verò, aut testa, aut
uod aliud eiusce modi durū corpus ca-
t confringitur. Hinc progrediens è simi-
tudine dicere possit, cur, venti motus
vehementior quercum quidem deijcit,
rundinem non deijcit? Quoniam quer-
us, vtpote dura robustaque, & ingens,
ento resistens eius vim intēdit, arundo
erò, vt quæ mollis leuisq; sit, & exi-
ua, cùm venti flatibus huc atq; illuc
dat, eius vim resoluit. Eodemq; pacto
uctator aduersario renitens, vim eius
l auget, cedens verò aliquando cùm-
ue eo se vna circum agens huc atque
luc, citius eius extensionem soluit.

CXXI.

Cur infantes nutricis canticum audientes vagitum sistunt, mox verò etiam dormiunt?

Quia substantia musicæ, quemadmo-
um & scientiæ, artesq. cæteræ animo
t insita, quemadmodum & igni calor
st insitus quomodo & Plato ait, Remi-
isci animum nostrum scientias, non

discere. Audiens igitur animus huiusce modi canticum, qua quidem reminiscitur, quiescere infantes cogit, qua vere oblectatur, in somnum allicit. Nam c labe corporis minimè sit in infectus scientias quasi perspicuas habet, coin qui natus verò in corpore in illarum modicam obliuionem delabitur.

CXXII.

Cur nutrices, cum somnum infantibus al liciunt, eos mouent?

Vt humores motu fusi crebrum moueant. Idem tolerare tamen non possunt adulti.

CXXIII.

Cur nonnulli ebrij gemina vident.

Qua oculorũ musculi plus minus v repleti, atq; eo ipso languidi oculos, alterũ sursum, alterũ deorsum torquen fit, vt occulorum radij eodẽ pariter n tendant, sed in diuersa loca atque corpora, atque ita alteruter oculorũ priuato cernẽdi vrẽs officio, duplicẽ efficia visum. Id esse verum vel inde apparet qui enim digito alterum oculum te

unt, sensimque sursum trudunt, gemi-
videre coguntur.

CXXIIII.

Cur qui natura Strabones sunt, gemina on cernunt?

Quia oculorum peruersionem nō il-
quidem sursum deorsumve, sed dex-
orsum sinistrorsumque habent, qui
um eum positum sortiri sint, qui in re-
tam lineam moueatur, duos radios in
dem corpus concurrentes habent, qui
vnum colorem, qualitatemq. ad ocu-
os referunt, quem & ei suscipiant.

CXXV.

Cur pubescentes pueri hirquiunt circa an- num quartumdecimum.

Quia tunc quæ per humana corpora
natura meat. plurimam ac repentinam
etatis mutationē efficit. Cuius rei fidē
operatio facit. Videre est .n. fęminarum
quidē augeri mām̄as propter lactis col-
lectionem tum ea loca, quæ circa coxā
sunt, intra quæ permanere fętus possit.
Virorum verò pectus atq. humores qui-
bus

bus imposita grauia corpora sustineantur. Testiculos pręterea intra quos & gigni & permanere semẽ possit. Membrũ quoq. genitale, vt exire semen facilius possit. Vniuersũ pterea dilatatur. corpus, quod membrorũ mutationes indicant, & quæ solutiones circa annũ quartũdecimũ fiunt, & vocis asperitas, quæ branchus, hoc est raucitas appellatur, sumpta videlicet trallatione ex hircorũ voce, in eũ modum clamantium. Nam cùm aspera arteria, à principio dilatetur accidit, vt quà magis, quà minus dilatetur: sitq; intus eius corporis superficies velut inęqualis. vsq. ad ipsum guttur, spiritus itaq. per parteis illas exiẽs, ac veluti offendẽs propter vię inęqualitatẽ, vocem quoq. inæqualem, efficit & asperam, & quodammodo raucam. Idem & ijs accidit, quibus in asperam arteriã distillationes defluunt. Fit enim defluente humiditate, vt leuis intrinsecus membrana inęqualitate repleta, inæqualem spiritum exitum efficiat. Talem verò sci-

esse & hircorum asperam arteriam
guttur, humiditatis videlicet abun-
ntia itemq. eorum qui plurimo olei
u vtantur. Atque illi quidem fre-
entibus intensisque clamoribus, at-
e arteriæ asperitate vocem quoque
qualem habere putantur. Gruibus
rò, atq ijs omnibus volucribus, qui-
s aspera vox fit, arteriæ a natura to-
asperæ datæ sunt. Post verò puberta-
annum hirquire pueri desinunt, quia
pera arteria tota planeque dilatatur,
naturalem æqualitatem accipit.

CXXVI.

Cur epotum oleum ciet vomitum, maxime e flauę bilis?

Quia cùm leue sit, quodq ad aspera
atur, nutrimenta ad stomachum pro-
cat, eaq. eleuat, atq. suspendit. Atq
ingrauatus stomachus eiectiuam vir
tem aduomitum citat, atq. in primis
uam bilē, quippe quæ & leuis & sub-
iū sit partiū, atq. ita facilius sursum
ratur. Ferri verò oleū sursum re ipsa
patet.

patet. Cum enim humido cupiam admiſcetur ſuperiorē in locum excurrit.

CXXVII.

Cur ſolum oleum minime humidis admiſcetur?

Quia cum lentum ſit atq; in ſemetipſo conſtipatum ſecari in parte is indiuiduas, atq; eo pacto reliquis humidis admiſceri non poteſt quamobrem, neque cum in humum funditur, cito eā ſubit.

CXXVIII.

Cur oleum quidem atq. aqua frigore conſtringitur, vinum verò acetum & garus minime?

Quia cùm oleū qualitatis ſit expers, confuſioniq. idoneum, citò friget, atq. ita vehementer, vt extrema quoque frigiditate frigeat. Aqua verò ſua ſponte frigida facilè cum ſemetipſa frigidor ſit congelaſcit. Garus autem, vt pote ſubtilium partium & calidus haud citò friget. Eodemque modo & vinum. At acetum, vtpote ſubtiliſſimorum partium, congelationem non tolerat.

CXXIX.

Cur contraria qualitatibus idem efficiunt?

A frigido enim pariter atq. a calido humidum cõstringitur, nix enim & ius frigiditate congelascunt, cataplasmata verò: & vesicæ calculi caliditate. Fit quidem id, sed diuersa actione. Calidũ enim depascitur, consumitq. humiditatis copiam. Frigidum vero densitate nimia obturans sordidam humiditatem exprimit, quemadmodum & spongia manu pressa, quam intra meatus aquam habet, abijcit.

CXXX.

Cur sæpe horror cessauit, cum quid forma dolosum incidit. vt fragor quem ijs audierit qui laborat, vt cum repentina aqua deijcitur.

Quoniã sæpe numero humoribus tẽpore digestis, atq. attenuatis naturalis oĩs calor vehemẽter simul, ac repente acutè in corporis intima fugiẽs, morbificum humorẽ consumens resoluit. Idẽ & theriaca facit eorumq. quàmplurima, quæ calida siccaq. sunt specie, cùm post concoctionem sumuntur.

CXXXI.

Cur qui se circumagunt neq id agere tame consueuerunt, vt plurimum decidere solent

Quia animalem spiritum, qui fit i cerebro, conturbari cogunt. cumq. hu miditatibus vnà conuolui. Is deinde c minus idoneus ad animalem vim susc piendam sensitiuam videlicet atq. mo tiuam efficacitur, non sint actionem i musculos neruosque permanere. Quo fit, vt corporis pondus, vt quod nequ vehatur, neq sustentetur ab anima fera tur ad terram. ad quã vergit: properq idipsum & tenebras vident, quã viden di spiritus conturbatus sit, neq. parite atq. sensus reliqui operetur. At his qu sensum circumagi cõsueuerunt, rarò i accidit. Facit enim consuetudo, ne qua si peregrinæ inter se sint anima atq. na tura, sed tẽpore quodammodo cõciliẽ tur: quod enim paulatim continenterq fit, sensum latet: atque vbi plurimum euasit, iam non vt peregrinum, in ea in cipit, quæ eum suscipere consuerunt

Cur

CXXXII.

Cur vitrea specula valde splendent?

Quam albo plumbo intrinsecus liniuntur, cuius natura lucida est, quæ cum vitro, quod & ipsum splendidum est, admisceatur, multò magis lucet, suosq. radios per viri meatus transmittens, duplicat quod in superficie atque extra vitri corpus est atque inde magnopere fit lucidum. CXXXIII.

Cur in speculis inque perspicius æquis nos ipsos videmus?

Quam qualitas aspectus ad splendida corpora migrans ex reflexione rursus per oculorum radios ad sui ipsius spectaturum remigrat. Migrare autem qualitates à facie, neq. id absurdum, & ostendunt qui iuxta arbores manent, quod viridi aspectu esse consuerunt Viridis enim qualitas, viridum foliorum ad ipsam faciem demigrat. Similiter & in aquam fluentem migrans, eam quoq. viridem ostendit. CXXXIIII.

Cur puræ speluncæ, & altissima loca atque

pura

pura vocis imaginem gignunt ac remittunt.

Quia & hęc quoq. loca ex reflectione ictum remittentia soni imaginē edunt. Verberat .n. vox aerem, aer verò locū, q quo magis verberatur, eò magis verberat, eoq. vehementiorē vocis efficit sonum. Humida verò loca & veluti molliora, ictui cedētia, cūq. resoluētia, imagine minimè edunt, pro qualitate autē & quātitate ictus ac vocis redditur qualitas, quantitasq. eius imaginis, quæ Echo appellatur. Hāc pranè nōnulli deā quandā esse fabulantur, alij Pana dicūt eius amore captum, quod proculdubio falsum est. Vir.n.quidā sapiens fuit, qui primus & cupijt, & peruestigauit eius causā vocis intelligere: atq vt q amant neq. potiuntur, iniquo aīo ferunt eodē & ille pacto, donec ei⁹ solutionē causę inuenit, ægre habebat. Quēadmodū & Endimiō qui primus Lunæ cursū inuenit, vigilās noctes eiusq. cursū aīaduertēs, & motū inquirēs interdiu dormiebat, Fabulant igitur amatū esse a Luna,

eam-

eamque ad ipsum dormientem accessisse, quia suipsius causæ solutionem philosopho quasi tradidit. Quin, & pastorē fuisse tradunt, quòd in desertis puris, atque altis locis eius motum suspiciebat. Et ei compactā fistulam tribuunt, quod loca edita vt plurimum perflantur, vel quod figurarum consonantiam inquirebat. Similiterque Prometheus cum sapiens esset, sydereæque aquilæ causam peruestigaret, naturamque eius ac situm, cumque discendi cupiditate veluti ex ederetur, tum demum quieuit, cum ei Hercules dubitationem omnem sua sapientia soluit.

CXXXV.

Cur aqua stans, quę in superficie, non autem in profūdo terra sit, lapide per eam iacto multos circulos efficit?

Quia iactus eius intentione à quauis sui corporis parte procul aquam lapis persequitur, atq; ita circulus fit, quousque videlicet pertinet iactus descensio. Qđ si immodica sit intētio, & circulus

maior sit descendens aũt vsque ad terram lapis ipsamq; deinceps aquam corpore trahens, multos meritò circulũ efficit. Primò enim superficiem aquæ mouens diducit, tum per ipsam perpetuò descendens ad profundum, rursum diuidens aquam & alium efficit circulum. Atque hoc per successionem fit donec lapis cõstiterit, ac requieuerit. Quoniã verò lapidis intensio eo descendente paulatim remittitur, necesse est posteriorem quemq; circulum priori contractiorem esse quoniam & à lapide similiter ictu ipso quas diuiditur.

CXXXVI.

Cur, risum multi e liene oriri putant. afferentes non similiter risu videri affectos quibus liens vitiatus, vt quibus integer sit, imò verò illos magnopere tristes esse?

Equidem ex accidenti arbitror non propriè risus causas in liene consistere. Nam si voleat trahi ex iecore fæcolentũ oẽm & melancholicum humorem: quo fit, vt cùm purus defæcatusque sanguis

tum per vniuersum corpus, tum in cerebrum permeet, naturam simul animamque oblectet, atque instar vini eas hilaret, & in tranquillitatem ducat, ita risus ab ea moueatur.

CXXXVII.

Cur mulę non pariunt?

Quia è diuersa animantiũ specie compar, tum differentium qualitate & natura seminum immixtio aliud quiddam gignens, pręter id quod est prius, & eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum & candidi nigrique admixtio extremorum colorem abolens, colorem alium, qui est fuscus, generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas obolita est, & formarum aptitudo.

CXXXVIII.

Cur qui natura surdi, ijdem & muti?

Quoniam quæ non adierunt, dicere exprimereq; non possunt. Quidam vero medicorum dicunt vnam esse neruorum coniugationem, quæ ad linguam,

quæque ad aures pertineat: quo fit, v
affectuum quoque consensus ijs acci
dãt: Qui autem ex accidenti sunt mu
surdi omnino nõ sunt; localis enim ori
tur neruorum passio.

CXXXIX.

*Cur qui ieiuni diutius fuere, sumpto mo
cibo rigent?*

Quia cibi sumẽdi interuallo, bile re
dundant, atque ita accidum humorẽ
coacernant. Post cibum igitur particu
læ illę corporis refotę bilem ab se in cu
tem abigunt, atque ita rigor oritur, bi
le videlicet particulas ipsas mordican
te, atque ad se persequendum excitãte.

CXL.

*Cur suos sursum spectantes silent cum b
bulantur?*

Quia supra cætera bruta ad humu
semper vergunt. Fœtore enim delectan
tur, eumque requirunt. Ergo in repen
na illa aspectus mutatione veluti pere
grinæ sunt atque hospiter, plurimo
lumine attonitæ silentium perferunt

Quidam dicunt asperam arteriam, quæ angusto meatu fit, resupina ipsa figura coire.

CXLI.

Cur sues fimo delectantur?

Medicorum quidem sententia eo naturaliter delectantur: habent enim maximũ iecur, in quo & cupiditatis inest. Aristoteles autem rostri amplitudinem in causa esse putat: habet enim resoluẽtem sese olfactum, & cum fœdere veluti confligentem.

CXLII.

Cur cõualescentibus vlceribus, & pituita te cessante pruritus oriuntur?

Quia sanata & consolidata pars reliquias persequitur humoris, quia cõtra naturam inest, quiq; vlcus effecerat, atque ita per cutem exiens, seseq; resoluens pruritum efficit.

CXLIII.

Cur qui affectus alterum tantum oculum infestant grauiores diuturnioresque sunt?

Duabus causis, quoniam fluxio ad

vnum oculum tantũ conferuatur: quicquid enim in plura diducitur, fit ſe ipſo imbecillius minuſque agit, quoque id magis fit, eò inefficacius euadit. Vel quia cũ ſeſe ſanus oculus in ſuis actionibus mouet, & ægrotum oculum toties moueri cogit, ſcimus autem maximum cuiuſuis ægrotæ partis medicamentum inquiete ipſa conſiſtere.

CXLIIII.

Cur homo magis frequentiuſque & vehementius, quam bruta ſternuit?

Quia copioſiori magiſque vario alimento potuque, idque vltra ſatiem vtitur, quod cum minimè concoquat, vt par eſt, multum congregat ſpiritum, ob multam humiditatem: is ergo, vtpote ſubtilis, ad cerebrum aſcendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, ſternutamentumq; efficit. Sonus igitur fit, quia per narium anguſtias vehemẽs ſpiritus meat, vt per ſedem ventris crepitus, per ſtomachum ructus, per guttur vox, per aures ſonitus, ſimiliterque

per

per intestina immurmuratio illa, quæ borborygmos appellatur.

CXLV.

Cur mortuorum capilli vnguesque ad tempus aliquod augentur?

Quia marcente carne, quæ partes circa eorum radices occuluntur, nunc apparent, atq; decipiunt, imagionationemque afferunt quasi creuerint. Alij re vera dicunt augeri, quia hæc ab excrementis ortum habere soleant. Cadauera autem in excrementa quã plurima à principio propter accedentem putredinem resoluuntur: hæc autem & per meatus & per corporis extrema vna cum corpore ipsa exeuntia supradictorum ortum adaugent.

CXLVI.

Cur in digitis manuum potius quam in pedibus vitilignum species ea quas leucas vocant, oriuntur, puerisque magis quam perfectis?

Quia ortum ex pituitæ excremento habent. Pituita autem putri, vtpote eda-

tes ac pigriores, magis abundant. Pedum verò vngues motum deambulatio neque magis exercentur, excrementaque resoluunt. CXLVII.

Cur pilli pedibus haud cito canescunt?

Eadem ratione. Pedes enim frequẽti intẽsaq; ambulatione quod in se decurrerit pituitatis excrementũ resoluunt: id autem canos gignit Pubes autẽ, & ipsa serò canescit quia natura calida est, atque in coitu pituitam resoluit.

CXLVIII.

Cur quam plurima animantia caudas motant, eũ notos agnescunt, leo vero etiã latus verberat, cũ irascitur, eodẽque modo taurus?

Quia tergi medullam ad caudam vsque pertinentem habent, quæ in se motiuam animalemque vim continet. Anima igitur quod sibi notũ est agnoscens, veluti manu aliqua, vt in hominibus euenit, caudam motare cogit, quæ manifestò ostendat eius intra se vim occulta inesse, quæ quod oportet agnoscat. In leonum verò ac taurorum excandescentia

scentia consentit natura animæ, eamq; vehementius moueri cogit, quemadmodum & homines manus ipsi suas, aliamve corporis partem sæpe irati verberant. Cum enim nequeat anima quod se lædat vlcisci, statim alio sibi modo solatium excogitat, suumque affectum ictu percussioneque curat. CXLIX.

Cur si exusta & sicca hordea vlceribus equorum imponantur, non iam albus cicatricibus pilus, sed reliquo concolor innascitur?

Quia eijciendi vim habēt, abstergūtque, & resoluunt insidens pituitatis excrementum, atque inutilem omnē operationem, quæ propter vlceris cruditatem, propterque eius partis imbecillitatem coacta fuerit. CL.

Cur in hominum vlcerib. pilus haud quaquam innascitur?

Quia hominum cutis spissa est, augumentum pilorum tenuitas ac mollities. Cum verò cicatrix cute ipsa fit conspissatior, meatus occæcat. Equis autem quod ad comparationem pertineat, ra-

tior est argumento crassior pilus, quapropter minimè ijs meatus totus in cicatricem occluditur. Subsidentia verò & congregata excrementa, cum per tenues illos meatus, qui supersunt, erumpant, concrescunt, & pilum gignunt.

CLI.

Cur quos dipsas memorderit sitiq; sint intolerabili affecti eis epota theriaca (quæ sicca calidaque est) sit in sedat, non autem magis incedit?

Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedare, sed mutuo quodam consensu ac ratione naturali. Id est huiusmodi antidotus quæ plurimus ex herbis componitur, quæ consensu aliquem cum singulis corporis partibus habent, velut dictamum proprietatem quandam aduersus cor haber, ipsumque confirmat, & seruat: eupatorium verò cum iecore; scolopendrium cum liene, petroselinum cum ventris orificio, hyssopus verò cum septo & cum pulmone, heleniũ verò cum renibus, ruta cum collo, gen-

iana cum cerebro, ſeſeli autem cum ve-
ica vrinæ. Vnumquodq; igitur horum
nellis dulcedine allectum trahit quod
ibi proprium ad tutelam eſt. Inter quæ
omnia ſunt & viperarum immixtæ car-
ies, quæ naturalem quendam mutuum
ffectum habent, quam antipathiam di-
unt: aduerſus quoduis venenoſum a-
imal, corruptibilemque virtutem. In
ingulas igitur partes diſtributa affectū
llum qui corruptionem minetur, age-
e non ſinunt. Repugnant enim, ceu le-
itimi quidam milites, qui pro ſua ip-
orum patria arma ceperint.

ADDIDIMVS HVC EX Plutarchi Problematis ſelectiora quædam: ſimul vt hæc noſtra vndiquaq; copioſiora eſſent ſimul ne tot paginæ nobis vacarens.

QVid eſt, quod Luperci canē immolant? Luperci autem ſunt, qui Lupercalibus per laſciuiam diſcurrentes pellibus

obuios

obuios cędunt. An quòd genus quoddã lustrandæ ciuitatis est, & quo mense illa fiunt, Februarius dicitur, & diem quo pellibus occurrentes verberant, Februarum, & Februatium vocant, quo verbo purgatio significatur? Cane autem omnino, vt ita dicunt. Græci vtebantur; & multi etiam nunc in purgationibus canem ingulant. Proserpinæ quoque catulos cum cæteris purgamentis efferunt, & os qui expiandi sunt catulis expurgant, hoc piaculi genus perifcylacismòn, id est circuncatulationem appellantes. Ad quod lycos, lupus Latine dicitur, lycia verò lupercalia, & lupo canis est hostis, & idcirco Lupercalibus cæditur; An quòd Lupercis canes oblatrantes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit. Pani autem propter greges amicus est canis.

Quid est quod Septimontio vehiculus iunctis vri cauebant & nunc etiam qui vetera non contemnunt cauent?

Septimontiũ verò diem festum agunt

Roma-

Romani, quòd cum septimus collis vrbi attributus est, septicollis Roma facta est: An, vt quidã Latini accipiunt, quòd vrbs nondum suis partibus penitus coniuncta erat? An hoc quidem ad Dionisium est? Magna verò re effecta, constituta ciuitate, quòd vrbem iam augeri, & quasi vlterius progredi desijsse existimarent, cum seipsos, tum verò iumenta, quibus fuerant vsi, quiete affecerunt, & communi festi orio frui voluerunt. An quòd cum omnes dies festos ciuium præsentia ornari ac celebrari semper voluerunt, tamen illum præcipuè qui propter ciuitatis habitationem ageretur? Quapropter ne vrbem, cuius dies festus ageretur relinquerent, eo die vehiculus vti permissum non est.

Cur in furto aut eiusmodi aliquo flagitio deprę̄hensos, furciferos appellant?

An hoc quoque maiorum nostrorum diligentię certissimum signum est? Nam qui seruum alicuius sceleris aut improbitatis cõiecisset, duplex lignum, quod

currui, subijcit attollere iubebat, & v
conspiceretur vicinam obire, vt fide
in posterum ei non haberent, & ab e
cauerent. Hoc lignum Græci, staurò
Latini Furcam nominant a qua furcif
denominatus est.

Quid est quod boui qui cornus petat fe
in cornu apponuat, vt occurrentes caueant

An quia propter repletionem ac s
tietatem, insolescunt, & boues, & eq
& asini, & homines, vt ait Sophocle
Tu verò ferues, quasi pullus cibi copi
venter etenim tuus & malè insolesci
Ex quo Romani M. Crassum fœnum
cornu habere dictitauerunt, & qui c
teros in Republica lacerabant huc ta
quam munitum ac prouidũ, & iniuri
persequentissimũ fugiebant, quanqu
postea rursus dictum est, Cæsarẽ Cr
so fœnum detraxisse. Primus enim ill
Republica restitit Cæsar, & eum co
tempsit.

FINIS.

F. Andrea B.V.M. Conu. Correct. approb